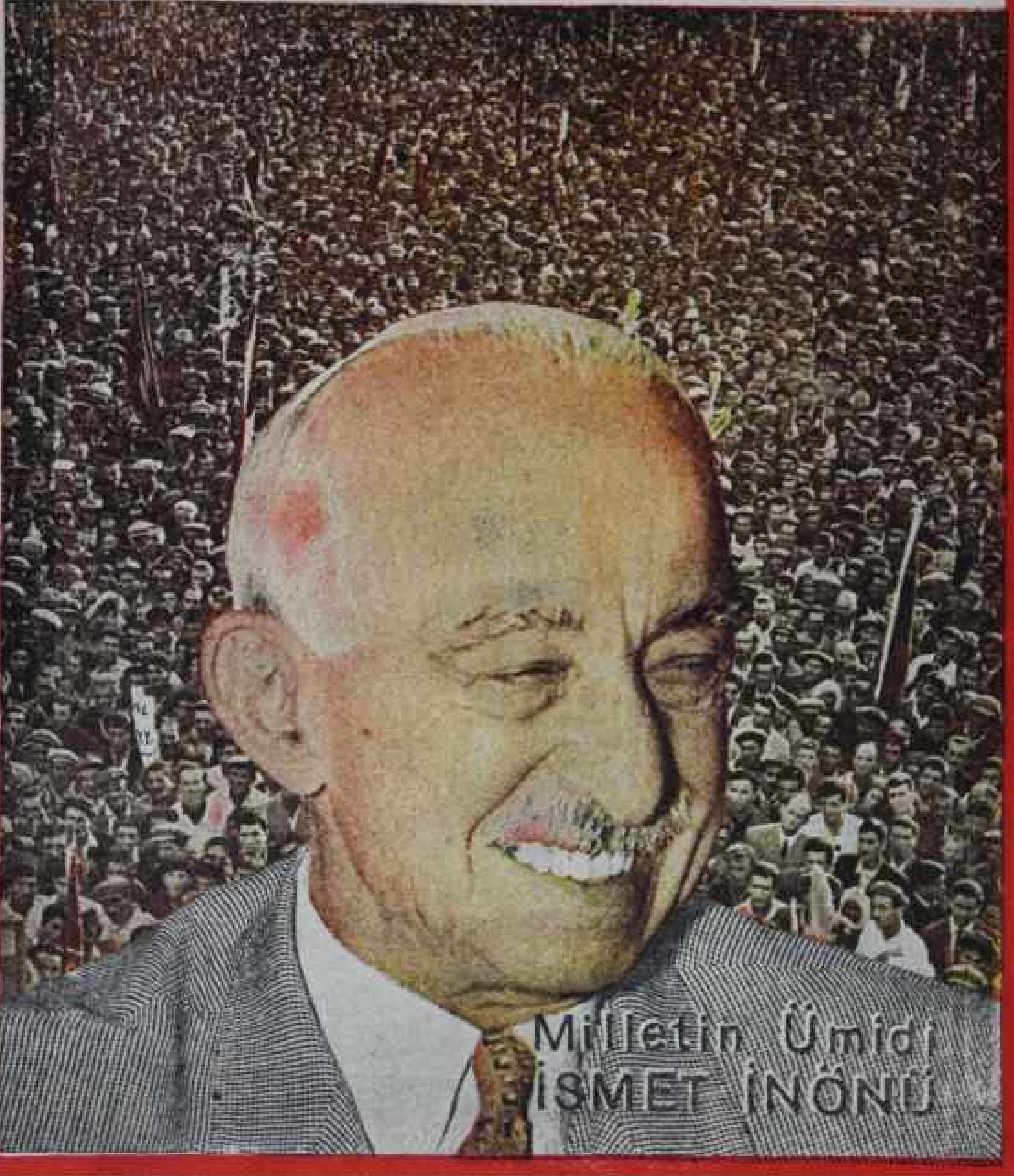
13 OCAK 1959 SAYI : 236

C. H. P. KURULTAYI

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

FİYATI : 125 KURUŞ

YEPYENİ BİR...

AKŞAM

7 den 70e kadar herkesin gazetesi

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Yıl: 5, Cilt: XIV, Sayı: 298

Yazı İşleri :
Rüzgârlı Sokak Ovehan Kat 3 Daire 7
*Tel: **18992** P. **K.** 582- Ankara*

İdare:
*Denizciler Caddesi 23/**B***
*Rüzgârlı Matbaa Tel: **15221***

Fiyatı 125 Kuruş

*

Müessisi

Metin Toker

Umumi Neşriyat Müdürü

İlhami **SOYSAL**

*

***AKİS** Neşriyat **Ltd.** Şirketi adına imtiyaz sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden mesul Yazı İşleri Müdürü*

Kurtul ALTUĞ

*

Karikatür:

TURHAN

*

Fotoğraf:

Hüseyin EZER
Ege AJANSI
Associated **Press**
Türk Haberler Ajansı

*

Klişe :
Doğan **Klişe**
Müessese Müdürü :
Mübin TOKER

*

Abone şartları:
5 aylık (13 nüsha): 12.50 lira
6 aylık (25 nüsha): 25.00 lira
1 senelik (52 nüsha): 52.00 lira

*

İlân şartları:
Santimi : 8 lira
8 renkli arka kapak: 750 lira

*

İlân İşleri
Şark Büro
Tel: 18173

*

*Dizildiği ve Basıldığı **yer :***
Rüzgârlı Matbaa — ANKARA
Tel: 15221
Basıldığı tarih : 7. 1. 1959

Kapak resmimiz

İsmet İnönü

75 indeki genç

Kendi Aramızda

Sevgili Akis okuyucuları

Önümüzdeki haftadan itibaren AKİS son yarım asrın Türkiye için en mühim hatıralarının neşrine başlıyor. Hatıralar, İsmet İnönünün hatıralarıdır.

Şimdiye kadar pek pek kimse kendi kendisine şu suali sormuştur: "Acaba İsmet İnönü hatıralarını hazırlıyor mu?" Bu sualin cevabı, şimdiye kadar maalesef kayırdır. İsmet İnönü yarım asırdan beri, hatıralariyle meşgul olacak vakti bulamamıştır. Bu yarım asır, İsmet İnönü için, bazan kumandan, bazan diplomatik temsilci, bazan Başbakan, bazan Cumhurbaşkanı, bazan da muhalefet lideri olarak dalma memleket hizmetinde aktif şekilde çalışmakla geçmiştir.

Hatıra yazmak sükûnet isteyen bir iştir. Bu bakımdan insanın, mesaisini tamamlamasını gerektirir. İsmet İnönü ise mesaisinin belki de en mühim ve o derecede hararetli bir devresi içindedir. Fakat bizzat İsmet İnönü, bir hazine kadar kıymetli hatıralarının kaybolmasını istememektedir.

Bu günkü Muhalefet Liderinin bütün arzusu hayal ettiği rejimin bu topraklara yerleştiğini gördükten sonra politikadan çekilmek, ailesiyle birlikte, sakin bir hayata geçmek ve çocuklarının, torunlarının arasında son yarım asırlık tarihimizin bir çok noktasını aydınlatacak hatıralarını kaleme almaktır. O günleri görebilmek, elbette ki, İnönünün olduğu kadar, bütün Türk milletinin de arzusudur.

O günleri beklerken İsmet İnönü en canlı hatıralarını AKİS'e anlatmayı kabul etmiştir. Her hakkı mahfuz bulunan ve AKİS'ten başka hiç bir yerde çıkmayacak olan bu hatıralar Özden Toker tarafından kaleme alınacaktır. Bazı hatıralar ise bizzat İsmet İnönünün kaleminden çıkmış olarak AKİS okuyucularına takdim edilecektir.

AKİS'in her sayısı bir ayrı mecmua teşkil ettiği için ve AKİS'te tefrika halinde yazı neşretmek âdeti bulunmadığından her hatıra ayrı bir hüviyet taşıyacaktır. Seri İnönünün çocukluğunu anlatmasiyle başlamakla beraber kronolojik bir sıra takip etmeyecektir. Balkan Harbinden bir hatırayı meselâ 14 Mayıs 1950 akşamının hikâyesi takip edebileceği gibi, İnönü harblerinin kritik ve bilinmeyen bir anının naklinden sonra İsmet İnönü Churchill ve Roosevelt ile mülakatını yaşabilecektir. Hatıralar 1908 civarından 1958 sonuna kadar oku yarım asrı kaplayacaktır.

Yalnız Türikeyede değil, bütün dünyada büyük bir alâka toplayacağından emin bulunduğumuz bu hatıraların ilkini 238 inci sayımızda bulacaksınız. Ümit ederiz ki idealini gerçekleştirmiş olan İnönü en kısa bir zamanda asıl özlediği ve tamamiyle hak ettiği hayata kavuşsun. AKİS'te çıkacak hatıralar, İnönünün o zaman büyük bir ekiple ve mevcut dökümanların, kendisindeki vesikaların ışığı altında hazırlayacağı büyük eserin temelini teşkil edecektir. Her halde İnönünün hatıraları 1959'un ilk büyük hâdisesini teşkil edecektir.

*

Son günlerde gene dış basın çevrelerinde Türk basınının hali hakkında pek iftihar verici satırlara rastlanıyor. Meselâ yeni yıl dolayısı ile Basın Yayın ve Turizm Bakanlığının üzerinde "Şark ta Garp ta Allahındır, ne tarafa dönersen dön, karşında Allahı bulursun" yazık zarif yılbaşı tebrikini alan meşhur Chicago Daily Tribüne gazetesi derhal Türk basınının hürriyetten hayli uzak olan halini hatırlamış ve bu cümleyi şu hale sokmaktan kendini alamamış: "Ne tarafa dönersen dön, karşında basın hürriyetini bulursun".

Milletlerarası Basın Enstitüsü de son aylık bülteninde, geride bıraktığımız yuların son günlerinde Türk basınının ve bu basının mensuplarının başına gelenleri hatırlıyarak, bunlardan çile çeken idealist insanlar için kullanılan "Martyrologe" tabiriyle bahsediyor. Eh artık. Basın Yayın ve Turizm Bakanı istediği kadar sevinebilir. Baksanıza bütün dünya basım bizimle alâkalanıyor!

Okuyucularımızdan aldığımız mektuplarda AKİS'in her hafta ellerine muayyen günlerde geçmediğinden şikâyet edilmektedir. Şu noktayı tavzih etmek isteriz: AKİS Ankarada perşembe; İstanbul, Bursa ve Samsunda cuma; İzmir ve Adanada da cumartesi sabahı satışa çıkmaktadır.

Saygılarımızla
AKİS

Millet

Hayale paydos!

1959 yılı da, en nikbin ve hayalperest olanları -meselâ iç birlik ve tesanüd âşığı Ahmed Emin Yalmanı- bile hayal kırıklığına uğratan bir hâdiseyle başladı ve ihtimal, böylece de sona erecek. Başbakan Adnan Menderesin 530 dan fazla istasyonu bulunduğu rivayet edilen Amerikan Mutual radyo şebekesi tarafından yayınlanan yeni yıl mesajında iç huzura dair -cümlenin maksudu budur ama.... yüreklere su serpici iki üç cümle bulacaklarım uman safdillerin hayalhanelerindeki şatolar, gümbürdeyip .gitti.

Halbuki Devlet adamlarının, bu gibi yeni yıl mesajlarında her işi tatlı ve en ümit verici tarafından tutup nabızlara göre şerbet vermeleri çok eski bir adettir. Başbakanın yeni yıl mesajında ise, 1946-1954 yılları arasında **her** vesile ile haklarında kasideler okunan demokratik müesseselerin tesisi ve teminata bağlanması konusunda bir cümlecik olsun, **yok...**

D. P. nin şampiyonluğunu yapmakta sırayı kimseye kaptırmadığı İnsan Hakları bahsinde, bir iki kelime olsun, yok... Hürriyetler mevzuunda, keza... Tek kelime yok... Fazileti, hararetli D. P. hatipleri tarafın**dan** defalarca B. M. M. zabıtlarına tescil edilen Basın Hürriyeti hakkında bir **söz, tabiatiyle yok...** Milletçe **çekilen** sıkıntılar? Yok, yok, ve yok...

Vee bu böyle olunca 'da millet 530 değil de 5530 radyo istasyonu ile yayınlasalar bile- bu sözlere değil, tek radyo istasyonu tarafından olsun yayınlanmıyan İnönünün sözlerine teveccüh göstermesin de ne yapsın ? Lütfen söyler misiniz?

C. H. P.

Gayret, paşaya düştü

(Kapaktaki Lider)

Tokmağına güçlükle yetiştiği kapıyı sessizce aralayan ikibuçuk yaşlarındaki sevimli kız çocuğu ayaklarının ucuna basarak odadan içeri doğru yürüdü. Kapıdan girildiği zaman hemen sağ tarafta duran, bir masanın başında çalışan beyaz saçlı adama: "Dedeciğim, yemek yemiyecek misiniz?" diye sordu. Yaşlı, fakat dinç adam saatlerdir üzerine eğilip çalıştığı kâğıt yığınları, notlar, gazeteler ve A. P. bültenleri üzerinden başını kaldırdı, sağ eliyle gözlüğünü çıkardı ve kolundaki saate bakıp "Oooo ?" dedi, "saat üçe geliyor". Yerinden kalktı, torununun elinden tutup yemek odasına doğru yürüdü. Yemek masasının başında dede ile torunu karşılayan Mevhibe İnönü "Paşam, yemeği unuttunuz" dedi. Bütün bunlar bu haftanın ortasında Perşembe günü Mebusevleri semtinde, Ayten sokağındaki bir evde cereyan etti. Sabah saat ondan itibaren çalışma odasındaki masalnın başına geçip çalışmaya başlayan siyah üzerine mavi çizgili elbise giymiş beyaz saçlı adam,CHP. Genel Balkanı İsmet İnönü, kendisini beş saattir daldığı çalışmalardan ayırıp yemek masasının başına götüren ise torunu Ayşe Gülsün Toker idi.

İnönü Günaltay ve Barutçuyla

Barutçunun yokluğu hissedilecek

C. H. P, Kurultayının pek yaklaştığı bu günlerde İnönü humman bir çalışma devresine girmişti. Son günler içinde o kadar çok hâdise olmuştu ki C. H. P. Genel Başkanı bir türlü istediği gibi çalışamadığı için üzülüyordu. Ama bu haftanın başından itibaren çalışmalarım bir düzene soktu. Her gün sabahları muntazaman saat onda cezaevinde olan damadının boş bıraktığı masanın başına oturdu ve ikiye üçe kadar çalıştı. Bu hafta .içinde, sadece pazartesi hariç -o gün saat 10'da Genel Merkeze, giderek Tüzük Tadil Komisyonunun çalışmalarına katıldı- Aynı şekilde çalıştı. Daldığı çalışmalarından çoğu zaman onu torunu gelip ayırıyor, yemek zamanının geçtiğini haber veriyordu.

İnönü 1959'a çalışmak, herzamankinden daha çok çalışmak azmiyle girdi. Yılbaşı akşamı gece yarısını bile beklemeden yatan C. H. P. Genel Başkanı sigarayı da bırakmanın verdiği titizlikle etrafındakilere devamlı olarak "istediğim gibi çalışamıyorum" diye dert yandı. Evinde -damadının evinde kalmaktadır- iki minimini torunu da dahil herkes onun çalıştığı saatlerde mümkün olduğu kadar az gürültü etmeğe çalıştılar.

C. H. P. Genel Başkanı Kurultayda söyliyeceği nutkun ana hatlarını ve plânını bu haftanın başında salı gününden itibaren yapmağa ve notlar almağa başladı. Perşembe günü ise nutkun aşağı yukarı ana taslağı meydandaydı. Salı sabahı damadının çalışma odasına kapanan Paşa öğle yemeğinden sonra da yemek salonunda çalışmalarına devam etti. O günden salonun tam pencere önüne isabet eden kısmında tül perdelerin gerisinde geç vakitlere kadar Önündeki • kâğıtlardan başını kaldırmayan İnönü bütün gün içinde sadece bir kere akşam üzeri bir saat için sokağa çıktı. Namık Zeki Aralın evine gitti. Bu kısa ziyaretten sonra tekrar eve dönüp çalışmaya başlayan Genel Başkanının bir tek ziyaretçisi oldu: İbrahim Saffet Omay... Ankara milletvekili yarım saat kadar oturup gitti. Ama Paşanın çalıştığı yemek salonunun ışığı gece geç vakitlere kadar yandı. .

Çarşamba sabahı evde çalışan Genel Başkan öğleden sonra saat tam 14.30 da:Ankara Merkez Cezaevindeki damadını -her zaman olduğu gibi kızı Özden ve torunu Ayşe Gül sünle birlikte, ziyaret etti. Oradan çıkınca da doğruca B. M. M. ye gitti. Saat 18'e kadar Meclis Grubunda kalan İnönü, sonra Genel Merkez binasına giderek Tüzük Tadilî Komisiyonunun çalışmalarına katıldı. Komisyonun beş üyesi ile -birlikte, geç- vakitlere kadar tadil tasarısının rötuşları üzerinde çalıştı. Genel Baş-

1959 KURULTAYI

Ord. Prof. M. Ş. GÜNALT AY

Büyük olaylarla yüklü görünen 1959 yılının İlk ayında toplanan C. H. P. Büyük Kurultayı, demokrasi tarihimizde çok önemli sorumluluklarla karşılaşmaktadır.

1946 da memlekete hakiki demokrasiyi, bolluğu, huzurlu hayatı, görülmemiş kalkınmayı getireceği vaveylası ile illerden ilçilere, meydanlardan camilere, bucaklardan köylere koşan D. P. kurucuları, bol vâadlere inanan, kuru yemlemelere kanan, çığlıklara aydanan vatandaşların oyları ile 1950 de, dünya, demokrasi tarihinde misli görülmemiş kısa bir süre içinde divanesi oldukları iktidara kavuşunca kendileri de şaşkına dönmüş, ne oldum delisi olmuşlardır.

Göz boyayan, yanıltan ve şaşırtan propagandalara bigâne olan vatandaşların bol vaatlerle kolayca kazanıldığını gören, bir türlü erişemiyeceklerini sandıkları koltuklara kolayca yerleşen kurucular, kendilerinde insan üstü bir kudret ve maharet bulunduğu zehabına kapıldılar. Memleketin malî, iktisadî, içtimaî durumunu bir hamlede değiştirebileceklerine, düzene koyacaklarına inandılar. İlmî, tecrübeyi, metodu, plânı bir tarafa atarak memleketin malî takati, iktisadî kudreti ile uzlaşması imkanı olmıyan muazzam ve hayali projeler arkasına düştüler. Bütçeyi bir yana attılar. Alabildiğine sarfiyat yoluna saptılar. Yıktılar, yaptılar, yine yıktılar, yine yaptılar? Nihayet bütce tarumar oldu. İkinci Dünya Harbinde toplanan ve kâğıt paramızın karşılığı olarak itina ile saklanan altınlara el uzatmakla kalmadılar. Sanki kâğıt paranın kıymetini düşürmek kendilerince bir hedefmiş gibi makineler kurarak muttasıl para bastılar, piyasaya attılar. Bu suretle paramızın kıymet ve itibarı süratle düşmeğe, eşya fiyatları da aynı hızla yükselmeğe başladı. Bununla da yetinilmedi. Tarihimizde misli görülmemiş bir fırsat olan dış yardımlar da, gelişigüzel sarfiyat arasında kaynatıldılar.

Boğaza kadar çıkan borçlara, milyarları aşan israflara rağmen memleket bugün maddî ve manevi bakımdan 1950 yılını hasretle anmaktadır. O parlak vâadler, böyle mi, neticelenecekti ? Ne yazık ki 1950 de memleket ufuklarını çınlatan vâadler, 9 sene gece gündüz duyulan kalkınma teraneleri vatandaşları ne tatlı hayallere ne nuşîn ümidlere düşürmüştü?

Ne çare kî, sabh akşam radyo - larda satılmış kalemlerden' fışkıran ninnilerle uyutulmak istenen vatandaşlar dış tcaret kapıları kapandıktan, iç mahsuller ortadan kalktıktan her gün kabaran fiyatlar tahammül haddini aştıktan ve nihayet boş miğdeler kıvranmağa, cılız yavrular sızlanmağa başladıktan sonra, uyutma teraneleri kâr etmez olda. Aldananlar ayıldılar, kananlarda homurdanmalar, inananlarda kükremeler başladı. Tara 13 yıl devamlı propagandalarla basar ve basiretleri örtmek için yaratılan iftira Ve iğfal bulutları uyanış ve kükreyiş karşısında nihayet parçalandı. Aralıklardan sızan hakikat güneşi vatandaşları aydınlattı. Artık vatandaş, dünü de bugünkü de, dünküleri ve bugünküleri, hakiki varlıkları, reel simaları ile görmeğe başladı.

İşte 1959 yılı eşiğinde baştanbaşa memlekette şahid olduğumuz geniş uyanış ve anlayış, bu surette doğdu. İntibah, vatandaş şuurunda maziyi, millî mücadele hengamesini canlandırdı. Ümid nazarları tekrar Büyük Kurtarıcı Atatürkün partisine çevrildi. Bugün memleketin yuvarlandığı giriveden kurtarılması metodlu çalışmayı bilen, bilgili, tecrübeli, idealist vatandaşları sinesinde toplayan, cihanın takdir nazarları önünde memleketi korkunç tehlikelerden kurtarmak maharetini göstermiş olan tecrübeli bir lidere mazhariyetle yükselen C. H. P., bütün vatandaşlar nazarında yegâne ümid güneşi gibi parıldamağa başladı. Bugün bütün vatandaşların gözü Ankarada toplanan C. H. P. nin Büyük Kurultayına dikilmiştir. Büyük Kurultay memleketin bu yüksek teveccüh ve güvenine karşı minnet ve şükranını, vatanperverliğin mücessem ve yekpare bir timsali olduğunu belirtmek suretiyle ifa edebilir. Kurultay her şeyden evvel iktisadî ve siyasî durum, yani maddi ve manevi yoksulluklar karşısında yeise sürüklenmekte olan vatandaşlara ümid şerareleri saçan bir meşale olmalıdır. Bu hedefe münakaşalarda tam bir anlayış ve olgunluk göstermek, daima ilmi, tecrübeyi rehber edinmek suretiyle umumi güveni kazanmak ve iktikbali emniyet altına alacak prensipleri, kanunları tahakkuk ettirmeği taahhüd etmekle erişilebilinir.

Büyük Kurultay herşeyden evvel hareket ve kararlan ile bir cemiyetin inhitattan korunmasını, fazilete kıymet vermek ahlâk prensiplerine inanmak ve bunları tatbik etmek suretiyle mümkün olacağı inancını uyandırmaktadır. Çıkmasa saplanan iktisadi durumu kurtarmak keyf ve hevesleri gemliyecek kanunları karmak, insan hak ve hürriyetleri anayasasını kendi anayasamıza temel yapmak suretiyle hukuk devleti ve anayasa mahkemesi yollarını açmak, seçim kanun ve metoduna vatandaş hak ve hürriyetini tam bir emniyet altına alacak şekilde tadil etmeği kabul etmek Kurultayın başlıca mesaisi olmalıdır. Tâ ki, hangi parti iktidara gelirse gelsin, bir daha demokratik rejim sarsılma tehlikesine maruz kalmasın.

Kurultayın bütün memlekette çok iyi karşılanan ve büyük ümitler bağlanan Güçbirliğinin genişlemesi meselesini itina ile teemmül etmesi sayanı temennidir. Şu noktaya işaret etmek isterim ki, suiistimallerle şaibedar olanların bu birlikte yerleri olmaması baş esas olmalıdır. İdealist, memleketin yükselmesini hedef edinmiş, huzuru selâmeti isteyen Türkiye halkının da medenî milletler gibi hür ve mesud olmasını hedef edinen bütün vatandaşlar için bu birliğin kapıları açık olmalıdır. Bu memlekette mesullerin daima sorumluluktan kurtulabilmeleri yeni teşekküllere katılmak maharetini gösterenlerin şiarı olduğundan, Güçbirliği konusunda böyle sızıntılara imkân bırakmamalıdır. Aksi takdirde C. H. P. de iktidara geçtiği gün, bugünkü D.P. haline düşebilir. Büyük ve acı tecrübeler geçiren C. H. P., en yüksek mevkileri işgal edenlerden en küçük vazifeyi deruhte edenlere kadar herkesi kayıtsız şarsız efal ve icraatından mesul tanıyacak ve hesap istiyecektir. . Milletvekilleri de .vazifelerini yapıp yapmamaktan mesul olmalıdırlar. Bu husus yeni anayasada çok açık suretle belirtilmek icabeder. Tâ ki milletvekilleri sandalyelerini korumak veya şahsi emellerini tahakkuk ettirmek için iktidardakilere baş sallamak yoluna sapmasın, murakabe ve icabında ıskat vazifelerini unutmasınlar. Bu memlekette devlet işlerinde memleket hizmetlerinde mesuliyetsiz bir mevki veya bir ant olamayacağına herkes inanmalıdır. 1959 Büyük Kurultayı yeisi fütur içinde kıvranan vatandaşları azim ve ümid saçan şuurlu bir mihrak olursa, kendisinden beklenen himmetin İlk safhasını başarı ile geçirmiş okur.Yurtlarına dönecek delegeler Kurultay ruhunu vatan yolundaki fedakârlık azmini, istikbale beslenilen ümidleri hürriyet ve demokrasi rejiminin hiçbir kudret tarafından yok edilemiyeceğini ve bu memlekette behemahal hürriyet ve saadet güneşinin doğacağını yaymağı vatan borcu bilmelidirler. Allahtan başarılar dilerim.

Ferit Melen

Doğru söyliyeni...

kan pazartesi günü de çok önem verdiği bu komisyonun çalışmalarında hazır bulunmuştu. İnönü o gün öğle yemeğini ancak saat 16.30 da yiyebilmişti. Zira sabah 10 dan 14.30'a kadar Tüzük tadilcileri ile birlikte kalmış, oradan da Mecliste yapılan bir toplantıya gitmişti. Paşa o akşam yatağa bir hayli erken girmişti.

Birbirine benzemeyen günler

Dışardan bakıldığı zaman C.H.P. Genel Başkanının günlerinin birbirine pek benzer bir şekilde geçtiği zehabına kapılınır. Oysa İnönünün son derece mazbut olan aile hayatı hayli renklidir. Eşi, çocukları ve torunları arasında hemen daima mesut bir aile reisi olan İnönünün tek üzüntüsü ve endişesi kendi saadeti ve neşesini vatandaşlarda da aynen görememektedir. Yetmişbes yıllık ömrünü bu vatanın, bu milletin refah ve sâadeti için harcamış olan C.H.P. Genel Başkanı son derece tertipli ve disiplinli çalışan bir insandır. İş hayatı ile çalışma hayatını gayet iyi ayarlamıştır. Bunların ikisinin de hakkını vermesini bilir. Sıhhatine ve hele etrafdakilerin sıhhatine çok dikkat eder. Şimdiye kadar sadece sigarayı bırakma kararında sebat etmemiştir. Birkaç ayda bir sigara içmekten vaz geçer. Bir müddet de içmez Ama sonra gene başlar. Nitekim bu günlerde "aslanlar gibi öksürdüğü" için sigarayı bırakmıştır.' Kurultay sonuna kadar da içmiyecektir. Ama Kurultaydan hemen sonra gene başlıyacağını ve öksürmeğe devam edeceğini söylemektedir. Sabahlan umumiyetle geç kalkar. Kalkınca ilk işi banyo yapıp traş olmaktır. Daha sonra kahvaltı ederken sabah gazetelerini okur.- Kahvaltıda Beyaz peynir -bulunursa- Veya tulum peyniri yer, çay içer. Muntazaman okuduğu gazeteler Ulus, Zafer ve Yenigündür. Öğleye doğru merakla A. P. bülteninin gelip gelmediğini sorar. Öğle yemekleri normaldir, akşamları ise son derece hafif yemeğe itina eder. Daha ziyade sebze ve meyve yer. Ekşi elma olursa bayılır. Formunda olup olmadığını anlamak için Genel Başkan sık sık Çankayadaki köşküne giderek kilosunu kontrol eder. En son geçen hafta cuma günü tartüdığında tam 65 kilo gelmiştir. Bu rakam böyle yuvarlak ve kesirsiz olduğu zaman keyiflenir. Sigarayı bıraktığı ilk günlerde asabileşir, hep sigara lâfı eder, etrafındakileri durmadan sigara içmeğe zorlar."İlk günü atlattım mı, tehlike kalmaz" der. Onu atlattı mı kararlaştırdığı tarihe kadar kendi kendine verdiği sözde durur. Akşamları pek nadir olarak bir kadeh rakı içer. Yemeklerini daha ziyade çocukları arasında yemekten zevk alır. Ara sıra Anadolu Klübüne giderek bezik ve briç oynar. İyi bir satranç ustan buldu mu biç kaçırmaz. İki eli kanda olsa bir parti yapmak ister. Satrançta önünde dayanabilen pek yoktur.

Harıl bani Kurultayda söyleyeceği nutku hazırladığı bu günlerde, Foreign Affairs mecmuasının Kasım nüshasını okumayı da ihmal etmemektedir. Bilhassa bu mecmuadaki sabık diplomat Kennan'ın Orta Avrupanm atom silâhlarından tecridine dair makalesini büyük bir dikkatle ve birkaç defa okumuştur.

Çarşamba akşamı Genel Merkezde Tüzük Tadil Komisyonun raporunun son rötuşlarının yapılması sırasında hazır bulunan İnönü, saat 21.30 da gündüzden randevu almış olan Vatan başyazarı Ahmet Emin Yalmanın ziyaretini de kabul ettikten sonra, gene gece geç vakitlere kadar çalıştı. Perşembe sabahı ise bu çalışma aynı şekilde ta torunu Ayşe Gülsün Toker kendisini yemeğe çağırıncaya kadar devam etti.

1958 de İNÖNÜ

Meraklı bir AKİS muhabiri oturup saydı. 1958 yılı içinde C. H. P. Genel Başkanı İsmet İnönü Türkiyenin kaç vilâyetini dolaşmış, kaç nutuk söylemiş, kaç mesaj gönderip kaç basın toplantısı yapmış. İşte elde edilen neticeler:

1958 de İnönü Sivas, Amasya, Tokat, Çorum, Çankırı, Kastamonu, Yozgat, Konya, Afyon, Burdur, İsparta, Hatay, Gaziantep, Maraş, Urfa, Antalya, Mersin, Adana, İstanbul vilâyetlerini dolaşmış ve 21 adet nutuk söylemiş, Adana, Edirne, Ordu, Balıkesir, Sinop, Kırşehir, Nevşehir, Zonguldak, Kocaeli, Siirt, Uşak, Kan, Bolu, Tekirdağ, Mersin ve Sivrihisar kongrelerine 16 adet Mesaj göndermiş, 17 basın toplantısı yapmış, çeşitli mülakatlar vermiş ve bir hayli de makale kaleme almıştır.

İnsanın bütün bu rakamları gördükten sonra İnönünün 75 yaşında olduğuna inanacağı gelmiyor değil mi?

Tüzük, ille de tüzük!

Bu haftanın ortasında Çarşamba günü. Genel Merkezdeki yeşil çuha kaplı bir masa ve birkaç sandalye ile tefriş edilmiş olan telefonsuz bir oda son derece hummalı çalışmalara sahne oldu. Genel Başkan ile Genel Sekreterin odalarının arasında bulunan bu ufak salonda Tüzük Tadili Komisyonu üyeleri toplanıyordu. Komisyonun hazırlamakla mükellef olduğu raporun teksir edilip Parti Meclisi üyelerine dağıtılması için hemen hemen hiç müddet kalmamıştı.. Bu balamdan işleri sıkı tutmak gerekti. Nitekim Çarşamba günü Komisyon rapora son şeklini verdi. Akşam Genel Başkanın da hazır bulunduğu bir toplantıda nihai şekil bir kere daha gözden geçirildi ve ertesi sabah teksir edilmek üzere ilgililere verildi.

Komisyon bu -suretle Eylül başında Parti Meclisi tarafından tevdi

Kasım Gülek

Romada İkinci olmaktansa

edilen vazifeyi tamamlamış oldu. Bu iş, hiç te kolay olmadı. Zira kökleşmiş fark itiyatlarından kurtulamayan Komisyon dört aylık devre zarfında ancak 5 . Ş defa toplanabildi. Bu toplantılar da son günlerde yapıldı. Parti Meclisinin seçtiği dört üyeden biri olan Atıf ödül .diğer üç üye Tahsin Bekir Balta, Faik Ahmet Barutçu, Turhan Feyzioğludur- toplantılara çarşamba günü de İstanbuldan gelemediğinden toplantıların hiç birine katılmamış oldu. Genel Başkan İnönünün tensip ettiği üç üyeden biri Mümtaz Ökmen -diğer İkisi Tevfik Fikret Sılay ve Cafer Tüzel, ciğerleri Ankaranın linyit kömürü dumanına dayanamadığı için ancak bir aydan beri Ankarada bulunmaktadır.

Telefonsuz odadaki çalışmalar büyük bir gizlilik ve sessizlik içinde cereyan etti. Tüzükçüler sır vermemekte, D. P. nin yeminli Tedbirler Komisyonu üyeleri ile sanki yarışa çıkmışlardı. Bilhassa Komisyonun en genç üyesi Feyzioğlu belki yüzünden bir mana çıkartırlar diye haber peşinden koşan AKİS'çilerle tesadüfen bile olsun karşılaşmamaya çok dikkat etti. Diğer üyeler de birşey söylememek için azimliydi. Ama AKİS muhabirleri Komisyon çalışmaları hakkında en yeni ve en loğnı bilgiyi toplamağa muvaffak oldu.

Tüzük Tâdil Komisyonu, Çarşamba günü İstanbul İl Teşkilatının Tüzük tâdili teklifim inceledi. İstanbulluların tüzük tâdili teklifi zülfiyare dokunmamakta, daha ziyede teferruata müteallik değişikliklerle yetinmektedir.

Dağ fare doğurdu

Pazartesi sabahı saat onda, beş üyesi ile toplanan Komisyon Genel Başkan İnönüyü de çalışmalara davet etti. Saat 14.30'a kadar birlikte çalışıldı. Paşanın katılması çalışmalara bir yenilik getirmedi. Genel Başkan reyini ihsas etmedi. Sadece, "Parti için nasıl iyi olursa öyle bir tadil tasarısı hazırlayın" demekle yetindi. Komisyon İstanbul İl Teşkilâtının dışında Meclis Grubunun, İzmir İl Teşkilâtı ve diğer bazı illerin, Genel Sekreter ve Merkez İdare Kurulunun tâdil tekliflerini inceledi. Tekliflerin en sadesi Genel Sekreter ve Merkez İdare Kurulu tarafından getirildi. Bu teklifte Merkez İdare Kurulunun ve Parti Meclisi üyelerinin sayılarının çoğaltılması ve delege meselesinin sağlam- esaslara bağlanması istenmektedir.

İzmir İl Teşkilâtı daha ziyade delege seçimi üzerinde durmaktadır.

Meclis Grubu İdare Heyetinin uzun müzakerelerden sonra yazılı olarak Komisyona sunduğu teklif diğerlerine benzememektedir. Meclis Grubu, Grup İdare Heyeti üyelerinin Parti Meclisi üyesi olmak teklifi dışında Partinin İktidardaki meselelerini tanzim eden görüşler getirmektedir. Meclis Grubuna göre, Genel Başkan İktidarda başbakan olmalıdır. Gerçi bu sistem D. P. de de mevcuttur ve hiç de iyi netice vermemiştir ama, kötü olan sistem değil, sistemin tatbikatıdır. Bunun dışında bakanlar parti kademelerinde faal vazife almamalıdırlar.

Meclis Grubunun teklifi. Grupta tam bir tasviple karşılanmadı. Bir çok milletvekili, teklifi natamam bulmakta, parti için hayati bir çok meseleye dokunulmadığını düşünmektedirler. Bu tenkidler cesur ve idealist bir politikacı olduğunu her vesile ile ispat eden Van milletvekili Ferit Melenin ve İsmail Rüştü Aksalın ağızlarında ifadesini bulmaktadır. İdealistlere göre C. H. P., şahısların değil heyetlerin idare ettiği bir parti olmalıdır. Her heyet kendi başkanını kendi seçmelidir- Parti iki başlı olmaktan kurtarılmalıdır. Genel Başkanın selâhiyetleri artırılmalıdır. Heyetlere gençlerin de girmesine imkân verilmelidir. Evin düzeni ancak bu değişiklikler yapılırsa temin edilebilecektir» Gerisi teferruattır.

Tok sözlü Ferit Melenin ve Aksalın ve bir sürü genç idealistin Kurultayda savunacağı aklıselimin emrettiği ve fikirle çürültülmesi mümkün olmayan bu görüş başlangıçta Tüzük- Tâdil Komisyonu tarafından da «paylaşılıyordu. Ama imtihan günü yaklaştıkça Komisyon yumuşamaya başladı. Neticede, zülfiyâre dokunmayan reformlarla yetinilmesi fikri Komisyona hâkim oldu.

Komisyon halen Parti Meclisi ve Merkez İdare Kurulu üyelerinin sayısının artırılmasına karar vermiştir. Parti Meclisi üyelerinin sayışı 40'a, Merkez İdare Kurulu üyelerininki Genel 'Sekreter dahil 11'e çıkarılacaktır. Merkez İdare Kurulunun Parti- Meclisine hâkim olmasını önlemek için İdare Kurulu üyelerinin sayısı Meclis üyelerinin sayısının üçte birini aşmayacaktır. Ancak üye sayısının artırılması kanuni güçlüklerle karşılaşmaktadır. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu siyasi partilerin tüzük değişikliklerinin Danıştayın tasdikinden geçmesini şart koşmaktadır. Ama bu yenilmez bir mania değildir. Kurultay tâdili kabul ederse, Parti Meclisine 40 kişi seçecek fakat 30'un üst tarafı ancak Parti Meclisi toplantılarına Danıştayın tasdikinden sonra katılabileceklerdir. Bunun dışında Parti Meclisi ile Meclis Grubu arasında nisbeten ahenkli bir çalışma düzeni kurmak ve delege seçimi meselesinin halli düşünülmektedir. Delege seçiminde ortada iki görüş vardır. İlk görüşe göre her teşkilât milletvekili seçimlerinde aldığı oy sayısına göre delege çıkarmalıdır. İkinci görüş âza sayısını esas almaktadır. Âza sayısının sıhhatli bir şekilde tesbiti için ocaklarda ve ilçelerde çift defter tutulmalıdır.

İşte Komisyonun Parti Meclisinin tasvibine sunacağı tüzük tâdil tasarısının muhtevası bundan ibarettir. Parti için hayati meselelere, -yüzde yirmiler ve Genel. Sekreterlik müessesesinin ıslahı- tabu sayılarak dokunulmamıştır.

Komisyon, tüzükte yapılacak asıl büyük tadilâtta. Kurultaydan sonra hemen kurulacak olan yeni bir tüzük komisyonuna havale etmektedir. Bu korkaklığın ve işleri yarına bırakmanın cezasını C. H. P. ileriki yıllarda çekecektir.

Seçim mücadelesi

Bu haftanın başında parti ileri gelenlerinin bir çoğunu. Kurultaydaki seçimler, en az tüzük tadilatı kadar düşündürmektedir.

Genel sekreterlik koltuğuna kimin oturacağı meselesi bir endise

İlân

Basın Kanununda bazı değişiklikler yapılması İhtimali vardır. Bu arada acaip "Tekzip müessesesi" de ele alınabilir ve -ümit az olmakla beraber- müessese ıslah olunabilir. Mesela, tekziplerin meşruluğunu tayin ve takdir selahiyeti savcılardan alınıp adil hâ-' kümlere verilebilir. Diğer taraftan Ankara savcısı Rahmi Ergil de, hiç beklemediği bir anda bu vazifesinden alınabilir, yerine başkan getirilebilir. Bu bakımlardan bugünler, "Tekzip müessesesi" nden istifade meraklıları için son fırsattır.

Elinde, kendileriyle alâkadar olunmadığı için gazetelerin neşretmediği kongre nutukları bulunan demode politikacılar, muayyen gazetecilere ceza görmeksizin tecavüz (etmek isteyen sinirli zevat, parlak olduğuna inandıkları fikirlerini neşrettirmek isteyen şöhret meraklıları bu son fırsattan - faydalanınız! Tekziplerinizi, Ankara savcısı eliyle AKİS'e gönderiniz. Yazı ile tekzip arasında alâka aranmaz, üslûpta zerafete, nezakete bakılmaz, hakarete dahi cevaz vardır, hattâ başka gazetelerde çıkmış makalelere cevap verilir. Üstelik, neşir için para alınmaz. Yakışıklı çıkmış gençlik resimleri klişe bedelleri mecmuaya ödetilerek neşrettirilebllir.

Adrese dikkat: Ankara savcısı eliyle AKİS mecmuası • Ankara.

Son fırsatı kaçırmayınız!

mevzuu teşkil etmektedir. Mazideki hizmetlerini inkâr etmediği, ama iktidara namzet partinin genel sekreterlik mevkiini dolduramadığı herkesin malûmu bulunan Kasım Gülek, genel sekreterlik yarışının büyük favorisidir. Yarışta bir sürpriz de beklenmemektedir? Ama C. H. P. nin şahısların değil, heyetlerin İdare ettiği bir parti haline gelmesini hayati sayan idealistler, heyetler idaresinin gerçekleşmesine mani olan Genel Sekretere karşı, isteseler de İstemeseler de büyük bir mücadeleye girişeceklerdir.

Kurultayın istikbâl için en ümit verici mücadelesi -ki şahıslarla uğraşmayan, aklıselimin emrettiği bir prensip mücadelesidir- bu olacaktır. Genel sekreterlik mevkiine gelmeği aklından geçirmeyen bir Ferit Melen, bir Ferda Gülay, bir İsmail Rüştü Aksal -ki 1950 den beri bu tezi savunmaktadır- bu prensip mücadelesini cesaretle yapacaklardır. Bu haklı dâva delegelerin büyük bir ekseriyetini hissiz bırakmayacak, hiç değilse içlerinden idealistlere hak vereceklerdir. Mamafih Kurultayın en çekişmeli mücadelesi, Parti Meclisi dolayısiyle vuku bulacaktır. Parti Meclisine girme mücadelesi, üye sayısı 40'a bile çıkarılsa çetin olacaktır. Eskiler yerlerinde kalabilmek, yeniler eskileri yerlerinden oynatabilmek için çalışacaklardır. Bir Necati İlter, bir Hasan Reşit Tankut bir Şahap Gürler, bir Fuat Sirmen, bir Celâl Dora, bir Vedat Dicleli 'yeniden seçilmek için hayli güçlük çekeceklerdir. Eskilerin yerine geçmesi muhtemel gençler arasında, Ferda Güley, Suphi Baykam, Faruk Ayanoğlu, Bülent Ecevit, Rıza Tekeli ve Menteşoğlu isimleri ilk nazarda akla gelmektedir. Gençlerin dışında bir de her bölgenin Parti Meclisinde temsilini isteyen bölgeciler vardır. Bölgecilerin tezini Kurultayda ciddiye alacakların sayısı azdır. En çok merak edilen ve parti üst kademelerini ürküten mevzu, diğer partilerden Güçbirliğine Katılan şahısların, Parti Meclisi seçimlerin- -de ne dereceye kadar muvaffak olacağı meselesidir. Başta Genel Başkan olmak üzere, parti ileri gelenlerinden bir çok kimsenin eski hürriyetçilerin Parti Meclisinde büyük ölçüde temsil edilmesini istedikleri aşikârdır. Ama seçim seçimdir ve demokrasi mücadelesi yapan bir cephede, kimsenin liderlerin koltuğuna sığınarak yükselmeği aklından bile geçirmeye hakkı yoktur. Liyakatiyle, çalışkanlığıyla delegelerin sevgisini kazananlar elbette ki

yükseleceklerdir.

Yarının meseleleri..

Kurultay nutkuyla ,İnönünün alakayı yeniden dış politika ve ik-' tisat meselelerine çekeceği şüphesizdir. Adanada "İktidara gelince bu yükün altından nasıl kalkacağız?" sualini ortaya atan Genel Başkanın Kurultay nutkunda bu mevzuya niden döneceği ve yarının meselelerine de şamil görüşler getireceği şüphesizdir. Eğer Kurultayın diğer faaliyetleri de Genel Başkanın nutku na muvazi bir olgunluk ve ileriyi görüş havası içinde tamamlanırsa, seçmenlerin yarının iktidar partisine beslediği itimadın kökleri daha da kuvvetlenecektir.

Kazalar

Ecel geliyorum demez!

Meserret oteli sakinleri yağmurlu, sisli, berbat bir hava içinde başlayan yeni bîr İstanbul gündüzünü camların gerisinden seyrederken birden korkunç bir tarraka ile yerlerinden sıçradılar. Ama sadece sıçradılar. Başkaca tek bir hareket yapmak, tek bir söz söylemek imkânını bulamadan yere' yuvarlandılar. Otelin camları kırılmış, yer yer

Tan Matbaası

Yolunmuş tavuğa döndü

duvarları çökmüş, kapılar pencereler yerlerinden sökülmüştü. Sağa sola 'fırlayan pervazlar, tuğla parçaları cam kırıkları arasında yüzünden gözünden, başından yaralanan ve canlarını güç kurtaranlar ilk şaşkınlıklar; geçtiğinde korku ile etraflarına bakındılar. Birden bir çığlık duyuldu, Nisbeten hafif yaralı gözleri korku ve sapkınlıktan büyümüş genç bir çocuk parmağını karşısındaki duvarlardan birine uzatmış, nasılsa yıkılmamış, bir duvara yapışmış bir insanı gösteriyordu. Bir adam sanki duvara kabartma heykel yapılmış gibi, yamamış kalmıştı. Manzara feciydi. Biraz sonra bir başka odada ayni şekilde bir başka adam daha bulundu.

Hemen aynı dakilarda basında da kıyamet gününün havası hâkimdi. Babıâlinin alt tarafına rastlayan muazzam bir sahada tozdan topraktan ve yer yer yükselen alev dilimlerinden *göz* gözü görmüyordu. İskambilden bir şato gibi yıkılıvermis binaların enkazı caddeyi doldurmuş, insanlar yerlere serilmişti. Her yerde kan, her yerde ateş, her yerde duman ve feci bir manzara vardı. Ebussut caddesi ile Ankara Caddesinin kesiştiği nokta facianın merkezi idi. Burada yıkılan bir bina enkazı altında Fatihten Beşiktaşa giden koskoca bir belediye otobüsü yamyassı olmuştu. Civarda kazara, ayakta kalmış binaların bir tekinde bile sağlam cam yoktu. Binaların yüzleri çiçek çıkarmış veya makineli tüfek ateşine tutulmuş gibi delik deşikti. İlk anda nereden geldiği anlaşılmayan korkunç bir tarrakayı takip eden bir anlık bir sükûnetten sonra enkaz altında kalmamış, bir yeri' kırılıp ezilmemiş insanların deliler gibi koşuştukları, ağlaşıp bağırışmaya başladıkları görüldü. Kimse ne yaptığını bilmiyordu. Tan matbaasının olduğu binadan durmadan dumanlar yükseliyordu.

Kaza ve kader

Hâdiseden bir kaç dakika sonra kaza yeri polisler, etfaiye ve askeri birlikler tarafından kordon altına alındı. Ama kordon da birşeye yaramadı. Hayatta kalanlardan kimseye söz anlatmak mümkün olmuyordu. Askerler,itfaiye birlikleri derhal ilk yardım tedbirlerini aldılar. Yangın başlangıçları bastırıldı. Enkaz kaldırılmıya başlandı.

Bir müddet sonra Cumhurbaşkanı, İstanbulda bulunan bazı bakanlar ve Vali, Belediye Başkanı ile diğer ilgili zevat da vaka yerine geldiler. Başbakan da otomobiliyle, felâket sahasından şöyle bir geçip vilâyete gitti, İlk anda uyanan intiba bir' sabotaj ihtimali idi. Derhal civarda sıkı emniyet tedbirleri alındı. Cumhurbaşkanı, Başbakan Ve bakanların hadiseden sonra gittikleri Vilâyet binası ise askeri kordon altına alındı. O andan itibaren Vilâyet binasına doğru kuş bile uçurulmadı.

Sabah 10.20 de cereyan eden bu elim faciadan tam bir saat 25 dakika sonra Yeşilköye inen bir uçaktan İçişleri Bakanı Namık Gedikin çıktığını görenler asayîşsever bakanın hâdiseyi bu kadar çabuk haber alıp anında Ankaradan İstanbula nasıl yetiştiğine pek hayret ettiler. Halbuki Gedik ve aynı uçaktan inen Koroltan ile Yırcalı faciayı ancak Yeşilköye indiklerinde öğrendiler. Vatan Cephesi toplantısına katılacak yerde doğruca kaza yerine gittiler.

Acı bir bilanço

İnfilakın mahiyeti ilk gün bir tür' lü saptanamadı.Yıkılan bloktaki

Kaynak Ecza Deposundaki kimyevi maddelerin patladığı sanıldı. Ama ertesi günü facia üstündeki esrar perdesi biraz olsun aralandı. İnfilak sanıldığı gibi ecza deposunda değil, Viyana Oteline bitişik Neyyir Handaki Kumla Maden Limited Şirketine ait 2 numaralı dairede çıkmıştı. Kumla maden şirketi 22.12.1958 tarihinde bir sandık dolusu dinamit almış ve Belediye nizamlarım da hiçe sayarak bu dinamiti handaki yazıhanede depo etmişti. İşte faica bu dinamitlerin infilâkinden doğmuştu.

Çarşamba akşamına kadar çözülemeyen sual şu oldu: Bu dinamitler durup dururken nasıl ateş almıştı? Akşam üzeri geç vakit bu sual de bir parça aydınlandı. Kumla Maden Şirketinin ortaklarından Mustafa Atik ortalarda yoktu. Sadece Kumlaya ait odadan kaldırılan enkaz arasında Mustafa Atikle alakası olduğu bilinen bir kadın parçalanmış cesedi çıkarıldı. Bundan sonra tahkikat da bu nokta üzerine teksif edildi.

Faciada bir kadın parmağı vardı!

Çarşamba akşamına kadar yapılan araştırma ve kurtarma faaliyetleri sırasında 20 kişinin öldüğü anlaşıldı. Enkaz kaldırıldıkça bu sayının daha da artması mümkündür.

D. P.

İçirilemiyen şurup

Bu haftanın başında Salı günü, ortalığın kararmaya yüz tuttuğu saatlerde bütün İstanbul korkunç infilak felâketi kurbanlarının üzüntüsü ile meşgulken Spor ve Sergi Sarayının yolunu tutan yüzlerce hararetli Demokrat, kapıları kapalı bularak geri döndüler. D. P. Genel Başkam Adnan Menderes, İstanbul İl Başkanı Servet Sürenkökü Parkotekleki dairesine, celbederek o gün yapılması kararlaştırılan D. P. teşkilâtı gizli toplantısını, infilâk felâketi dolayı sile geri bıraktığım tebliğ etmişti ama. Sürenkök haberi bu kadar kısa bir zamanda bütün davetlilere ulaştırmak fırsatım bulamamıştı.

Spor ve Sergi Sarayındaki yapılamıyan D. P. gizli toplantısı, bundan bir ay kadar önce Dram Tiyatrosunda yapılan gizli dert yanma toplantısından birçok bakımdan farklı olacaktı. Bir defa, Spor ve Sergi Sarayındaki gizli toplantıya D. P. büyükleri pek fazla alâka gösteriyorlardı, Menderes, Benderlioğlu, Budakoğlu ve D. P, Meclis Grubu İdare Heyeti bu toplantıyla ilgili olarak İstanbulda bulunuyorlardı. Cumhurbaşkanı Celâl Bayar da toplantı bahsindeki faaliyete kayıtsız kalmıyordu. Komitan, Dr. Gedik -ve Yırcalı da Sergi Saraya toplantısında hazır bulunmak için Salı günü uçakla Ankaradan İstanbul a gelmişlerdi. Dram Tiyatrosu gösterisi'. hakikaten D. P. İstanhul teşkilâtının bir dert yanma toplantısı olmuştu. Ama Spor ve Sergi Sarayındaki toplantının D. P. İstanbul teşkilâtı için bir kuvvet şurubu tesiri yapmasına ve tam bir tesanüt gösterisi olmasına hususi bir itina gösteriliyordu. Her şeyin arzu edilen şekilde hazırlanması ye cereyan etmesi vazifesini Dr. Mükerrem Sarol becerikli ellerine almıştı. Doktor, naturasını pek iyi bildiği İstanbul D. P. teşkilâtının nabzını gene tutuyor ve kuvvet şuruplarının en tesirlisini hazırlamak için tertiplere girişiyordu. Bunun için D. P. İstanbul İl İdare Kurulu sık sık toplanarak, teşkilâta kuvvet şurubunun nasıl içirileceği ve gövde gösterisinin muvaffakiyeti bahsinde uzun çalışmalar yaptı. Bu haftanın başında Pazartesi günü saat 12'de, Suriyeli akrabası tarafından kendisine hediye edilen Opeli ile Dr. Sarol da İl Merkezine geldi ve İdare Heyeti ile bu mevzuları yarım saat kadar konuştu. Dr. Sarolu saat 15.30 da Başbakanlık Hususi Kalem Müdürü Muzaffer Ersü takip etti. Ersü, İl İdare Kuruluna "Beyefendinin" toplantıda teşkilâtın ne şekilde hareket etmesinin lâzım geldiği yolundaki talimatını ulaştırdı.

Ona Ne Şüphe!

D. P. den İstifa eden Kocaeli milletvekili Saadettin Yalım, "Ben memleketimi partimden daha çok severim" demiş... Ona ne şüphe!. Yalnız üstad, bu hakikati ifade için D. P. den oğlunun ihraç, kendisinin de istifa etmesini bekler dururmuş...

Hem sâde Yalım mı, memleketi partisinden daha çok seven? Diğer D. P. millletvekillerinin partilerini memleketten de çok sevdiklerini kim söylemiş?

Soğuk damgalı davetiyeler

Eğer Spor ve Sergi Sarayındaki toplantı yapılabilseydi buna katılmak her babayiğidin harcı olmıyacaktı. Zira D. P. İl İdare Kurulu toplantının gizliliği üzerinde büyük hassasiyet gösteriyordu. Bu maksatla üzeri soğuk damgalı davetiyeler hazırlanmış ve davetiyesizlerin Sergi Sarayına girememeleri için sıkı tertibat alınmıştı. Bu soğuk damgalı davetiyelerden biri de Meclis Başkan Vekillerinden Agâh Erozana gönderilmişti. İhtimal, bu ehemmiyetli toplantının başkanlığının Erozan tarafından yapılması münasip görülmüştü. Ama Babıâlideki infilâk sadece civardaki binaları değil, D. P nin bu gizli toplantı programını da altüst etmiş ve İstanbul teşkilatının gövde gösterisi şimdilik bilinemiyen bir tarihe kalmıştır.

İstanbuldan Ankaraya

Geçen haftanın sonunda İstanbula kaçan siyasi sıklet merkezi bu haftanın ortasında yeniden. Ankaraya avdet etti. Salı gecesi Reisicumhurla birlikte Haydarpaşadan trene binen Adnan Menderesin, çarşamba sabahı saat 9.30'da sıkı emniyet tedbirlerinin hüküm sürdüğü Ankara Garına ayak basarken yüzünde okunan yorgunluk, ihtimal bir gecelik tren yolculuğundan çok, bir gün sonraki grup toplantısı hakkında beslediği endişelerden ileri geliyordu. Perşembe günü, AKİS'in bu sayısı basılmakta iken toplanacak olan D.P. Meclis Grubunda,her şeyin değil ama, birçok şeyin yeni simaları ile ortaya çıkarılacağı muhakkaktır. Bu arada, elbette D. P. Grubunun Onbeşler Komisyonunun raporu da vardır. Çarşamba günü Demokrat Partinin onüçüncü kuruluş yıldönümünü büyült bir sükûnet ve sessizlikle karşılıyan D. P. milletvekillerinden bir çoğunun ayni sessizliği bir gün sonra Grup toplantısında da muhafaza edeceklerini sanmak fazla iyimserlik olacaktır. Nitekim D. P. Genel Başkanı bu mevzudaki iyimserliği terketmiştir. İstanbuldaki ikâmeti sırasında imar işleri kadar, D. P. Grubunun yeni temayülleri de Menderesi meşgul etmiştir.

Menderesin programı

D. P. Genel Başkanının İstanbuldaki temaslarına dikkat edilecek olursa, D. P. yüksek kademelerini meşgul eden meselelerin neler olduğunu anlamak kabildir.

Adnan Menderes, geçen haftanın sonunda Cumartesi günü sabahı hafif bir kahvaltıdan sonra Parkotelden çıktı. Yıldız Parkında uzun bir yürüyüş yaptı. Sonra İmar sahalarım gezdi ve Parkotele döndü. Öğle yemeğini otelde, dairesinde yedi. İstanbulda iken çalışmalarına tahsis edilen vilâyetteki duvarları yeşil kâğıtla kaplı odasına geldiği zaman saat 16 idi. Menderesle ilk görüşenler D. P. Meclis Grubunun ikna kabiliyetleri yüksek iki hatibi .Baha Akşit ve Hamdı Sancar- oldu.

Saat 16.30'da Fatin Rüştü Zorlu, Yeşilköy hava alanından doğruca Vilâyete gelerek Menderese mülaki oldu. Hava karardıktan sonra, üzeri tenteli spor Cadillac'ı ile Bayar da Vilâyete geldi. Bu toplantıda Kıbrıs meselesinin görüşüldüğünü tahmin etmek zor değildi.

Ama saat 18,50'de Atıf Benderlioğlunun, 19'da da Esat Budakoğlunun Vilâyete gelmeleri, gece ayazında kapıda bekliyen gazetecilerin "işte, şimdi sıra iç meselelere geldi" demelerine sebep oldu. Vilâyetteki bu gece toplantısında D. P. Genel Merkezinin eski İstanbul İl temcisi ÜzeyirAvunduk ile İl baş-

kan yardımcısı Fahrettin Sayımer de hazır bulundular.

Komisyonun rapora

Vilâyetin kapısından ilk çıkan -saat 20'de- Adalet Bakanı Esat Budakoğlu oldu. Gazetecilere sadece "iç meseleleri konuştuk" dedi ve tafsilâttan kaçındı. Konuşulan iç meselelerin ilki, Onbeşler Komisyonunun raporu idi. Gruba getirilmesi, itina ile geciktirilen rapor, koca bir kâğıt tornan teşkil edecek kadar mufassaldı. Komisyon Üyeleri muhtelif meseleleri ayrı ayrı ele almış ve hiç birinde tam bir görüş birliğine varamamıştı. Bir mevzuda muhtelif görüşlere sahip olan üyeler, düşünce ve mütalâalarım rapora geçirtmişlerdi. Bu yüzden rapor -sayfa adedi bakımından- azametli •bir hal almıştı ama mahiyeti itibarile sadece istişarî bir rapor hüviyetini kazanmıştı. Bu sebeple, D. P. Grubunun, Onbeşler Komisyonu raporunun ışığı altında kanun tekniğine uygun bir rapor hazırlamak üzere yeni bir komisyon teşkiline gitmeleri kuvvetli bir ihtimaldir. 1-9in bu tarzda cereyanı, zaman kazandıracağı için D. P. yüksek kademelerini de memnun edecektir. Bacı dost meclislerinde Menderesin "Basın suçlularının affina ben de taraftarım. Ama şimdi sırası mı bunun?.. Politik bakımından zamanı gelince elbette bu da yapılacaktır" dediği bilinmektedir. Ama artık D. P. Grubunda bile bu sözlerin bir oyalama taktiği icabı olduğu öğrenilmiştir. Hattâ Meclisin zamanından evvel yılbaşı tatiline girmesini bile bu taktiğe bağlıyanların sayısı çoktur. Sebebi ne olursa olsun, af ne kadar gecikirse, D. P. nin uğrayacağı ziyanın da o kadar büyük olacağı aşikârdır. Bilhassa Meclis Grubunda fa teşkilâtta huzursuzluğun arttığı şu günlerde bu ziyanın ilk habercileri kendilerini göstermekte kusur etmemiştir.

"Menfaatsiz demokratlar"

Geçen haftanın sonunda, Cuma gecesi İstanbulun belli başlı gazetelerine İzmitten telefon edildi. Telefondaki ses kendini, Kağıt Fabrikası Umum Müdürü Enver Atafırat olarak tanıttı. Atafırat beyin "bir istirhamı" vardı. Kısa süren âdabı muaşeret faslından sonra derhal sadede geldi:

*'— Efendim, muhabirimiz heyecan yaratmak için 10 bin kişinin Kocaeli D. P. teşkilâtından istifa ettiğine dair bir haber verecektir. Bunun hakikatle uzak, yakın hiç bir alâkası yoktur. Buradaki arkadaşlar, benim size nazımın geçeceğini bildikleri için rica ettiler, ben de sizden rica ediyorum: Lütfen haberi kaydı ihtiyatla karşılayın".

Atafırat beyin belli başlı gazetelere nazmın ne nisbette geçtiği, meşhur haberin manşetlerde, yer almasıyla meydana çıktı. Ama onu malûm nüfuzunu kullanmaya sevkeden mühim hâdise acaba neydi? Mühim hâdise, son milletvekili seçimleri arifesinden itibaren Kocaeli D. P. teşkilâtını saran, hakikaten görülmemiş hizipleşmenin tabii bir neticesinden ibaretti. "Şirketçiler" namıyla maruf Cemal Tüzün muhipleri ile "Asiler" adım alan Saadettin Yalım taraftarları biribirlerini yiyiyorlardı. Bardağı taşıran son damla, 3 numaralı Taşköprü Bucak kongresinde patlak verdi. D. P. Kocaeli müfettişi Konya milletvekili Tarık Kozbekin idare ettiği son derece gürültülü kongrede -Riyaset divanı seçimi tam 88 dakika sürmüştür. "Âsiler" kazanınca, Tuzunun "Şirketçiler" i yaygarayı kopardılar. "Ya o, ya da biz" diyor-' lardı. Yalım partiden atılmadığı takdirde topyekûn D. P. den istifa edeçeklerdi. D. P. nin halen Vatan Cephesinin takviyesi ile meşgul başım en çok ürküten silâh buydu. "Şirketçiler", tehditlerinin kuru lâflardan ibaret olmadığını göstermek için binlerce imzalı istifanameler hazırladılar. Genel Merkeze ve Vatan Cephesi kurucusu Adnan Menderese telefonlar ve telgraflar yağdırdılar. Mahalli gazetelere şişirme haberler dikte ettiler.

Sadettin Yalım

Pır pır eder uçamaz'

Vatan Cephesinden istifalar yerine iltihaklar bekliyen Genel Başkan, Kocaeliye en tatlı mesajlarını gönderdi, onlara en sihirli cümlelerle hitap etti. Ama "Şirketçiler", bir türlü "peygamber" demeye yanaşmadılar. Çaresiz, iki taraftan birini seçmek lâzımdı. Vatan Cephesi kurucusu 4 rakamım -zira Tüzünün gerisinde 3 milletvekili daha vardı-, 1 rakamına tercih ederek "Asiler" in liderlerinden 5 kişiyi istemiye istemiye tasfiye etti. Genel Başkan, Konya Milletvekili Himmet Ölçmen gibi meşhur kalkınmacılardan olan Yalımın -Kocaelide fabrika vaadetmediği nahiye yoktur- bu aşağıdan empoze edilen tasfiyeyi pek fazla gürültü etmeden «sineye çekeceğini sanıyordu. Zira ayni Yalım, İçişleri Bakanının Ankarada ikâmet emrini boynu bükük kabullenmemiş miydi? Yalım, Cumhurbaşkanına 'Ve Genel Başkana her vesileyle bağlılık ve sadakatim izhar etmiyor muydu? O halde Yalımı feda etmekten başka çare yoktu.

Ama işler beklenildiğinden çok farklı bir şekilde cereyan etti. Yalım, geçen haftanın ortasında, ilk mektebi bitirememiş birinin elinden Çıktığı intibaını veren "manevi tesir icrası maksatlı kasıtlı istifalar", "vali tarafından ilân tasvibi gören gazeteler", "kazaların ve merkezin menfaatsiz demokratları", "Kocaeli valisinin partimiz işlerine müdahelesi, kendisine taraftar ettiği sayısı mahdut teşkilât", gibi enteresan Türkçe örnekleriyle süslü istifanamesini Genel Başkana gönderdi.İlk turu galibiyetle atlatan "Şirketçiler" istifalarını geri aldılar ve Genel Başkana binlerce imzalı "memnuniyet" telgrafları gönderdiler. Ama bu sefer de "Asiler" cephesinde binlerce imzalı istifanameler hazırlanmaya başlandı. Doğrusu "Âsiler" in karargâh olarak seçtikleri sizin İzmitin eski Fostahane caddesindeki minyon "Demokrat Kocaeli" matbaası iyi çalışıyordu. Orada devamlı olarak nöbet bekleyen bir lider, bir taraftan ağlıyarak istifalarım verenleri bir dosyaya kaydediyor, öte yandan da D. P. bayrak ve tabelâlarım tealim etmek üzere teşkilâttan gelen taraftarlarını muhteşem Belediye İşhanının üstündeki İl Merkezine gönderiyordu.

Ne teşkilât, ne teşkilât!.

Keşmekeş ve gövde gösterileri bütün hafta boyunca sürüp gitti, İtyi bir teşkilâtçı -ama sadece iyi bir teşkilâtçı- olduğunu ispat eden Saadettin Yalımın İkametgâhını Ankaradan İzmite nakliyle, "Âsiler" in faaliyeti daha da hızlandı. Tüzün ile Yalım karşılıklı itham yarışma giriştiler. Handan, hamamdan, tarladan, tapudan, çiftten, çubuktan bahsettiler. Siyasi repertuarda çabuk tutan "Şirketçiler" tabirinin mahiyeti usun uzun anlatıldı. "Şirketçiler" lâfından murad edilen, tevzi ve tahsis mallarını halka dağıtan Kocaeli Ortaklar Şirketidir. Tüzün taraftarlarının elinde bulunan İl İdare Kurulunun üyelerinden yedisi Kocaeli Ortaklar Şirketinin hissedarıdır. Kocaeli Ortaklar Şirketi, halen, son günlerde Kâğıt Fabrikasından aldığı 60 tonluk krome karton tahsisini ihtiyaç sahiplerine intikal ettirmekle meşguldür. Gölcük ve Gebzedeki bazı müesseseler de "Şirketçiler" in nüfuz sahası içinde bulunmaktadır.

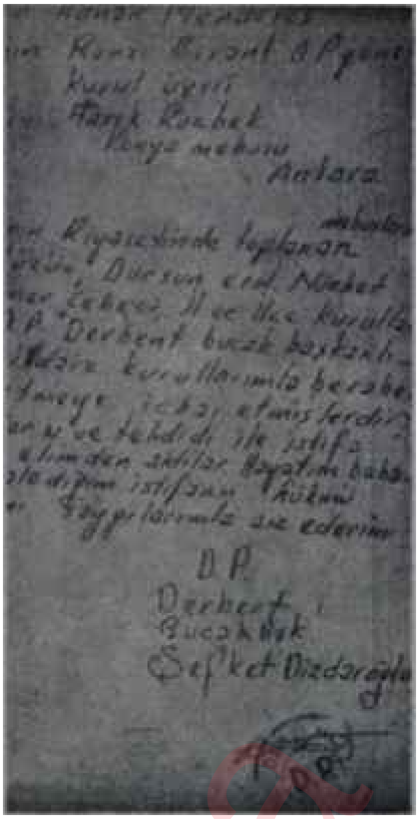
Karşılıklı söz düellosundan, görülmemiş bir hızla kariyer yapan vali Ekmel Çetinel -Babasının D.P. Genel Başkanının -çiftliğinde hayli emeği vardır-de masun kalamadı. "Âsiler", onları temizlemek için valinin giriştiği akla hayale gelmez baskı örneklerini ortaya döktüler. "Asiler", vali Çetinlin Yalımı ihraç ettirmek için zorla imza topladığını söylemekte, bir takım fotokopiler göstermektedirler. "Asiler" in iddialarına göre bu faaliyette. İzmit D. P. teşkilâtının kalesi haline gelen izmit Kağıt Fabrikasının 4000 işçisinin -çoğunu faal D. P. liler teşkil etmektedir- büyük rolü vardır. Vali Çetinele bunlar kıymetli birer yardımcı olmaktadırlar. Ayrıca "Asiler", "Şirketçiler" in Kâğıt Fabri-, kasının plakları sökülmüş vasıtalarını kullandıklarını bir zabıtla tesbit etmişlerdir.

Pazarlık haftası

Çekirdekten yetişme partici Yalım -Kocaelinde en çok rey alan adamdır-, geçen haftanın sonunda D. P. yüksek kademeleriyle uzun süren bir pazarlığa başladı. Yalım zaferin Kocaeli D. P. teşkilâtında kazanılacağını bilmektedir. Yüksek kademeleri ikna etmek için en kuvvetli delilin 10 binleri aşan istifanameler olduğunu anlamıştır. Bu sebeple bir yandan taraftarlarım organize ederken, diğer yandan basının dikkatini de canlı tutmaya çalışmaktadır. Gazetelere ispat hakkı, basın suçlularının affı -Yalım İzmitte en çok gazeteci dâva eden adamdır- gibi tatlı lâflar etmekte, ama Genel Başkana ve kalkınmaya olan bağlılığım ustaca anlatmaktadır. Kuvvetinden emin bulunduğu için, yukarı kademelerin ikazlarına kolay kolay boyun eğeceğe benzemememektedir. Nitekim Kalkınmacı dostu iki hayır cemiyetinde birlikte çalıştıkları Himmet Ölçmenin, Genel Başkanın emri ile yaptığı arabuluculuk teşebbüsü neticesiz kalmıştır. Yalımın tıpkı Tüzün gibi "ya ben. ya onlar" demesi karşısında, gayretli Konya Milletvekili eski dostunu Genel Başkanın huzuruna çıkarmaya bile cesaret edenindi. Ama Vatan Cephesi kurucuları eninde sonunda iki hizibin birini kaybetmek durumundadırlar.

Bu arada Tüzün ekibi de boş durmamakta. Yalım metodlarına baş vurarak Kocaeli D. P. teşkilâtında borusu Öten adamın kendisi oldu tunu göstermeye çalışmaktadır. Motorize şirketçiler, İzmiti İstanbula bağlayan nefis asfalt üzerinde 120 kilometre hızla yolalan otomobillerle Babıâliye haber yetiştirmektedirler.

Cansiperane gayretlerine rağmen. Yalım ekibini ekarte edemiyen Tüzün hiç değilse bu haftanın ikinci günü basın hayatımızın en enteresan teksibini göndermeye muvaffak oldu. Yeni Sabahın manşette vermek zorunda kaldığı tekzipte Tüzün. kendisinin basın suçlarının affına taraftar olduğunu ve Radyoyu tenkid ettiğini yalanladı. Tüzün bu suretle, yukarı kademelerin teveccühünü kaybetmemeye çalışırken, onların Radyo ve basın suçları hakkında neler düşündüklerini manalı bir şekilde açıklamış oldu.

Bir dilekçe

Vali bir de politikaya karışsaydı!..

Kocaelindeki hizip mücadelesi, pek çabuk neticeleneceğe benzememektedir.. Her halü kârda D. P. nin Kocaeli kalesi çökecek, mücadelenin hakiki galibi Güçbirliği Cephesi olacaktır.

Mal Beyanı

Kocaeli milletvekili Tüzün - D. P. den istifa etmiyen - Yalım -D, P. den istifa eden- ile bütün mallarını takas etmeğe hazır olduğunu açıkladı. Bu takastan kimin kârlı, kimin ziyanlı çıkacağını kestirmeğe imkân yok. Ama milletvekillerinin mal beyanında bulunmaları hakkındaki teklifi Meclis kanunlaştıraydı, şimdi iki taraf için de, ne büyük kolaylık olacaktı. İki milletvekilinin mal beyanlarına bir göz atmak, kimin aldandığını bir bakışta ortaya döküverecekti de,.

"Savcılık elile aldığımız Tekziptir"

Basın - Yayın

"Yalan Haberler"

Akis'in' 3 Ocak 1959 tarihli 235 inci nüshasının 11. sayfasında Basın-Yayın başlığı altında verdiği haberlerin hakikat ile hiç bir alâkası yoktur. Yazı tamamen hayali bir girişle başlamış ve okuyucunun dikkatini toplamak maksadıyla hep aynı mutad üslûpla devam ettirilmiştir. Akis okuyucuları nezdinde herhangi bir tereddüde yer vermemek için yine de tekzibe lüzum görülmüştür.

Herkes tarafından bilinen ve kabul edilen bir hakikattir ki Vekâlet Hususi Kalemi Vekilin şahsen itimadını haiz olan kimselerden teşkil olunur. Kanuni şartları taşıyanları Vekilin bu Teşkilâtda vazifelendirmesinden daha tabiî bir tasarruf olamaz. Nitekim Metmet Ali Görmüş yüksek tahsil yapmış ve itimadımı kazanmış bir genç olması itibariyle Hususî Kalem Müdürü olarak vazifelendirilmiştir. Ayni derecede kendisine itimad ettiğim ingilizceye vakıf, steno bilen Nigâr Baltaoglu da bu vasıflarından dolayı Hususî Kaleme alınmıştır.

Tanıtma Müdürlüğü vazifesini tedvire memur edilen Halûk Yalım hakkında Cumhuriyet gazetesinde yapılan açıklamayı güya çürütmek için kendisinin değil, fakat babasının ömser Şirketinin avukatlarından olduğu yazılmıştır. Bu buluş da mahirane gibi görünen fakat aslında kasıtlı yalan haberden başka bir şey değildir.

Ziya Tansu dolayısıyla şahsıma izafe edilen fiil ve hareketler tamamen hilafı hakikattir. Niyazi Ahmet Banoğlu ile kendisinin ne böyle bir temasından haberim vardır, ne de bu hususta bir tavsiyede bulunulmuştur.

Ulvi Kaya'ya gelince: bu memur ile ne kan, ne sihri hiç bir rabıtam mevcıt değildir. Kendisi üç senedenberi Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğünde çalışmaktadır, aylarca evvel yapılan tayini de mevzuata tamamen uygundur.

Akis'in boşaltılmasına merak sardığı İstanbul Radyo Evindeki lojman meselesinin hakikî tarafı şudur:

Basın-Yayın ve Turizm Vekâleti Teşkilât lâyihası hazırlanmıştır. Yakında Büyük Millet Meclisinin tasvibine sunulacaktır Bilhassa Turizmin taşıdığı hayatî ehemmiyet göz önünde bulundurularak kurulması kararlaştırılan teşkilâtın mühim bir kısmı İstanbul'da yer alacaktır. Halen dünya çapında turistik ehemmiyet taşıyan ve hemen hemen Türkiyeye gelen Yabancıların ilk veya yerime uğradıkları ver olan İstanbul'-da, turistik faaliyetleri tanzim etmek ve bu mevzua ait hizmetleri daha geniş görebilmek için Vekâletin

elinde bulunan Radyo evi binasından faydalanılması düşünülmüş ve böylece Teşkilât için ayrı yerler kiralanması gibi masraf açıcı bir hal tarzından kaçınılmıştır. Bu izahattan anlaşılacağı üzere, lojman olarak kullanılan yerlerin başkalarına lojman olarak değil, fakat hizmetin ifası için dairelere tahsisi kararlaştırılmıştır.

Görülüyor ki, Akis mecmuası ne hakikatleri aksettirmekte, ne de hâdiselerin dürüst tefsirini yapmaktadır. Sadece, seçtiği insanları âmme efkârı önünde küçük düşürmek için dedikodu yapmakta ve bunun için de Vekaletlerin Hususî Kalemlerine ve bütün teşkilâtına sokulmuş hissini verecek şekilde hayalini işleterek yazılar yazmaktadır. Bu suretle hem tasmim ettiği tecavüzü tatbike koymakta ve hem de resmî dairelerde çalışan dürüst ve namuskâr insanları kendisine haber yetiştiren fesatçılar olarak zımnî şekilde teşhir etmektedir. Yukarıda yapılan açıklama bu düşüncelerin ne kadar doğru olduğunu ispat etmeğe kâfidir.

Tavzih edilen bu hususların, mecmuanızın ilk çıkacak nüshasında ayni puntolarla ve ayni yerde Basın Kanunu hükümleri gereğince neşrini rica ederim.

Basn - Yayın ve Turizm Vekili
Server Somuncuoğlu

Bütçe

Asayiş berkemal!

Hiç gülmeyen yüzüne pek yakışan lâcivert elbiseler giymeğe.meraklı adam, karşısında duran uzun boylu esmer zâta sert bir eda ile "otur yerine!" dedi. Karşı taraftan itirazlar yükselince de "ben burada asayişi teinine mecburum" diye ilâve etti. Ama devrin yüzü gülmez İçişleri Bakanından otur yerine ihtarını alan C. H. P. milletvekili ve arkadaşları hayli nazik, bir dille, anlattılar ki, bulundukları yer Cebeci çayın değildir. B. M. M. nin Bütçe Komisyonudur ve bu çatı altında asayişi teminle vazifeli olanlar bakanlar veya onların emrindeki zabıta kuvvetleri olmayıp. Meclis İdare âmirleri ile Komisyon başkanıdır. Bakanların ise bu komisyonlarda vazifeleri sadece ve sadece hesap vermektir: Mecliste asayişi -hiç de üstüne vazife olmadığı halde- temin etmek yerine Dinar veya Diyarbakır dağlarında asayişi temin etse sayın Gedik çok daha yerinde bir iş yapmış olur. Ama genç bir Hür. P. li milletvekilini "sen hangi partidensin, delikanlı" diye azarlamakla şöhret yapan Gedike bunları daha D. P. grubunda iken anlatmaya imkân yoktu.

Hâdise geçen haftanın sonunda, B M. M. de Bütçe Komisyonunun İngiliz Parlâmentosu., tarzında yerleştirilmis karşılıklı sıraları arasında İçişleri Bakanlığının bütçesi müzakere edilirken cereyan etti. Muhalefet milletvekilleri üç elinden beri Dr. Gediki sorguya çekmekle meşguldüler. Aylardan beri yığılıp kalmış dertler teker teker dile getiriliyor, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun tatbikatının doğurduğu acılar, istimlâk meseleleri vatandaşa eşit mualeme edilmemesinin sebepleri, 6/7 eylül hâdiselerinin bir türlü bulunmayan müsebbipleri ve daha .bunlara benzer yüzlerce sualin sevabı isteniyordu. Banlara karşı Dr. Gedik, sanki hesap verme durumunda değilmiş gibi, önüne geleni haşlıyarak işin içinden çıkmaya çalıştı. Şayet zaman zaman müzakereleri mümkün olduğu kadar tarafsız bir şekilde idare etmeye çalışan Komisyonun ikinci başkam Nuri Özsan da orada olmasa vahim hâdiseler çıkabilirdi. Nitekim, Namık Gedikin suallere verilecek cevapların sıkıntısı içinde karşısındaki muhaliflerim susturmaya çabaladığı Pazar sabahından bir gün önce, sırf Komisyon Başkanı Halil İmrenin vaziyete müdahelede gecikmesi yüzünden son derece vahim hâdiseler olmuş, Muhalefet ve İktidar milletvekilleri birbirlerine girmişlerdi.

İçişleri Bakanının pazar günü ayağa kalkanlara dâhi sinirlenmesinin sebebini bir gün önce cereyan eden hâdiselerde aramak lâzımdı. Bütçe Komisyonunda İçişleri Bakanlığının bütçesine sıra, geçen haftanın sonunda Cuma günü gelmişti. O güne kadarki bütçeler normal müzakere seyrini .takip ederken Cuma günü birden komisyondaki oturulacak yerlerin dolduğu görülmüştü. O kadar ki otuz kırk kişilik Komisyon salonunda elli altmış milletvekili vardı. Tabii bunların yarısından fazlası Muhalefet milletvekilleriydi. Sorulacak sualleri vardı. Kendilerine ayrılan sıraları, dörder beşer doldurduktan sonra «bir kısmı İktidara ait sıralara oturmak zorunda kalmıştı. Cuma günü teamül gereğince sualler soruldu. Bakan da sualleri vesikaları ile cevaplandırabilmek için mehil istedi. Ertesi gün, -cumartesi- sabah saat onda toplanan komisyon huzurunda da hayli asabi bir eda ile bu sualleri cevaplandırmaya çalıştı. Ama pek çok sual hoşuna gitmemiş olacak ki bunları cevaplandırırken üstün körü sözler söylemekle yetindi. Bakandan sonra söz alanlardan Turhan Feyzioğlu cevapları tatminkâr bulmadığından yeni sualler tevcih etti. Vatandaşlara eşit muamele yapılmadığını, bir bakanın alenen muhalefeti ve Güçbirliğini Ehlisalibe benzettiğini, Güçbirlikçilerin "hiyanet cephesi" diye adlandırıldığını ve bu sözlerin radyolarda yayınlandığını söyledi. Feyzioğlu tam bunları söylerken de İktidar sıralarından bir ses yükseldi: "Haklıdır Kurbanoğlu, iştirak ederim. İnönü hiyanet içindedir".

Şayet bu son derece haksız söz ler, Başkanlığı işgal eden Halil İmre tarafından hemen geri aldırılsa mesele kalmıyacaktı. Ama İmre sükût etti. İmre sükût edince de kıyamet koptu. C. H. P. liler bu aleni tecavüzü protesto ediyorlardı. İçlerinde İslamoğluna -İnönü hiyanet içindedir diyen milletvekili- sözlerini geri alması için en çok bağıran da Sırı Atalaydı. Bir ara İktidar sıralarında oturan uzun boylu, atlet yapılı, yeşil elbiseli birinin Sırrı Atalaya doğru hamle ettiği ve buraya yazılması, dahi basın kanunu gereğince suç olan

Namık Gedik

28 yıl geç kalmış bir bakan!

Mutabakat!.

İçişleri Bakanı Dr. Namık Gedik, Bütçe Komisyonunda, İnönü ile yüzde yüz mutabık olduğunu ifade etmiş... Ama hangi İnönü ile?.. Bundan 28 esene evvelki, inkılâplar yapan, irtica ile savaşan, tek parti devrinin 'Başbakanı İsmet Paşa ile...

Dr. Namık Gedik -1958 yılının demokratik rejimle idare edilen, çok partili Türkiyenin İçişleri Bakanı- İsmet Paşanın 1931 senesinde söylediği sözleri, kendisinin halen taşıdığı düşünce ve zihniyete pek uygun görmekle sevinç ve hattâ iftihar duymakta -hadi, diyelim- serbesttir. Ama bir "mal bulmak" tan doğan bu sevine, Bütçe Komisyonunda ciddiyetle ifade edilirse, adama elbette duvardaki takvimi gösterirler ve İnönünün 1959 yılında Dr. Namık Gedikle mutabakatının yüzde sıfırdan İbaret olduğunu nezaketle hatırlatıverirler, değil mi?

bir takım sözler söylediği, duyuldu. Ancak Manisanın genç ve ateşli milletvekili yanlış kapı çalmıştı. Zira daha hızını alamadan misliyle cevaplandırıldı! Taraflar birbirlerinin üzerine yürüdü. Yumruklar sıkıldı. Ancak salondaki muhalif miletvekıllerinin sayısının hayli kabarık olduğunu gören ve çelimsiz gazetecilere tokat atmaktan büyük zevk duyan atlet yapılı Sezai Akdağ selâmeti salonu terk etmekte buldu. Sezai Akdağı diğer milletvekilleri takip etti. Böylece salon boşaldı. Sinirlerin yatışıp sükûnetin avdet etmesi için de yarım saatin geçmesi lazım geldi.

Bütün bu kavga ve gürültüler olorken, ellerinden birini daima cebinde tutmasını seven Gedik, Komisyonun kapısının önüne çıkmış, oradaki Meclis Emniyet âmirine ve polislere "daha burada bile asayişi temin edemiyoruz, hallerini görün" diyordu. Mutlaka yeni tedbirler almak lâzım* di. Fikirlerinde ne kadar sebatkâr olduğunu İhsan Baç hâdisesi dolayısıyla da gösteren Namık Gedik,, bütün yolları Romaya çıkartmayı doğrusu çok iyi biliyordu.

İşte bir gün Evvelki bu kavga gürültü Ve bitip tükenmeyen hesap sormalardan hoşlanmayan Gedik, ertesi gün tekrar ayni komisyonun huzurunda iken çatık kaşları ile etrafa yıldırımlar yağdırmağa kalkmıştı. Ama her seferinde de nerede olduğu kendisine aynı şiddetle hatırlatıldı. Devlet otoritesi ve asayişten başka kelime bilmiyormuş gibi, davranan İçişleri Bakanı, uzun konuşması sırasında bir defa komisyona hâkim oldu. O da C. H. P. nin uçarı Genel Sekreteri dolayısıyla idi. Asık çehreli İçişleri Bakanı, C. H. P. Genel Sekreterinin kongrelerde söylediği -eğer doyruysa hakikaten utanç vericisözleri birer birer saydı. Bu sözler, İçişleri Bakanına karşı görülmemiş bir taarruza girişen C. H. P. milletvekillerini müdafaaya geçmeye zorladı. Milletvekilleri pek de inandırıcı bir şekilde olmasa bile genel sekreterlerinin böyle şeyler söyliyeceğine ihtimal vermediklerini belirttiler. İçişleri Bakanlığı bütçesi de böylece sinirli bir hava içinde bitirilip sıradaki Millî Savunma bütçesinin müzâkerelerine başlandı. Pazartesi ve sah günleri Muhalefet milletvekillerinin sıraladığı sualler, İçişleri Bakanına sorulan suallerden daha az terletici değildi ama bunların cevaplandırılması sırasında herhangi bir hâdise çıkmadı.

Bu satırların yazıldığı sırada B. M. M. Bütçe komisyonunda Dışişleri, bütçesinin müzakereleri başlamış bulunmaktadır ve muhtemelen bu müzakereler de ilgi çekme bakımından İçişleri Bakanlığının bütçesinin müzakeresinden aşağı kalmayacaktır. Zira, Kıbrıs meselesinin endişe verici bir safhaya girdiği şu günlerde. Dışişleri bütçesi vatan ve parti kurtaran aslanları karşı karşıya getirecektir. Parti kurtaran aslan, Kıbrıs meselesindeki gafları yü zünden herhalde hesap sormak yerine, hesap verecektir.

Hükümet

Bir tatsız yılbaşı

1958'den 1959'a atlayıverdiğimiz sisli yılbaşı gecesinde, Ankara Gar Gazinosu kulesindeki saat 10'u gösterirken Ankara Hususi 07025 plakalı, açık yeşil boyalı, 4 kapılı, 8 silindirli, 1955 modeli bir Pontiac'ın sisler arasından ortaya çıkıp İstasyondan aşağıya doğru süzülmesi, orada bulunan birkaç kişinin dikkatini çekti. Zira bunlar otomobili ve içindekini tanımıyorlardı. Otomobilin içinde Ziraat Vekili Nedim Ökmen vardı. Yoksa Nedim Ökmen. Jokey kulübünün Hipodromda verdiği meşhur yılbaşı balosuna mı gidiyordu ? Asla... Açık yeşil Pontiac, Hipodruma gitmedi; sola döndü ve Çiftlik yoluna girdi. Az sonra Orman Çiftliği Merkez Gazinosu önünde durdu, yolcusunu indirdi ve sabaha kadar orada kaldı.

1955 Modeli Pontiac

"Otomobil uçar gider"

Nedim Ökmenin bir çok kabine arkadaşı gibi, Jokey Kulübünün Hipodromdaki şahane balosuna gitmemesi - Dr. Namık Gedik. Fatin Rüştü Zorlu, Tevfik İleri, Esat Budakoğlu, Hadi Hüsman o gece Hipodromdaydılar - sebepsiz değildi. Hâdisenin, Ziraat Bakanı Nedim Ökmenin istifasına kadar varabilecek, ehemmiyetli bir geçmişi vardı.

Bağdattan dönen hesap

Nedim Ökmenin, Bakanlığını alâka. dar eden işlerden atçılık ve yarışçılığa karşı hususi bir merak beslediği şüphesizdir. Nitekim Ziraat Bakam sık sık Hipodromda görünür ve günün yarışlarım dikkatle takip eder. Bakanın bu merakı zamanla o kadar kuvvetlenmiştir ki, Nedim Ökmen sonunda üç güzel safkan arap tayından müteşekkil bir yarış ekürisi kurmuştur. Fakat büyük bir talihsizlik eseri olarak, Karacabey Harasından celbedilen Nureddin Çavuş adındaki antrenörün bütün gayretine ve Veteriner İşleri Umum Müdürü Nail Başçavuşoğlunun titiz ve yalan alâkasına rağmen bu taylar bazı idman arızalarının hışmından yakalarım kurtaramamışlar ve geçen mevsim piste çıkmak fırsatım bulamamışlardır.

Bir yarış ahırı da tesis ettikten sonra Nedim Ökmenin atçılık ve yarışçılık - işlerindeki bilgisi' çok daha genişlemiş, -yarışçılarla teması artmıştır. İhtimal bu temasların lir neticesi olarak Ziraat Bakanı,geçen mevsimin sonunda oldukça cesaretli bir teşebbüse koyulmuştur. Teşebbüsün esası, yarışların idaresini Jokey Kulübünden almak ve Ziraat Bakanlığına bağlı bir genel müdürlük kurarak yarışların idaresini bu genel müdürlükle yürütmekten, ibarettir. İşin aslı aranırsa bu, tamamen lüzumsuz bir teşebbüstür. Zira yeni genel müdürlüğün yarışları Jokey Kulübünden daha iyi idare edeceği iddiası kolaylıkla müdafaa edilmez. Haki-

Nedim Ökmem

Karpuz kabuğuna dikkat!

katen Jokey Kulübü, yarışları idare ettiği müddet zarfında pek. haklı tenkidlere maruz kalmış, İsrafları ve büyük geliri ile şimşekleri Üzerine çekmiş, kısacası pek az kimseyi memnun edebilmiş bir teşekküldür. Ama ne var ki, işlerin bu hale dökülmesinden doğan mesuliyetten Jokey Kulübünün hissesine düşen Ziraat Bakanlığınınki yanında pek ufak kalmaktadır. Çükkü yarış işlerine dair nizamlar, murakabe vazifesini ve selahiyetlerin en ehemmiyetlilerini Jokey Kulübüne değil Ziraat Bakanlığına vermiş bulunmak-: tadır. Jokey Kulübü programları Ziraat Bakanlığı tarafından tasdik edilmeden yürülüğe konamaz; kulübün bütçesini Bakanlık tasdik eder; gelirlerini ve muamelelerini Bakanlık kontrol eder; ikramiyeleri miktar ve nisbeti de Bakanlık tarafından tayin *ye* tesbit olunur. Bundan başka yarışları fiilen idare eden ve işlerin çığrından çıkmasına sebep olan Komiserler ve Yüksek Komiserler Heyeti Ziraat Bakanının tayini ile tevekkül eder. Yarış işleri hakkındaki şikâyetlerin büyük bir kısmı da, zaten bu mevzular etrafında toplanmaktadır.

Yarış işlerinin ıslaha muhtaç olduğu şüphesizdir. Fakat bunun, yarış idaresini Jokey Kulübünden alniAktan çok Bakanlık murakabesini daha müessir ve ehliyetli bir şekilde yürütmekle mümkün olacağında isten anlıyan herkes müttefiktir. Ama Jokey Kulübü Umumî Kâtibi Sadık Gizle ihtilaf halinde bulunduğu bilinen Nedim Ökmen, işleri düzeltmek kalkanı arkasında yarışların idaresini Jokey Kulübün elinden almak teşebbüsünü uygun görmüştür. İşler, başlangıçta pek yolunda gitmiş ve Nedim Ökmen istediği gibi bir kararnameyi Bakanlar Kurulundan çıkarmağa muvaffak olmuştur. Ama şeytan işe burnunu sokmakta gecikmemiştir. Meseleyi duyan bir dostu -1958 yılının kazanç listesinde başta gelen ekürinin sahibi Fehmi Simsaroğlu-, gece yarısından sonra Sadık Gize İzmirden telefon ederek durumu haber vermiş ve bir çare bulmasını hararetle tavsiye etmişlir. Ertesi gün yaptığı temaslarla, meselenin hakikaten sarpa sarmakta olduğunu öğrenen Sadık Giz, mukabil hücuma geçmekte zaman kaybetmemiştir. Durum Başbakana anlatılmış ve işlere ittilâ kesbedilince Bakanlar Kurulu kararının meriyete girmesini önlemeğe bizzat Başbakan tarafından teşebbüs edilmiştir. Bereket bu sırada, kararnamenin henüz Cumhurbaşkanı tarafından tasdik edilmediği öğrenilmiş ve meriyete girmesi bu sayede durdurulabilmiştir.

Bu suretle, arzu ettiği neticeye ulaşamıyan Nedim Ökmenin bundan sonra nasıl hareket edeceği meçhuldür. Ziraat Bakanının ilk reaksiyonu küskünlükten ibarettir. Nitekim bu yılbaşını, mutadı hilâfına, pek sevdiği atçılık muhitinden uzakta geçirerek kırgınlığını göstermiştir. Ayni kırgınlığı Bakanlık koltuğuna ve kırmızı plâkalı otomobile karşı da duyduğu yılbaşı gecesi, açık yeşil Pontiac'ı tercih etmesinden anlaşılmaktadır. Kat'i olarak bilinen tek şey Nedim Ökmenin Ziraat Bakanlığından henüz istifa etmemiş olmasıdır. .

Pontiac'ın hikâyesi

Y ılbaşı gecesi Nedim Ökmeni Gazi Çiftliğine götüren otomobil de uzun müddetten beri merak çekmektedir. Açık yeşil Pontiac bu yaz İstanbuldaydı. Sık sık Beşiktaş Pastörize Süt Fabrikasının garajında ve Emlâk caddesinde Bakır Apartmanının önünde görülüyordu.. "A 0755-H4105" motor numaralı, 1955 modeli açık yeşil Pontiac'ı o sıralarda sarışın, orta yaşlı, zarif bir kadın olan Bayan Ökmen kullanıyordu. Pontiac o günlerde İstanbul Hususi 31076 plâkasını taşıyordu. Sonbaharın başında Ankaraya celbedildiğinde plâkası değiştirildi ve Ankara Hususi 07025 oldu. Orman Genel Müdürlüğünün garajında bakım ve ikmali yapılan bu hususi plâkalı otomobili, Nedim Ökmenin kırmızı plâkalı resmî otomobiline tercih ettiği söylenmektedir ki, bu husus ne kadar hayret uyandırırsa uyandırsın esastan âri değildir. Nedim Ökmen, hiddete kapılıp orucu bozar ve Ziraat Bakanlığından istifa ederse her İki otomobile de veda etmek zorunda kalacaktır.

Kıbrıs

Anlayışlı muhalif!

Geçen haftanın son günü saat 21.30 da Hiltonun 637 numaralı dairesine tırmanan gazeteciler yüz sene düşünseler Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ile birlikte AKİS kıraat edeceklerini akıllarına getirmezlerdi.

Zorlu, Hiltondaki dairesinde gazetecileri sersenişle karşıladı. Kıbrıs mevzuunda zalimane davranıyorlardı, bu doğru değildi. Sözü sonra ağzını her açtığı zaman bir pot kıran iktidara namzet par-

Kıbrıs meselesinde C.H.P. nin fikri

Gülek'in sözleri Yunan matbuatında alâka uyandırdı

Gülek'in son konuşması C.H.P. nin taksimden vazgeçtiği ve istiklâl fikrini benimsemeğe amade olduğu şeklinde tefsir ediliyor

"Havadis"in manşetinde çıkan haber

Biri kuyuya taş atar, kırk akıllı çıkaramaz

inin Genel Sefirelerine getirdi. Meşhur Genel Sekreterin Kıbrıs hakkında yaptığı son konuşmaları kast ederek "işte Yunanlılar böyle* şeyler bekliyorlar" dedi. Yunanlılar kadar Zorlunun da, Gülekvari "yapıcı" laflar beklediği muhakkaktı. Gazetecileri belki de Gülek gibi iktidarın İmdadına koşmalarının gerektiğini hatırlatmak için çok sevdiği Hiltona çağırtmıştı. Ama şu AKİS gene dilini tutmasını bilmemiş, pişmiş aşa su katmıştı.

Zorlu büyük diplomatlara yakışır bir ustalıkla muhabirlere AKİS gibi hareket etmemeleri gerektiğini ihsas etti. Sonra da düşüncesini teyid için Kasım Gülekin son Kıbrıs gafım açıklayan AKİS'i eline aldı. Gazetecilere "Böyle başa, böyle traş" yazısını yüksek sesle okumaya başladı.

AKİS'i okurken Zorlunun üzüntülü olduğu görülüyordu. Ya Kasım Gülek mutadı üzere tekrar rotayı değiştirir, ben öyle şey demedim derse ve gafının tamir için müfrit bir Taksimci kesilirse Dışişleri Bakanlığı bütçesinde Zorlunun hali ne olacaktı? Nitekim bu haftanın ortasında, C. H. P. nin dış politikadan anlayan aklı başında mütehassısları, Gülekin gafını -ne ilki ne de sonuncusu- tevil için kafa yormaktaydılar. Ama zarar yapılmıştı, tahlisiye ameliyesinin bir faydası olmayacaktı.

Çifte aslanlar

Dışişleri Bakanlığındaki Basın Bürosunun -yahut, alafranga adıyla Enformasyon Bürosunun, başkanı İsmail Soysal, geçen haftanın ortasında, maiyetindeki gazete kupürcüsü hanımı odasına çağırıp bir hayli haşladı. Bir hafta önce, Birleşmiş Milletlerdeki Kıbrıs toplantısından beri hükümetin tutumu hakkında yazılmış yazıların ve söylenmiş enteresan sözlerin bir araya getirilip dosya hâlinde hazırlatılmasını emretmişti. Vatan Kurtaran Aslan, Avrupa ve bilhassa Paris yorgunluğunu Hiltonda giderip Ankaraya döndüğü zaman, belki memlekette Kıbrıs hakkında söylenenleri merak eder ve böyle bir dosyanın kendisine gösterilmesini isteyebilirdi. Hoş. şimdiye kadar Zorlunun böyle bir arzusu duyulmamıştı ama. yine de ihtiyatlı davranmak faydalıydı: daha yukarı kademelerde gördüğü bazı huyları benimseyen Dışişleri Bakanının ne zaman ne yapacağını kestirmek artık pek mümkün değildi. Simdi Enformasyon Bürosu başkanının hazırlanmasini emrettiği dosya hazırlanmıştı, fakat içinde çok mühim bazı şeyler eksikti: C. H. P Genel Sekreteri Kasım Gülekin Hürriyet gazetesine verdiği Kıbrıs beyanatı ve bir de Bolu parti kongresinde söylediği meşhur nutuk!

Bakanlıktaki diplomasi hayatına gazete makaslamakla "başlayan .gözlüklü, şişman hanım, âmirinin sözleri karşısında bir hayli şaşırdı. Gerçi kendisi, Dışişlerinin en zeki mamurlarından sayılmazdı ve şimdiye kadar basın toplantılarında kırdığı potlarla, intikal süratinin yavaşlığıyla tanınmıştı ama, doğrusu, bu sözleri en parlak diplomatların bile anlamasına imkân yoktu.

Ciddiyet İhtiyacı

İktidara namzet partiler, eğer daha dikkatli olmak mecburiyetinde değillerse, tutumlarına en azından bir iktidar partisi kadar itina göstermelidirler. İktidara gelmek, iktidarda kalmaktan daha kolay değildir. Değişikliğin millet iradesiyle gerçekleştiği memleketlerde vatandaş yapacağı seçime esas olacak faktörleri partilerin ve dolayısıyla onların birinci plândaki şahsiyetlerinin davranışlarına bakarak tespit eder.

Yarın C. H. P. İktidarı aldığında, zerrece şüphe yok, Kasım Gülek mühim mevkilerden birini işgal edecektir. İhtimal ki bu mevki Genel Sekreterin bir zamanlar hayal ettiği mevki olmayacaktır. Ama gene de Kasım Gülek birinci plandaki yerini muhafaza edecek ve yeni rejime hüviyetini verecek politikacılardan biri kalacaktır. Nitekim daha bu günden' pek çok kimse ona bakarak yarınki iktidarın nasıl olacağı yolunda tahminlerde bulunmakta ve siyasi fikirlerini ayarlamak tadır. Bu bakımdan, C. H. P. nin her kalburüstü şahsiyeti gibi Kasım Gülek de bugünden vatandaşın yüreğine dahakiyi, daha bilgili, daha medeni bir idare için. emniyet vermeye çalışmak zorundadır. Bu emniyeti zedeleyebilecek her hareket karşısında, başta İsmet İnönü, büyük bir kütlenin ve idealist zümrenin senelerdir sarfettiği emeği düşünerek üzülmemek elde değildir.

Şimdi, lütfen şu satırları okuyunuz:

"1) Yeni yılla beraber açılan Avrupa Müşterek Pazarı, Türkiyenin diğer II memleketle birlikte bu pazardan mahrum kalışı, zararımızadır. Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg, aralarındaki bu müşterek pazardan, büyük fayda sağlıyacaklardır.

2) Başta Fransa olmak üzere bâzı Avrupa memleketlerinin paralarını ayarlamalarıdır. Bu demektir ki Avrupa paralan, birleşecek ve. dolarla serbestçe değiştirilebilecektir.. Yani, canı isteyen Avrupalı bankalardan resmen istediği kadar dolar alabilir ve memleketinin dışına çıkarabilir.

3) Mevcut Avrupa Tediye Birliğinin yerine bir başka teşekkülün. faaliyete geçeceği söyleniyor. Bundan Türkiye çok zarar eder. Böylece ikaz vazifelerimizden birini daha yerine getiriyoruz. Bizden söy-. lemesi"

Bu cümleler "yılbaşından sonra ilk konuşan politikacı" sıfatını kazanmak için yayınladığı Ur mesajda C. H. P. Genel Sekreteri Kasım Gülekin konvertibiliteyi ve bazı Avrupa memleketlerinin son günlerde giriştikleri mali ameliyeyi anlatan sözleridir. Bu sözlerin ciddiyetle en ufak alâkası yoktur. Zira biraz iktisat bilgisi olan ve asgari ajans haberlerini takip eden herkes bilmektedir ki böyle bir dur Avrupada mevcut değildir. O halde yarınki iktidar, tıpkı - bugünkü gibi, malt ve İktisadi politikasını bu derecede hâdiselerden - habersiz bir tarzda, gayri ciddi şekilde mi idare edecektir? Evet, üzülmemek hakikaten elde değildir.

Kasım Gülekin meziyetlerini inkâr etmek hiç kimsenin hatırından geçmez. Ama bu meziyetler, şimdiki gibi, devam eden bir gaflar ve potlar silsilesini ebediyen mazur göstermek için öne sürülecekse yar ki rejimin bugünkünden farklı olacağı hususunda beslenilen ümitler zedelenmez mi?

Kulaktan dolma bilgilerle mücehhez politikacılar, eğer akıllıysalar, ağızlarını açmadan evvel dillerini dişleri üzerinde son defa dolaştırırlar, Kulaktan dolma bilgi bir Hasan Tezi hayran bırakabilir! Hatta, parti kongrelerinde "bavul bavul diploma"dan da bahsettirebilir. Fakat üniversiteler şöylece uğrayıvermiş kimselere hakikaten bavul bavul sertifikalar sağlıyabilir ve Londradaki Savoy Otelinin kapıcısı sekiş lisanı bülbül gibi konuşabilir. Bunlar, ancak insana bir kültür sağlıyabildikleri, İnsanı sathilikten kurtarabildikleri takdirde bir mâna ifade ederler.

Kıbrısın Avusturya Anayasası ile ne alâkası vardır, ve Allah rızası için Avrupada bugün girişilen konvertibilite, herkesin bankalardan istediği kadar dolar alıp istediği kadar dolan dışarı çıkarabilmesi midir?

Kıbrıs meselesi, iktisadi meseleler... Bunlar, yarınki iktidarın üzerine ciddiyetle eğilip halletmek zorunda olacağı dâvalardır, O müstakbel İktidarın müstakbel liderlerinin kendilerini hiç olmazsa böyle mevzularda hafiflikten korumaları gerekir.

Daha evvelce hazırladığı dosyalara muhalefet gazetelerinden alınmış kupürleri koyduğu zaman, Enformasyon Bürosu başkanıma tepkisi şu oldu: "Rica ederim, hanımefendi, dosyaya böyle şeyler koymayınız, Fatin Bey bu gibi sözlerin vekalet dosyalarında yer almasına ve hele kendi önüne çıkarılmasına fena halde kızıyor!". Şimdi ise, kupürcü hanım, Muhalefet partisinin Genel Sekerteri tarafından söylenmiş sözleri dosyaya geçirmediği için azarlanıyordu.

Hakikaten Kasım. Gülekin gecen hafta Kihrıs mevzuunda söylediği sözler, bu sahayla uğraşan dışişleri memurlarına rahat nefes aldırmıştı. Taksim meselesinde, dış malî yardımların alınmasıyla başlayan ve 15 Ağustos tarihli İkinci MacMillan Plânının kabulüyle kuvvetlenen tornistan hareketi, son günlere gelinceye kadar, muvaffakiyetle örtbas edilmiş, fakat Yunan Dışişleri Bakanı Averof'un beyanatı Türk halk efkârım tekrar galeyana getirmişti. Bu galeyan ortasında, Parti Kurtaran Aslanın savurduğu hikmetler, Vatan Kurtaran Aslanın elbette çok hoşuna gitmişti.

Birleşmiş Milletler dönüşü, Averof un Atinada geçirdiği sıkıntılı günleri ve Yunan muhalefetinin amansız hücumlarını hatırlayan Dışişleri Bakanı, Türkiyeye döndüğü zaman hiç rahat yüzü görmiyeceğini tahmin, etmişti. Halbuki şimdi, Muhalefet partisinin Genel Sekreteri, Taksim tezinin bırakılmasına hiç bir itirazı olmadığını âdeta açıkça söylemiş ve Kıbrısa verilecek istiklâlin şartları hakkında hükümetin dikkatim çekmekle iktifa etmişti. Doğrusu, bu derece vatanperverane muhalefet görülmüş şey değildi!

Malumatfuruş Genel Sekreterin bir buluşmuş gibi, üç defa tekrarladığı Kıbrıs beyanatının Yunanistanda büyük bir sevinç uyandırmaması imkânsızdı. Nitekim Atina radyosu ve gazeteler Kasım Gülekin beyanatının „ Rumların değirmenine su getirdiğinin derhal farkına vardılar. Gazeteler Türkiyede Kasım Gülekin değil Muhalefetin -zira bir Genel Sekreterin-sözü partiyi bağlar-. Taksimden vaz geçtiğini manşette, Verdiler. D. P. nin yan resini organı Havadis de Atinada olup bitenleri manşette vermek fırsatını kaçırmadı. Bu. gazetenin Atina muhabiri aynen şunları bildirmektedir:

"Atina (Hususi muhabirimizden) —• Ana Muhalefet partisi Gerici Sekreteri Kasım Giblekin yeni yı **Iın** *iîk günü İstanbulda yapmış olduğu basın toplantısında Kıbrıs konusuna temas etmesi mirada da, geniş akisler uyandırmvstır. Bu beyanat "Türkiyede muhalefet partisinin istiklâl fikrine meylettiği şeklinde gazetetere büyük manşetler halinde aksetmitir. Kasım Gülekin Enosisin bertarafı hususunda bir hüküm olmadıkça istikll fikri konuşulamıyacağı yolundaki beyanatı büyük bir ilgi toplamıştır. Greneİ Sekreterin bu beyanatı Türkiyede ana muhalefet ,partisinin Taksimden vaçgeçeceği ve istiklâl fikrini benimsemeğe amade olduğu şekinde tefsir edilmektedir. Bu arada Lefkoşede münteşir Etnos gazetesi manşet hainde 'C.H.P.Enos'sin ihtimal dışı bırakılması şartiyle bağımsızlığı reddetmiyor' haberini vermektedir."*

Aynı haber ciddi Cumhuriyetçe de yer almaktadır: *Atina radyosu ile Atina gazeteleri bu haberler çıktığından beri C. H. P. Genel Sekreteri Kasım Gülekin bu yılın ilk basın toplantısında Kıbrıs konusunda verdiği beyanatı istismara başlamışlardır. Ankaraya gelen haberlere göre gazeteler sekte sütunluk manşetler halinde Güleke atfen görüşlerini bildirmekte ve su başlığı kullanmaktadırlar: "Türkiyede Ana muhalefet partisi ENOSİS'ten vazgeçilmesi şartıyla İstiklâl fikrini red etmiyor".* Atina bayram ederken ve iktidar beklenmedik yardım sayesinde biraz rahatlarken Genel Sekreterin sözlerinin Kîbrıstaki yüzbin'Türkü üzmemesine ve endişelendirmemesine imkân yoktu. Nitekim Hürriyet gazetesinin Lefkoşe muhabiri şu haberi vermektedir: *"C.H. P. Genel Sekreteri Kasım Gülek in 'Yunanistana her ne şekil ve tarzda olursa olsun ilhak edilmiyeceği kaydı Anayasada yer aldığa takdirde, Kıbrısa istiklal verilebileceği' yolundaki beyanata Kıbrıs Türkleri arasında hayret uyandırmıştır. Diğer taraftan Adadaki Rumca gazeteler bu beyanati* ***"Türk*** *Muhalefetinin Taksim tezine iştirak etmediği şeklinde yorumlayarak istismar etmekte ve bunu Türk Hükümetinin görüşüne hücum için yeni bir silâh olarak kullanmaktadır."*

Pesmazoğlu

Kendi kendini davet etmiş!

Bu zat bugün Muhalefette idare ettiği C. H. P. nin yarın iktidara gelince başında bulunacaktır. İnsanın nerdeyse aklı duracak!

Geri gelen Babıâli

Ankaradaki muhalifler Genel Sekreterlerinin kırdığı potları tamirle uğraşa dursunlar, yine tam kadro İstanbula taşınan hükümet ve devlet ricali, Kıbrıs meselesinde halktan gelen iç baskı ile hudutlar ötesinden gelen dış baskıyı uzlaştırabilmek için Babıâli salonlarında sık sık toplantılar yapmaktaydılar. Cumhurbaşkanı Şale Köşkünde ikâmet ediyordu. Ancak, Abdülhamit zamanında inşa edilen Yıldız sarayında Ankara ile daimî irtibatı temin edecek telsiz tertibat! bulunmadığından, vilâyetteki" Başbakanlık Salonu" nda toplanmak zaruri oluyordu. Mamafih, Parkotelde ikâmet buyuran Başbakan, gecenin geç saatlerine kadar süren çalışmalarının ve temaslarının verdiği yorgunluğu gidermek maksadıyla, bazan Yıldız Parkında hayli uzun gezintiler yapmayı da ihmal etmiyordu.

Şimdilik Ankaraya gitmeye lüzum yoktu. Dışişleri Bakanı Zorlu, "uçan kuriye" vazifesini muvaffakiyette yapmaktaydı. Cumartesi günü öğle vakti, Yunan Büyükelçisiyle An karada görüşen Bakan, "dilsiz diplomat" ın getirdiği haberleri büyüklere ulaştırabilmek için, öğle yemeği bile yemeden ve İngiliz Sefiri ile olan randevusunu unutarak 14.30 uçağına atlayıp İstanbul yolunu tutmuştu. Hafta sonunda ve bu haftanın ilk günlerinde yapılan Babıâli toplantılarının başlıca mevzuu. Büyükelçi Pesmazoğlunun Atina dönüşü söylediği sözler olmuştur. Yunan hükümeti, kendisinin Enosis mevzuunda yaptığı fedakârlığa karşılık Türkiyenin, lâfından değilse bile fiilen Taksimden vazgeçmesini artık olup bitmiş saymakta ve bu esaslar üzerinde 'toplanacak üçlü konferans için fiilî hazırlıklara başlamağa hazır olduğunu 'bildirmekteydi. Konferans mahallî olarak da Roma veya Cenevre teklif edilmekteydi.

Zorludan sonra Pesmazoğlu da İstanbul a geldi. Pazar sabahı 9.40 tan 12.26 ye "kadar Başbakan ile görüştü. Pesmasoğîu Başbakanın daveti üzerine değil de kendiliğinden İstanbula geldiğini belirtmeye çok dikkat etti.

Kıbrıs meselesinde dananın kuyruğu Herhalde pek yakında kopacak-

AKİS'in Yazı Müsabakası

"Milletlerin İktisadî Kalkınması Niçin Hürriyet içinde Olmalıdır"

-XIX-

Güzay GÜLDERE

İktisadi kalkınma, bir memleketin istihsal unsurlarının en rantabl bir hale getirilmeğe çalışılarak, muvaffak ,olunmasıdır. Bu kalkınmanın sonucunda milli gelirden fertlere isabet eden miktar ve buna muvazi olarak hayat standardı yükselir. Devletin parası, dış ve iç piyasalarda müstakar bir kıymet ve yüksek bir alış kudretine sahip olur.

İktisadi kalkınma ve neticelerini bu şeküde kısaca belirttikten sonra, "niye hürriyet içinde yapılmalıdır" sorusunu cevaplandırabiliriz.

İktisadi kalkınmayı devlet mekanizması organize edecek olduğuna göre, hürriyet herşeyden önce burada gereklidir. Klâsik demokrasi, ideal hürriyete mevcut hürriyeti geliştirmek suretiyle varmağa çalışır. Marksist demokrasi ise kısmakla, Rousseau'nun mantıkî tefekküründen faydalanarak bu yola sapan Marksist demokrasinin mahzurları aşikardır. Zira Montesqieu'nun söylediği gibi, her iktidar, selâhiyetlerini suiistimale mütemayildir. Bunun önlenebilmesi için gereken şey, diğer devlet organlarının, basının ve halkın hürriyetidir. Çünkü ancak hürriyet olduğu zaman murakabe mevcuttur. Suiistimali ise yalnız ve yalnız murakabe önleyebilir.

Tarihin en eski zamanlarından beri hangi cemiyeti ele alırsak alalım görürüz feci, ne zaman o cemiyet hürse ileridir, ne zaman gerilemişse hürriyetine sahip değildir. Hakikat, bir fikir olmayıp bir çok fikirlerin muhassalasıdır. Hürriyetsiz cemiyette tek fikir vardır. Çünkü o rejim, ne şekilde gizlenirse gizlensin diktatoryadır. Dikta rejimlerinde ise, her faaliyetin mebdeinde ilmî görüşün değil indî telâkkilerin izleri vardır. Bu telâkkiler, bazan bir şahsa bazan da bir gruba ait olabilir. Nasıl olursa olsun netice birdir: Muvaffakiyetsizlik!

İktisadi kalkınmanın iki icabı vardır: Plân ve Program. Her ikisi de tamamen ilmi esaslâra istinat ettiği zaman faydalı neticeyi basıl edebilir. Bu, tatbikattı ilim adamlarının hür olmasıyla mümkündür. Hazırlanan plânlar ilmin hudutlarına değil, politika kalıplarına, seçim bölgelerinin icaplarına uydurulmağa çalışıldığı zaman ilmi değil politiktir ve ortada hürriyet yoktur. Çünkü duruma hâkim olan, ilim adamının raporu olmayıp politikacının endişesidir. Neticede istihsal unsurları rantabl hale gelmez, âtıl kalmağa mahkûm olurlar. Bir tarafta en mübrem ihtiyaçları giderecek tesisler inşa sırası beklerken diğer tarafta o memleketin bünyesine göre lüks veya yapılması en sonra icap eden şeyler ön plânda nazarı itibane alınır. Bu, plân değil plansızlık ve netice, kalkınma değil milli gelirin israfıdır. Ancak bir hürriyet rejimidir ki, ilme lâyık olduğu yeri yererek bu mahzurları ortadan kaldırabilir. Çünkü tenkid hürriyeti vardır. Vatandaşlar hürse yanlış gördükleri noktaları tenkid edebilirler. İlim adamları, hürse plânın aksaklıkları teşrih edilerek giderilmeğe çalışılır. Basın hürse yolsuzluklar ortaya çıkar, hatalar belirtilir.

Ya bunların hiçbiri hür değilse?..

"Hata yapmayan hiç bir şey yapamaz" derler. Evet, hata yapılabilir. Lâkin telâfi edilemeyecek hiçbir hata yoktur. Yeter ki, objektif bir murakabeye yer verilsin, tenkide tahammül edilsin. Bu sistem ise ancak hürriyet olan yerde mevcuttur. Çünkü hürriyet olmayan yerde, İdare edenlerin EGO'sundan başka bir fikre, yer yoktur. Demir bir yumruk, tenkid cesaretini gösterenlerin tepesinde Dernek lesin kılıcı gibi bekler. İdare edilenlerin yapacağı İki şey vardır: Ya tenkid etmeyip rahat yaşamak veya tenkid etmek ve neticelerine katlanmak. Birincisi öldürücü, ikincisi İmkânlardan mahrumdur. Zira tekâmül müsait muhit ister. Bu muhit, hürriyet rejimidir. Tabii tekâmül için dahi gerekli olan hürriyet, beşerî hamleler için yeri doldurulması imkansız bir unsurdur. Çünkü insan hürriyete doğru koşmakta, varlığının en derin köselerinde onun susuzluğunu hissetmektedir. Yirminci asır insanı için hürriyet, su gibi, ekmek gibi bir ihtiyaçtır.

İktisadi kalkınmayı yapacak insan topluluğu da bu halin dışında bırakılamayacağına göre vaziyet açıktır. Her İnsani faaliyet gibi o da hürriyet içinde olmalıdır. Aksi takdirde ya eksik olur veya hiç olmaz. Çünkü ÎNSAN'ı ihmal etmiştir. Oysa insan medeniyetin her bakımdan gayesidir.' Vasıtası değil. O halde, o kalkınmaya değil, kalkınma ona uymalıdır.

Descartes, "Düşünüyorum o halde varım" derken hür düşünceyi kasdetmişti. Hür düşünce yapıcı, hür olmayanı eksik veya miskindir. Her şeyden önce bir muvazene ilmi olan iktisat, hür düşünceye muhtaçtır. Çünkü muvazenesini onunla temin eder. Her türlü aşırdık, tenkid süzgecinden geçtiği zaman itidale kavuşur. İlmin ve sağduyunun aradığı da budur, heyecanlı çıkışlar değil.

İktisaden kalkınmış memleketlerin rejimlerine bakalım. Pek çoğunda geniş bir hürriyet vardır. En çok kalkınmış memleket, hürriyete en çok değer vermiş olandır. Gerçi hürriyete yer vermediği halde bu işi başarmış olanlar da var, denilebilir. Evet vardır, fakat sırf hürriyetsizlikten doğan birçok aksaklıkları da vardır. Onlar, bu aksaklıkları düzeltmek imkânına sahip değildlrler. Çünkü bir kişi çıkıp da, "şu iş hatalıdır" diyemez. Bu tashih imkânına sahip olmadığından dolayıdır ki, böyle kalkınmalar kısa ömürlüdür.

_ O ha!de yapılacak tek şey kalıyor. Bir tercih yapmak. Yalnız iktisaden kalkımna mı, yoksa hem kalkınma hem de hürriyet mi? Verilecek cevap İkinci şıkkı kabulden ibaret olacaktır. Çünkü başarının şartı çalışmak, çalışma arzusunun doğduğu ortam hürrlyet-

Bir Tekzibin

27 Aralık günlü Akis dergisinde, bundan bir müddet önce aleyhime açmış okluğunuz haksız kampanyaya devam ettiğinizi esefle görmekteyim. Bu kere de hakikate tamamen aykırı bir düzineye yakın iddia ile halk efkârım yanıltmak gayesini güttüğünüzden, bazı gerçekleri, ortaya koyacağım:

1. Cevabımın Savcılık kanalı ile gelmesine sizin asla şaşmamanız gerekirdi. Zira, "Savcılık elile gönderilmeyen hiçbir cevabı yayınlamıyacağınızı, -basın âdet ve ananelerine aykırı olarak, daha önce yüzüme karşı söylemek ve bu yolda hareketi itiyat haline getirmek suretile, yalan havadisleri tekzip hususunda ilgilileri Savcılığa başvurmağa mecbur bırakan bizzat sizsiniz.

İşte bir delili: 8 Nisan 1058 tarihli Yenigün gazetesinde "Ya siz nereye Metin Toker bey?" başlık-, lı "Piraye Bigat'ın Akise cevabı'' ndan aynen naklediyorum:

"Hedefine aykırı bir yola saptığım zannettiğim Metin Toker 'beye hitabeden aşağıdaki yazımı geçen hafta Akis mecmuası yazı İşleri müdürlüğüne göndermiştim... Metin Toker bey mektubumu almış olduklarım müşterek bir arkadaş huzurunda bana ikrar etti. Daha hazini. Basın Kanunu hükümlerine dayanarak Savcılık yolile kendilerini icbar etmediğim için yazıyı neşretmiyeceklerini de ikrar etti. Aleyhine mücadele ettiğimiz Basın Kanunu hükümlerini siper etmenin bize yakışmıyacağı şeklindeki ikazıma karşı verdiği cevap, sadece "Basarnam, basarnam!" oldu.

Bu yazıda sözü geçen "müşterek arkadaş" bendim. Bu üzücü vak'a, Adliye binasında gözümün önünde cereyan etti. Piraye Bigat'ın gönderdiği cevabın ne derece nezaketle kaleme alınmış bir tavzih olduğunu tesbit için Yenigün'ün zikrettiğim sayısına bakmak kâfi gelecektir.

Bu durum karşısında, cevabımın Savcılık eliyle gelmiş olmasına hayret ettiğini söyliyen Akis Dergisinin sözleri samimi telâkki edilebilir mi?

İnsanların fikirlerine değil, şahıslarına tecavüz mahiyeti arzeden uydurmaları kendi hâdisemizde -olduğu gibi hakikate aykırılığını bile bile yayınlamak yoluna sapanlar, bir de Savcılık eliyle gelmeyen tekzipleri kale almamayı âdet edinmiş bulunurlarsa, o gibilere cevabımızı Savcılık kana-' lıyle göndermemizin (daha doğrusu göndermeğe mecbur kalmamızın) vebali bize mi aittir, yoksa bizlere başka yol bırakmıyanlara **mı?!**

2. Basın hürriyetini ve demokrasi rejimini savunmak, cevap hakkını reddetmeği gerektirmez. Kaldı M,, Savcılık yolile cevap gönderme imkânından, hürriyet taraftarı daha bir çok şahıs da faydalanmıştır; hatta bizzat Akis dergisi bile:

Basın hürriyetini savunmak, talihin bir cilvesi olarak her' nasılsa eline bir matbaa geçirebilmiş şahısların, hakikate uygun haber vermekten ve fikir mücadelesi yapmaktan ibaret olan gazeteciliğin hakikî fonksiyonunu bir tarafa bırakarak, başkalarına karşı onların haysiyetlerini zedeleyen hakikate aynın isnatlarda bulunmaları halinde, mağdurların, cevap vermek hakkından bile mahrum olmalarını kabul etmek manâsına gelmez. Demokrasinin ana vatanlarından olan (Fransa, Belçika ve isviçre gibi) memleketlerde dahi, cevap - hakkı tanınmıştır.

Derginiz, Savcılık kanaliyle gelmeyen cevapları yayınlamadığına ve Kanunumuz da Mahkeme kanalile tekzip göndermek imkânını tanımadığına göre hakikate aykırı isnatları, biricik açık yol olan Savcılık eliyle göndermenin, kav-. limize nasıl olup da zıt düştüğünü, normal bir muhakeme ile keşfedebiimeye imkân yoktur.

• Nitekim Basın hürriyetini savunan bir çok şahıs -meselâ Kasım Gülek, Turhan Feyzioğlu ve başkaları- dahi, Zafer Gazetesine müteadit defalar Savcılık kanalıyla tekzip göndermişlerdir.

Ya bizzat gazetenizin aynı yol- ' dan faydalanmasına ne buyurulur? En taze bir misal olarak, 29 Kasımda -Savcılık eliyle- Zafer Gazetesine gönderdiğiniz cevabı, zikredilebilir.

Basın Hürriyetini savunan kimselerin, Savcılık eliyle tekzip göndermesini, "kavlin fiile uymaması" nın delili sayan bizzat siz olduğunuza göre, -ki bizim böyle bir sözümüz yoktur- aynı yoldan faydalanan Derginiz (ve onun önemli her hareketinde yegâne söz sahibi olan mutlak âmiriniz) hakkındaki hükmü de, yine siz vermiş bulunuyorsunuz. Zira "kişi ikrarı ile ilzam olunur".

Eğer bazıları gibi,"Basın hürriyetini ağır kanunlarla zedeleyen kanunlar karşısında korkup susmıyacağım, cezayı dahi göze alarak yazmaya devam edeceğim" dedikten sonra, yazmış olduğum -hem de dedi kodu mahiyetindeki- yazıların müellifi olarak başka şahısları gösterip, bu yüzden onların senelerce benim namıhesabıma hapiste yatmalarına sebep olsaydım, o zaman fiilimle kavlimin birbirine uymadığını iddia edebilirdiniz. Kanunun elâstiki unsurları muvacehesinde pek tehlikeli sayılabilecek tenkit yazılarını daima imzamla yayınladığıma ve hatta tarafımdan kaleme alınmış tehlikeli bazı Forum notlarını ve baş makalelerini bile -derginin âdeti hilâfına- "M. A." rumuzu ile belli etmek yolunda israr ettiğime vs. hiçbir yasımı inkâr etmediğime göre, fiilimle kavlimin birbirine uymadığı yolundaki iddianız, bir. hakikati, değil sadece temenninizi aksettirebilmektedir.

8. Hakkımda hakikate aykırı isnatlarla dolu olan yazı, "baş yazarınızın" eseridir; şu halde, yazı ile hiçbir ilgisi olmıyan bir üçüncü şahsa hücum ettiğim yolundaki iddia da hakikate aykırıdır:

Yeni Basın Kanununda "Gazete sahibi" hakkında konan ağır müeyyidelerden dolayı, bir gazetenin Medeni Hukuk ve Ticaret Hukuku bakımından "maliki" • olan şahsın, müstakbel cezalardan kurtulmak maksadıyla idareye vereceği bir "beyanname" sayesinde, başka birisini sahip durumuna yükseltebileceğini vs bu halde cezanın, • Hususi- Hukuk yönünden "malik"-in kim olduğu araştırılmaksızın- Basın Hukuku bakımından "sahip" gözüken şahsa verilmesi gerekeceğini, -bilhassa cezada kıyasın cart olmaması esasına dayanarak- o zamanki- ünvanı ile "Neşriyat Müşaviriniz" olan zatın müdafaasına hasrettiğim 64 sahifelik lâyihanın ilk 10 sahifesinde mufassalan belirtmiş bulunuyorum. Bu, benim objektif ve samimi kanaatimdir. Keza bir şahsın imzasız olarak yayınladığı yazıları inkâr etmesi halinde, bu yazıları hakikate aykırı olarak kabullenen masum şahısların, maalesef cezalanması gerekeceğini ve başkasının* bedenile kahramanlık yapanların ise. cezalandırılmasına hukuken imkân kalmayacağım dahi teslim ediyoruz. Fakat sadece ceza ile ilgili olan bu görüşlerin,. cevap ve tekzip hakkına taallûku yoktur. Cevabın aklen de, hukuken de, ahlaken de yazının hakiki müellifine ve onun yayınlanmasını gerçekten sağlayanlara karşı yöneltilmesi gerekir.

Akis dergisinin ise, sık sık değişen "Sahip" ve Yazı İşleri Müdürlerinin yanında -adı, sahipten bile 4-5 punto daha büyük harflerle derginin kapağına yazılagelen- önce "Neşriyat müşaviri", sonra '"Başyazarı" ve şimdi de ?"Müessisi" unvanını taşıyan ve son basın kanununun neşrinden önce "Sahibi" olan-bir şahıs vardır ki, onun, derginin ("mutlak âmiri" i) olduğunu bugün artık bilmeyen şahıs yok gibidir. Biz işe, bu gerçeği, avukat-.lık vazifemizle en küçük bir ilgisi.

Gerçek Hikâyesi

olmayan, bazı hususî sebeplerden ötürü, pek iyi bilenlerdeniz. Keza bir değil, hür çok delile dayanarak ispat edebiliriz ki, hakkınızdaki hakikate aykırı isnatlarla dolu yazı, cevabımızda muhatap tutulan dergi başyazarı ve mutlak amiri olan şahıs tarafından yaratılmıştır. Hal böyle iken, bana hücum eden yazının altında imza bulunmamasından faydalanarak, cevabımı yazının hakikî yaratıcısına karşı yöneltmiş olmamı, halk efkârı ve mahkeme huzurunda bir' haksızlık gibi göstermeğe çalışmak, ne samimiyetle ve ne de medenî cesaretle asla bağdaşamıyacak bir davranış; teşkil eder. Gerek hakkımdaki ilk isnatlar, gerekse, bu cevabıma, konu teşkil eden "Bir tekzibin hikâyesi" adlı yazı, mutlak âmiriniz ye "esasyazarınız" olan şahsın eseridir. Eğer ciddî ve samimî olarak aksini iddia edebiliyorsa, "bu yazıların kendisiyle hiçbir ' ilgisi bulunmadığım, alenen bildirdiği ve bana aksini ispat hakkını tanıdığı takdirde, iddiamı ispat edemezsem, kendisinden alenen özür dilemeyi taahhüt ediyorum.

4. Kurtul Altuğ'un cezalanmasına sebep olan şahıs ben değilim; bizzat "mutlak âmiriniz"dir.

Önce belirtmek isterim ki, Kurtul Altuğ'un Cezalanmasında benim en küçük bir rolüm yoktur. Bazı gazetelerin yanlış olarak verdikleri haber hilâfına, tekzibimin yayınlanmamasından ötürü ne dava açtım, ne açılmasına muvafakat ettim ve ne de herhangi bir suretle bu davanın açılmasını tahrik ettim. Bilâkis Savcının resen açtığı davayı ancak gazetelerden öğrendim. Davadan haberdar haberdar olduğum gün söylediğimi, bugün de aynen tekrar ediyorum: "Bu suç takibi muvafakate bağlı bir suç sayılırsa -ki bu görüş her zaman savunulabilir, davanın devamına asla muvafakat edecek değilim; ve davanın düşmesi için benim yapabileceğim her türlü teşebbüste bulunmaya da hazırım". Nitekim bu görüş ve kararımı, Akis Dergisinin son yazısından çok dada önce, ilgili şahıslara bildirilmiş bulunuyorum. (Bu münasebetle kaydedeyim ki, bazı gazetelerde çıkan "davayı benim açtığım" yolundaki yanlış haberi, sırf, zaruret hasıl olmadıkça tekziple gazeteleri taciz etmemek için, bugüne kadar düzeltmek imkânına sahip olamadım. Ancak bu gazetelerin Ankara muhabirlerinden, yeri gelince meselâ dava ile ilgili, haber verdikleri bir günde; bu yanlışlığı da düzeltmelerini çoktan istirham etmiş bulunuyorum).

Kurtul Altuğ'un cezalanmasıyla o derece alâkam yoktur' ki, tekzibimi gönderdiğim gün, bu şahıs derginin Yazı İşleri Müdürü dahi değildi. Fakat Akis'in mutlak âmiri, o anda Yazı İşleri Müdürü olan İlhami Soysal'ın cevabımı yayınlamasına mani olmak maksadıyla, tecrübeli bir gazeteci olan Soysal'ı vazifesinden uzaklaştırarak, onun yerine Kurtul Altuğ'u tâyin etmiştir. Hem de "Dergi Sahibi" olan Tarık Halulu'nun, "sahipliği ancak İlhami Soysal Yazı İşleri Müdürü kaldığı takdirde kabul ederim" yolunda bir şart koşmuş olmasına rağmen ve onun muvafakatını almadan!

Şimdi bu şartlar altında, varlığından bile haberdar bulunmadığım Kurtul Altuğ'un cezalanmasına sebep olan ben miyim. yoksa derginin mutlak âmiri mi? Tekzibimin yayınlanmamasını emreden mutlak amirin. Yazı İşleri Müdürünü vazifeden uzaklaştırdıktan sonra, bir tekzibi neşretmemenin cezasını yüklenecek olan mes'uliyetli makama, Başkasını tâyin edecek yerde, hiç değilse o sayı için kendisini Yazı İşleri Müdürü olarak göstermesi gerekmez mi idi?'

Görülüyor ki. Kurtul Altuğ, "haysiyetinin zedelenmesi hedefine yönelmiş uydurmaları cevaplandırmak" tan başka bir günahı olmıyan bir şahsın tabii bir hakkını kullanmasının değil, mutlak âmirinin kurbanı olmuştur.

Yukarıdaki izahat ilk onbeş günlük hapisle ilgilidir. Zira bir tekzibi yayınlamamanın normal cezası, sadece onbeş günden ibarettir. Kurtul Altuğ'un cezasının bir aya çıkarılmasının sebebi ise, kararda da açıkça işaret edildiği üzere, hazırlanıp o mahcup gencin eline tutuşturulmuş olan müdafaanamedeki tecavüzkâr lisandan ibarettir. Bunun günahı da, şüphesiz ki, yalnız ve yalnız, bir "müdafaaname" hazırlayacak yerde -bize bir defa daha hücum etmek hevesini tatmin etmek yoluna saparak- bir "taarruzname" kaleme alıp okutan şahsa racî olmak gerekir.

5. Cevabımın suç mahiyeti arzettiği ve "Başyazarınıza" karşı hakaret teşkil ettiği yolundaki iddianız ise, hem hakikate aykırıdır; hem de, sizi tam bir tenakuza sürüklemektedir :

Bana isnat ettiğiniz "ondan ona lâf taşıma gibi bir hakaret,... başyazarınıza yakışır" yolundaki cevabımın, ona yöneltilmiş bir hakaret teşkil ettiğini söylemek suretıle bana karşı . hem de hakikate aykırı olarak- kullandığınız bu tâbirle suç islemiş ve beni tahkir etmiş olduğunuzu ikrar ettiğinizin, farkında değil misiniz? Böylece de, şahsıma tevcih ettiğiniz yakışıksız isnatlarla -sizin ölçünüze göre ise, hakaretlerle, dolu yazınıza karşı, açık bıraktığınız biricik yol olan Savcılık eliyle tekzip göndermemi dahi, hürriyet ve demokrasi idealine karşı işlenmiş bir suç sayarken, eşine az rastlanır tam manasıyla tek taraflı bir mantık temsil etmiş olmuyor musunuz? Demekki, siz başkalarını tahkir edince, bu, normal bir hareket ve hürriyetin icabı sayılacak, başkalarının ise sadece kendilerine atılan taşı iade etmeleri bile basın hürriyetine ve demokrasiye karşı işlenmiş bir suç telâkki edilecek! İşte mefhumların tahrif edilmesinin ve tek taraflı anlaşılmasının, dehşet verici bir misali! Bana karşı yayınlanan uydurmaların, mutlak âmirinizin eseri olduğunu yukarıda belirttiğime göre, ona-hem de ispat hakkı dahi tanıyarak, cevap vermemi, bir haksızlık saymanıza imkân yoktur. Yaralanmaktan hoşlanmıyanlar, şövalye kılığına girip önlerine her gelen şahsa mızrak savurmak hevesine kapılmamalıdırlar.

Muammer Aksoy
Yazımıza cevap verdi

Esasen cevabımı, geçen sayınızda kendi ihtiyarınızla yayınlamış olmanız 'ahi, bu cevabın, "başkasına" (!) karşı bir "suç" (!) teşkil etmediğini ispat ve ikrardan başka bir manaya gelebilir mi? Eğer cevabım üçüncü şahsa karşı işlenmiş bir suç teşkil etseydi, yazımı . mecbur olmadan yayınlamaya nasıl cüret edebilirdiniz?! Benim yazımla ilgisi bulunmadığını iddia

(Devamı Sayfa 34 de)

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Avrupa

Ortodoksiye dönüş

Yeni yıl arifesinde Avrupa memleketlerinin aldıkları dış konvertibilite kararlarının akisleri bu hafta da devam etmektedir. Batı memleketleri ve milletlerarası teşekküller karardan duydukları memnuniyeti Belirtmektedirler. Fara Fonunun yayınladığı bir tebliğde çok taraflı bir tediye sisteminin tesisine doğru mühim bir adım atıldığı söylenmektedir: Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilâtı Genel Sekreteri Rene Sergettt, karan "Avrupa, dünya çapında ticaret serbestisi fikrine yaklaşmaktadır" diye selâmlamaktadır. Müşterek Pazarın kurulmasından dolayı altı Avrupa memleketine mal sat-

BÜTÇE, BİR İSTİKRAR

Bütçe komisyonunda şu sıralarda görüşülmekte olan ve yakında Millet Meclisine intikal edecek olan 1959 1960 malî yılına ait bütçenin Türk Ekonomisi için hususî ehemmiyeti ' aşikârdır. 4 Ağustos tedbirleriyle, D. P. iktidarı, memleketi bîr çıkmaza sürüklemiş olan enflâsyon politikasından vazgeçtiğini ilân etmiş ve Türkiyeye kredi veren yabancı memleketlere, gerek devletin, gerek iktisadî devlet teşekküllerinin masraflarını karşılamak için, bundan böyle, Merkez Bankası emisyonuna başvurulmayacağım taahhüt etmiştir.

4 Ağustostan beri hükümetçe yürütülmek istenen istikrar politikasının dahildeki temelleri, bir yandan âmme sektörünün masrafları bakımından yukarıda mevzuubahis edilen taahhüt, diğer yandan hususî sektöre açılabilecek banka kredileri seviyesinin tahdit edilmiş olmasıdır.

İstikrar siyasetinde iktidar samimi midir? Hedefe varılıncaya kadar bu siyasette israr edecek midir? Alınan tedbirler ve bu arada yeni bütçenin yapısı,, istikrar siyasetini tahakkuk veya takviye edecek mahiyette midir? Bunlar hayatî suallerdir.

Bu sefer de istikran temin hususunda muvaffak olunamadrğı takdirde Türk ekonomisi için istikbalin ne kadar karanlık olacağı hiç kimsenin meçhulü değildir. Devlet bütçesi, istikrarın temin edilip edilmiyeceği meselesinde büyük ehemmiyeti hâizdir. Düşünün M, takriben 31 milyar Türk lirasını bulan gayrı-safî millî gelirimiz dahilinde, katma bütçeler dahil, Devlet bütçesinin yekûn sarfiyatı 6 milyar 250 milyon lirayı bulacaktır. Diğer bir deyişle, bütçe sarfiyatı millî masrafların % 20 sini teşkil eder. Bu nisbetin yüksekliği Devlet masraflarının millî ekonominin seyri üzerinde icra ettiği tesirlerin önemini gösterir. Şöyle ki, bütçede .esaslı bir muvazenesizlik olursa, bu muvazenesizlik ekonomiye sirayet ederek ekonominin bütün muvazenesini ve bu arada umumi fiyat seviyesini alt üst etmeğe kâfi gelir.

Şimdi gelelim yeni bütçenin yapısına ve bugünkü şekliyle, bu bütçenin istikrar siyaseti bakımından icra edeceği müsbet veya menfi tesirlere.

Yeni bütçe tasarısını ele alır almaz, maalesef geçmiş senelerden miras kalan bir acayiplikle karşılaştığımızı ifade edelim. Filhakika, masraf tahminleri ile varidat tahminleri kurusu kuruşuna müsavi olarak takdim edilmiş ve böylece bütçenin, santimine varıncaya kadar, denk olduğu yine ilân edilmiştir. Bu itibarla, aşağıdaki gerçeği kaydetmek mecburiyetinde kalıyorum: Bütçelerde, masrafların tahminine esas teşkil eden düşünce ve mülâhazalar, varidatın muhtemel seyrini tâyin edecek olan âmil ve hususlardan çok farklıdır. Masraf - tahminine ve varidat tahminine esas teşkil eden unsurlar aynı olmadığına göre, samimiyetle hazırlanan bir bütçede, masraf tahmini ile varidat tahmininin, fevkalâde bir tesadüf eseri müstesna, kuruşu kuruşuna müsavi çıkmaları imkânsızdır. D. P. iktidarının son bütçelerini santimine kadar denk takdim etme yolunu tutmuş olduğu, sonradan fiilî gidişatın kâğıt üzerindeki denkliği de daima acı bir şekilde tekzip etmiş olduğu malûmdur. Tasarrufa âzami şekilde riayet edilerek ve samimî olarak hazırlandığı iddia edilen yeni bütçede de, D. P. iktidarı maalesef eski itiyatlarından vazgeçmemiştir. Böylece, yeni bütçenin, kâğıt üzerinde denkliği, insan derhal tereddüde sevkediyor, varidat tahminlerinin samimiyetle değil, fakat masraf yekûnuna tıpatıp müsavi olacak şekilde hazırlanmış olduğu intibaını bırakıyor.

Masraf zaviyesinden bütçe hakkında kısaca söylenecek şeyler şunlardır: Gelecek sene, umumî Muvazeneden yapılacak masraf yekûnu 5997,8 milyon lira olup, gecen yıla nazaran. 1522.2 milyon liralık bir artış arzetmektedîr. Bu artışın mühim bir kısmi, -670 milyon lirası- (nisbî olarak % 44 ü) memur ve emekli maaşlarına yapılacak zamları tenkit eder. Maaştan gayrı, devletin diğer cari giderleri için 431 milyon lîralık bîr artış derpiş edilmiştir. Bunun da yekûn artıştaki hissesi % 28 dir. Nihayet yatırım giderlerinde de 421 milyon bir artış vardır. (Yekûn artışın % 28 i)

Masrafların bünyesi hakkında bu yazıda fazla tafsilâta girişmemize imkân yoktur. Memur maaşlarına Martta yapdacak zam çoktan beri gayrıkabili içtinap hale gelmişti. Yeni seviyeleriyle bile memur maaşlarının, asgari hayat ihtiyaçlarını temin edip etmiyecegi meşkuktür. Mal ve hizmetlerin piyasa fiyatlarında geçen yıldanberi vuku bulan mühim artışlar muvacehesinde, bu mevzulara tahsis edilen giderlerde de artışı önlemeğe pek imkân yoktur. Bu artış bile devlet hizmetlerinin görülmesinde öteden beri müşahade edilen aksaklıkları bertaraf edemiyecektir. Kalıyor yatırım masraflarındaki artış. Bütçe tetkik edilince, yatırım tahsisatındaki artışların, büyük ölçüde yol, baraj ve liman inşaatina sarf edileceği anlaşılıyor. Bütçenin yapısı bakımından, meşkûk ve şüpheli olan mühim cihet, yatırım masraflarına müteâlliktir. Aşağıda izah etmeğe çalışacağımız sebepler dolayısiyle şimdiki şekliyle 1959-60 bütçesinin denk kapanmanı imkânsız görülmektedir. Kanaatimizce, bu bütçede asgarî bir denkliğin temini, Türk ekonomisinin sıhhate kavuşması için herşeyden daha mühimdir. Bu itibarla önümüzdeki yd için yatırım tahsisatının 420 milyon lira artırılması değil, ayni seviyede tutulması ve hattâ belki de azaltılması bugünkünden daha doğru bir hareket teşkil ederdi.

Yeni bütçe hakkında tam fikir edinmek için, varidat tahminlerini de gözden geçirmek lâzımdır. Bunu . da şu satırlarda tafsilâtlı bir şekilde yapmaya imkân yoktur. (x)

Varidat tahminleri hususunda kısaca şunları Söyliyelim: Bütçe tasarısında, umumi muvazeneye ait varidatın 5997 milyon lira olacaği ve geçen seneye-nazaran % 34 nisbetinde artacağı derpiş edilmiştir. Hükümet, takriben 1,5 milyar tutan bu varidat artısını, daha ziyade vasıtalı' vergilerden' ve bilhassa ithalat ile ilgili vergilerden elde edeceğini düşünmektedir. Böylece gümrük vergisi hasılatının, 200

masının güçleşeceğinden korkan İngiltere karardan memnundur. Avrupa memleketleri arasında Müşterek Pazarın sebep olduğu ihtilafla'rın artık kolayca tatlıya bağlanabileceğini düşünen Amerika sevincini, saklamamaktadır. Hem sonra Amerikan mamullerini Avrupaya satmak artık çok daha kolaylaşacaktır...

Nitekim dolar sıkıntısı yüzünden, başka yerlerden fiyatı pahalı ve kalitesiz mal almaktan çekinmiyen Fransa, dış konvertibilite kararıyla birlikte, dolar bölgesinden yaptığı ithalâtın yüzde 40'ını serbest bırakmıştır. Bu serbestinin herhangi bir aksilik olmazsa bir müddet sonra daha da arttırılacağı şüphesizdir.

İlk partide serbest bırakılan mallar arasında pamuk pazarı dikkati çekmektedir. Pamuğun serbest bırakılmasının,Fransız mensucat sanayicilerini, mübayaalarını dolar bölgesinden yapmaya sevkedeceği muhakkaktır. Zira Amerikan pamuğu fiyat bakımından ucuz, kalite bakışlından yüksektir. Bu. takdirde Türkiye, başlıca pamuk müşterisini kaybetmek tehlikesiyle karşı , karşıdadır. .İtalyanın da Fransanın izinden gideceği şüphesizdir. O halde önümüzdeki yıllarda Türkiye pamuk istihsalini umulduğu gibi büyük ölçüde arttırmaya muvaffak olsa bile, pamuğu satmakta eskisine nazaran çok daha büyük güçlüklerle kargı-

BÜTÇESİ Mİ?

Osman OKYAR

milyon liradan 700 milyon liraya çıkarak, 500 milyon lira artacağı ve ithalde alman istihsal vergisinin de 230 milyon liradan 780 milyon lira yükselip 550 milyon lira artacağı derpiş edilmiştir. Bu vaziyete göre, ithalât ile ilgili vergilerin hasılatında 1 milyar 50 milyon liralık bir artışın meydana geleceği tahmin edilmiştir. Anlaşıldığına göre, bu tahminler 4 Ağustosta elde edildiği ilân edilen dış tediye imkânları muvacehesinde tanzim edilen 630 milyon dolarlık ithalât programının önümüzdeki malî yıl zarfında tahakkuk edeceği faraziyesine dayanıyor. Kanaatimizce, son aylar zarfında geçirilen tecrübeler ışığında ve önümüzdeki yıl zarfında çeşitii kaynaklardan elimize geçmesi mümkün olan döviz tutarının 630 milyon dolardan alçak olması ihtimali karşısında umulan kıymette ithalât yapılamıyacaktır. Dolayısiyle, ithalât ile ilgili vergilerden elde edilecek hasılat hükümet tahmininden alçak kalacaktır.

Dahili istihsal ile ilgili vergilere Ve bu arada vasıtasız vergilere gelelim. Mazide, bu vergilerin hasılatında yıldan yıla vuku bulan artışların, çok geniş ölçüde takip edilmiş olan enflâsyonca siyasetin tesiri altında meydana geldiğini unutmamak gerekir. Filhakika, enflâsyon eşya ve hizmetlerin fiyatlarının durmadan yükselmesine sebebiyet vermiş, kıymet üzerinden hesaplanan vergi matrahları bu yüzden yükselе gelmiş ve dolayısıyla vergi varidatı da artmış idi, 4 Ağustostan sonra takip edilmek istenen siyaset ise enflâsyonu durdurma siyasetidir. Böyle olduğuna göre, bundan sonra enflâsyon neticesinde fiyat seviyesinde yeni yükselmelere müsaade edilmiyecektir. O halde, gelir vergisiyle dahili istihsal ve istihlâk ile ilgili vergilerde hükümet tarafından vuku bulacağı tahmin edilen hasılat artışları nasıl izah edilebilir? Hükümet, gerekçede, bu tahminleri müdafaa ederken, geçmiş yıllarda artış seyrinden ve ilerdeki müsait inkişaftan bahsetmektedir. Bu izahları tamamen kifayetsiz bulduğumu kaydetmeliyim. İstikrar programı tatbik edilirse, vergi matrahları, fiyat hareketi yüzünden artmıyacağı gibi, istihsal hacminin beklenen nisbetlerde artarak, vergi matrahlarını yükseltmesi imkânsızdır.

O halde? O halde, önümüzdeki bütçe için yapılan varidat tahminlerinin tahakkuk etmemesi, fiilî varidatın tahminlerin çok altında kalmasa kuvvetle muhtemeldir! Ne kadar altında? Bunu kat'iyyetle tahmin etmek çok güçtür; İthalât ile ilgili olmayan vergiler hasılatının halihazırdaki seviyelerinde kalacağını, ithalât ile ilgili vergilerin bir milyardan az artacağını kabul edersek, ilk nazarda 600-700 milyon lira kıymetinde bir açığın mevzubahis olacağı meydana çıkar.

Şimdi -mesele şudur: 1959 bütçesi Meclisten aynen çıkarsa ve bunun tatbikatı sırasında, yukarıda işaret ettiğimiz ölçüde bir açığın belirmesi tehlikesi gerçekleşir ise, hükümet ne yapacaktır? İki sık var: Bütçenin aynen tatbikinde ısrar edilirse, yeniden emisyona başvurmak zarureti hasıl olacaktır. Bu hareket, hükümetin kredi veren ecnebi devletlere karşı taahhüdünden ayrılmasına sebep olacağı gibi istikrar programını altüst edecek ve Türk ekonomisinin yeniden enflâsyon felâketin© sürüklenmesine sebebiyet verecektir. İkinci şık, masraf seviyesini kısarak bütçe hesaplarını denkleştirmektir. . Bütçe tatbikata girdikten sonra, masrafların gözden geçirilmesi ve kısılmasının büyük güçlüklere sebep olacağı barizdir. İşte, bunun için, istikrar hedefi tahakkuk edinceye kadar, bütçe masraflarından tasarruf yapmak zarureti ile karşı karşıya bulunuyoruz. Tasarrufa mevzu teşkil edebilecek yegâne şey .yatırımdır. Bugün belki yatırımdan da daha mühim bir şey vardır, o da cesaretle hareket ederek hesaplarımızı düzgün bir hale getirmektir. Herhalde, bugünkü yapısıyla yeni bütçe bir istikrar bütçesi değil, bir istikrarsızlık bütçesidir.

x (Daha fazla tafsilat arzu eden okuyucu 1 Ocak -tarihli Forum dergisinde "Varidat Tahminleri" baslığı altında çıkan notu tetkik edebilir.)

Sen Çal Ben Oynıyayım!

İçişleri Bakanı Dr. Gedik, Bütçe Komisyonunda söz imar . yıkım mevzuuna gelip dayanınca demiş ki:

"Halkımız imardan o kadar memnundur ki, hattâ, parasını almadan, istimlâk muamelesi tamamlanmadan, belediyelere, müracaat ederek, paramı ne zaman olsa alırım, vakit geçmesin gayrimenkulumu alın, imar yavaşlamasın diye müracaat edilmektedir. Bugüne kadar hiç bir istimlâk şikâyeti de almış değiliz".

Doğrudur! Evi yıkılıp çadıra sığınan bir çok aile keyiflerinden "Çadırımın üstüne şıp dedi damladı" 'türküsünü çağırarak sabahtan akşama kadar şıkır şıkır oynamaktadır!.

'Savcılık eliyle aldığımız tekziptir"

Mecmuanızın okuyucu mektupları sütununda çıkan ve ismi - mi taşıyan yazı tamamen uydurma ve başkaları tarafından bir tertip mahsulüdür.

Benim daha evvel partiden tertipli maksatlarla üç defa atılmama simdi aramızdan ayrılmış bulunan fevzi lütfi karaosmanoğlu emil olmuş, bu kararada benim kadar sayın muzaffer kurbanoğlu üzülmüşlerdir. Üç defa atılmış bulunmama rağmen bu gün şerefli D, P. safları arasında merkez il- çe üyesi bulunmam mefküreye sadakatimi ispat eder. ne gazetenize böyle bir yazı göndermiş nede başka birisine söylemiş olmadığımdan bu yazımın aynen neşrini rica ederim.

Enver Gediz

laşacaktır. Aynı güçlükler hububat ihracatında da görülecektir.

Eğer dış ticaret serbestisine dönüş yüzünden, bu memleketlerde millî gelirin artış hızı yavaşlarsa, az gelişmiş memleketlerin ihracat güçlükleri daha da artacaktır.

Avrupa Tediye Birliği

Diş konvertibilite kararının hâlen elle tutulan ilk neticesi, Türkiye dahil 17 Avrupa memleketi arasındaki ticarî mübadeleleri büyük ölçüde kolaylaştıran Avrupa Tediye Birliğinin feshi oldu. Avrupa Tediye Birliğinin yerini 1965 Ağustosunda imzalanan Avrupa Para Anlaşması almaktadır (Bak Akis No. 235). Avrupa Para Anlaşmasında konvertibl paraya sahip olan ve olmıyan memleketler .Türkiye ve Yunanistan gibi- bulunacaktır. Bu tefrik hukuken anlaşmaya dahil bile olsa, Türkiye ve Yunanistanı fiilen "Zenginler Klübü" nün dışında bırakmaktadır. Diğer bir deyişle, Avrupa camiasının bir ferdi olarak iddialarına rağmen, Türkiye ve Avrupa arasında mevcut uçurum daha da genişlemektedir.

Avrupa Tediye Birliğinin feshiyle, bu teşekküle olan borçların tasfiyesi meselesi ortaya çıkmıştır. Borçlar, memleketler arasında iki taraflı anlaşmalar yapılarak tasfiye edilecektir, Eğer bir anlaşmaya varılamazsa, borçların üç yıl içinde ödenmesi lâzımdır. Aşağıdaki tablo, Tediye Birliğine dahil memleketlerin alacaklarını ve borçlarım göstermektedir.

Alacaklı memleketler	Milyon dolar
Almanya	1094,5
Belçika-Lüksemburg Birliği	157,1
Hollanda	108,9
İsveç	8,5
Avusturya	0,5
İsviçre	6,0
İtalya	4,6
Borçlu memleketler	
Fransa	626,1
İngiltere	353,1
Norveç	85,7
Danimarka	68,8
Türkiye	33,3
Yunanistan	11,6
İzlanda	6,9

Tabloda Türkiyenin borcu 33 milyon dolar olarak görülmektedir. Bakamın nisbeten ehemmiyetsiz olması, Avrupa Tediye Birliğinde Türkiyenin borçlanmaya hakkı bulunan miktarın ufak tutulmasının neticesidir. Bunun dışında Türkiyenin Avrupa memleketlerine 400 milyon doları aşan borcu vardır. 400 milyonluk bu borcun tecili için Eylül başından beri Pariste yapılan müzakereler henüz bir netice vermemiştir. Hangi borçların tecil edileceği, miktarı, faizler hakkında bir anlaşmaya varmak, mümkün olmamıştır. Avrupalılar, Türkiyenin eninde sonunda onların şartlarım kabul etmek zorunda kalacağım düşünerek, pek fazla acele etmememektedirler.

Türkiyedeki akisler

Zengin Avrupalıların tam bir konvertibiliteye doğru attıkları adım, Türkiyenin iktisadî çevrelerinde gıptayla karşılandı. İsmi büyük bazı iktisatçılar Türkiyenin de pek âlâ Avrupalılar gibi hareket edebileceğini, eğer bu gün bunu yapamıyorsa kabahatin D. P. nin enflâsyonıst siyasetine ait olduğunu yazdılar.

D. P. nin enflâsyonist siyasetinin. Avrupayla olan iktisadi münasebetlerimizin zayıflamasında elbet te ki büyük payı vardır. Ama kalkınma iddiasında olan az gelişmiş bir memleketin, yerinde sayan Portekiz!' taklit etmek istemiyorsa, konvertibiliteye gidemiyeceğini bilmek için çok şükür ismi büyük iktisatçı olmaya lüzum yoktur. Yunanistan misali önümüzde durmaktadır. Yunanistan 1953 ten beri son derece otodoks bir para ve kredi siyaseti peşindedir, Avrupayla olan ticaretinin yüzde 90 ını libere etmiştir. Buna rağmen konvertibilite lafı karşısında herhalde geriliyecektir. Ama ismi gibi gönlü, büyük iktisatçılar, büyük lâflar söylemek fırsatım buldukları zaman asla gerilemememektedirler.

Basından tek tük sesler gelmesine rağmen, Avrupa memleketlerinin aldığı bu büyük karar, Hükümet çevrelerinde hiç bir aksi seda uyandırmadı. İnönünün Osmanlı altınları ve Düyunu Umumiye lâflarım duyunca aslan kesilen ve basına beyanat veren Maliye Bakanında bir kıpırdanma görülmemektedir. Dünya' Maliye Bakanlarının konuştukları bir sırada bizim Maliye Bakam susmaktadır. Anlaşılan içerideki tedbirlerin gürültüsü, dışarıdaki tedbirlerin gürültüsünün' işitilmesine mâni olmaktadır.

Ama bütün bunlara rağmen kabul edilmesi gereken bir hakikat mevcuttur ki, o da ismi gibi gönlü büyük iktisatçıların D. P. nin bu enflâsyonist siyaseti karşısında elbet söz söylemek fırsatını elde edeceğidir.

İşte o, zaman belki içindeki tedbirlerin gürültüsü dışardaki tedbirlerin gürültüsünün işitilmesine mani olamayacaktır.

Sıkıntılar Yalanla Tedavi Edilemez

Türkiyeden sonra iki memleket daha, Fransa ve Arjantin büyük bir iktisadî ameliyata giriştiler. Fransa 250 milyar frank -4,5 milyon T.L.. yeni vergi koymakta, fiyatları ucuz tutmak için bütçeden yapılan yardımları -sübvansiyonları- kaldırmaktadır. Sübvansiyonların kaldırılması neticesi tren, otobüs, metro, kömür ve gıda maddeleri fiyatları bir hayli yükselmiştir. Köylünün aldığı ziraî malzeme ve akaryakıt fiyatları keza artmaktadır. Eski muharipler aylıklarından vazgeçmeye davet edilmişlerdir. Sosyal güvenlik aidatı, yükseltilmekte, primleri azaltılmaktadır. Paranın dış değeri düşürülmüştür. Arjantin de buna benzer kemeri sıkma tedbirleri almıştır. Her iki memleket te kemeri sıkma siyasetini nisbeten daha az sıkıntıyla yürütmek için, büyük ölçüde dış yardım sağlamışlardır.

Eh, madem ki dış yardım geliyor, bu iki memleketin açıkgöz liderleri, dostların verdikleri borçları yıllardır takip edilen iktisadî politikanın muvaffakiyetinin bir delili olarak, büyük bir zafer şeklinde ilân edebilirlerdi. Ucuzluktan, refahtan söz açabilirlerdi. Fakat hayır... iki memlekette de iktidarın başında bulunan kimseler, derhal' radyonun başına koştular, halka hakikati olduğu gibi anlattılar. Arjantin Cumhurbaşkanı Frondizi, devletin iç ve dış tediyelerini ifa edemez bir hale geldiğini, çıkmazdan kurtulmak için sert tedbirlere ihtiyaç olduğunu, hayat seviyesinin bir müddet düşeceğim söylemektedir. Fransız Başbakanı De Gauile -dün Cumhurbaşkanı oldu. sözlerine "felakete doğru yol alıyorduk" diye başlamakta ve sıkıntı çekileceğini açıklamaktadır. Fransız Başbakanına süre refah ancak hakikat üzerine inşa edilebilir.

General de Gaulle'ün sözlerini Maliye Bakanı Pinay tamamlamış, dış yardımı "beynelmilel dilencilik" olarak vasıflandırmıştır.

Gerek Frondizi, gerek de Gaulle için yalan söylemek çok daha kolay, çok daha cazip bir isti. Tatlı vaadlerle halkı avutabilirlerdi. Ama bu yola gitmeyi Ur an bile düşünmemişlerdir. Zira yalanın ve tatlı lâfların derde deva olmadığını, hastalığın ancak halkın şuurlu yardımıyla tedavi edileceğini bilmektedirler.

Hakikat üzerine bina edilen bir iktisadî siyaset sayesinde Arjantin ve Fransanın sıkıntılı günleri çabucak geride bırakacakları muhakkaktır.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

S. S. C B.

Aydan öteye

Bu haftanın başında, güneş etrafındaki seyyarelere bir yenisi katıldı. Fakat bu defaki seyyare, ne kızgın gazların meydana getirdiği bir küre, ne de cansız bir kaya parçasıdır.. Güneş ışıklarıyla pırıl pırıl parlayan madenî seyyarenin içindeki kaydedici ve verici cihazlar halâ işlemektedir. Ancak, bu cihazların etrafa yaydıkları dalgaları artık yeryüzünden dinlemek imkansızlaşmıştır, zira cihazları taşıyan roket dünyadan son derece uzaklaşmış, fezada başıboş dönen sunî bir seyyare haline gelmiştir.

Sovyet topraklarından havalanan (roket, iki dev arasında âdeta başa baş devam eden feza yarışını tekrar Rusya lehine çevirmiştir. Şimdiye kadar, suni peykler bir yana, Amerika Birleşik Devletleri tarafından aya erişmek için girişilen dört teşebbüsün, dördü de başarısızlıkla neticelenmişti. Amerikan roketlerinin en kabadayısı, nihayet 186.000 kilometreye gitmiş, fakat ondan sonra, dünyanın cazibesinden kurtulamıyarak yeryüzüne geri dönmüştü. Rusların giriştikleri işin Amerikalılardan daha başarılı olacağı daha ilk anlarda anlaşılmıştı. Roket, şimdiye kadar görülmemiş bir süratle gökyüzüne yükselmişti. Hızı, saniyede 11 kilometreyi geçmiş ve böylece roketin arz cazibesini yenmesi mümkün olmuştu.

Geçen hafta sonunda, dünya üzerinde bütün rasathaneler yirminci asır tekniğinin fezadaki yolculuğunu takip etmekle meşguldüler. Hattâ İngilterede, sırf feza yolcuları hakkında malûmat toplamak üzere kurulmuş olan rasathanenin dev teleskopu, geçirmekte olduğu bazı teknik tadilleri yarıda bırakarak, tekrar gökyüzüne çevrilmişti. Roketin ilerleyişi hakkında en sık haber yayınlayan merkez, tabiî, Moskovadaki Sovyet İlimler Akademisi idi. Moskova radyosu, her yarım saatte bir, bu Akademiden gelen raporları okumakta, fezada katedilen mesafe hakkında malûmat vermekteydi. Roketin atıldığı gece, Sovyetler Birliğinin bütün şehirlerinde milyonlarca insan radyo başında bu haberi dinlemekte, bazı gruplar sokaklarda sevinçten dans edip şarkı söylemekteydi.

Dolar yiyen canavar

Dünyanın diğer köşelerindeki heyecan, Sovyetler Birliğindekinden hiç de aşağı kalmamıştır. Amerikan halk efkârı, daha henüz iki hafta önce, Eisenhower*in "konuşan peyki" dolayısıyla koparılan gürültüleri unutmuş, teknik sahada yeni bir mağlûbiyetin acısını duymağa başlamıştır. Gazeteler, Cumhuriyetçi Parti iktidarının teknik araştırmalar mevzuunda işlediği hataları sıralamakta, Amerikadaki teknik öğretimin aksayan tarafları üzerinde durmaktadır. Halk, ilmî - araştırmalara daha fazla para ayrılması, bu çalışmaların çok daha hızlı bir tempoya kavuşturulması için, kendi senatörlerine ve temsilcilerine mektuplar yağdırmağa koyulmuştur. Eisenhower idaresi, bu talepler karşısında, çok sıkıntılı günler geçirecektir, çünkü 77 milyar dolarlık yeni yıl bütçesinin zaten çok büyük bir kısmı savunma masraflarına gitmektedir. Şimdi, teknik araştırmalara ayrılmış bulunan milyarları daha da artırmakla, büsbütün çıkmaza girilmiş olacaktır. Ancak, Amerikanın milletlerarası münasebetlerde ltibarını muhafaza etmek için, teknik sahada Ruslardan geri katmaması ve hattâ onları geçmesi şarttır. İki memleket arasındaki teknik yarışmanın icabettirdiği masraflara Amerikan vergi mükellefleri seve seve katılacaklardır.

Atlas hazırlanıyor

Yaya kalan tatarağası

Sovyetler Birliğinin ve Amerikanın dışında kalan memleketler, son feza yolculuğunu, insan aklının ve insan kabiliyetinin yeni" bir harikası olarak takip ettiler. Doğrusu, devler arasındaki mücadeleyi takip etmek hayli hoş olmaktadır. "Seyirci memleketler" için masrafa girmek veya karşı taraf kazanınca üzülmek diye bir şey de bahis mevzuu değildir. Ancak, De Gaulle Fransası gibi, yeniden büyüklük taslamağa çalışan ve bu maksatla atom bombası imâl etmekten falan bahseden bazı memleketler, yetişmek istedikleri devlerin gittikçe uzaklaşmakta olduklarını görüp ümitsizliğe kapılmaktadılar. Bir de "Franko kategorisi" vardır ki, bunlar da, uzun menzilli roketlerin muazzam gelişmeleri karşısında, kiralık üslerinin demode olduğunu farketmekte ve kaybolan gelir imkânlarına yanmaktadırlar.

Daha neler

Dünya halk efkârının ' son Sovyet teşebbüsü karşısında heyecanlanması için bir hayli se'bep vardır. Bir defa, Sovyet roketinin uç tarafı, yani kayıt ve radyo cihazlarını taşıyan asıl kısım, üçüncü Amerikan roketinden tam. oniki defa daha ağırdır. Bu ağırlık ve âletlere ayrılan kısmın büyüklüğü, Sovyet âlimleri tarafından roketin içine yerleştirilen cihazların Amerikan cihazlarından' çok daha mütekâmil olduğunu göstermektedir.

Sovyet roketi, fezada şimdiye kadar insan eliyle yaratılmış cisimlerin ulaşabildikleri mesafeyi kat kat gerilerde bırakmış, fezanın o kısımları hakkında yepyeni malûmatın toplanmasını mümkün kılmıştır. Gerçi, roketten gelen dalgaların dünyanın herhangibir yerindeki alıcı istasyonlar tarafından zaptedilmesi mümkündür ama, bunlardan bir şey anlamak ancak Sovyet âlimlerine nasip olmaktadır, zira roketin yeryüzüne gönderdiği telsiz işaretleri şifrelidir.

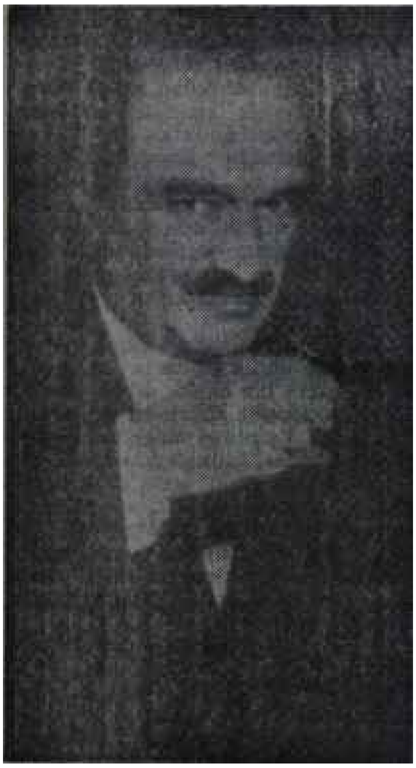
Bu haftaki teknik harikanın da tam bir başarı sağladığı söylenemez. Çünkü, Sovyet roketi, aşağı yukarı kırk sekiz saat süren yolculuğu sonunda, aya isabet etmemiş ve 6500 kilometre uzaklığından geçerek, boşlukta uzaklaşıp gitmiştir. Fakat, yeryüzüne yollanan işaretler, fezanın aya kadar olan kısmı hakkında mevcut bilgileri daha da artırmış, radyoaktivite ölçülerini daha sarih hale sokmuş ve ayın etrafındaki manyetik saha hakkında hiç bilinmeyen bazı malûmat vermiştir. Rusların bu malûmata dayanarak yeni tecrübelere girişecekleri ve eninde sonunda aya varacakları muhakkakıtır.

Şimdi, bütün dünyanın gözleri Amerikaya çevrilmiştir. Feza yarışında hamle yapmak sırası artık Cape Caneveral sakinlerine geldiğine göre, önümüzdeki günlerde Florida semalarına yeni bir roketin fırlatılacağına muhakkak nazarıyla bakılabilir. Ancak, hür dünyanın Amerikalı âlimlerinden bu defa beklediği şey, kırılan ümitleri tekrar canlandıracak bir "tam isabet"tir.

A. B. D.

Zoraki misafir

Büyük SAS uçağının New Yorktaki İdlewild hava meydanına i-

Mikoyan
İtibarlı misafir

nişinden önce, meydan binasındaki ve meydan civarındaki emniyet tedbirleri biraz daha arttırılmış, Macar mültecilerinin teşkil ettikleri küçük gruplar polis tarafından dağıtılmıştı. Geçen hafta sonunda, Amerika Birleşik Devletleri, zoraki misafirini bu şekilde karşılamaktaydı. Sovyetler Birliği Başbakanının birinci yardımcısı Mikoyan, '"Washington'da oturan eski bir arkadaşını, yanı Sovyet Büyükelçisini ziyaret etmek" gibi tamamen hususi bir maksatla Amerikan toprağına ayak basmaktaydı.

Mikoyanın Amerikaya geleceği haberi, bilhassa New York'ta oturan mülteciler arasında hayli heyecan uyandırmıştı. Gerek İkinci Dünya Harbi sonunda Kızılordunun önünden kaçanlar, gerekse Macar ihtilâlini takiben Amerikaya iltica edenler, bu ziyareti fırsat bilerek Sovyetlere karşı olan kızgınlıklarını göstermek istiyorlardı. Fakat Amerikan polisi, mühim ziyaretçiye karşı yapılabilecek taşkınlıkları önlemek için lüzumlu bütün tedbirleri almıştı. Mültecilerin bütün yapabildikleri, şey, ellerinde levhalarla, Soyyet "Büyükelçiliğinin önünde sessiz bir gösteride bulunmaktan ibaret kaldı.

Roketle birlikte

Mikoyanın Amerikan toprağına ayak bastığı saatlerde,' fezaya firlatılan Sovyet roketi de ayın civarından geçmekteydi. Roketin atılışı, Amerikan halk efkarında adeta panik uyandırmış ve herkes, feza yolculuğu sahasında Rusların Amerikalılardan ileri olduğunu, ister istemez kabul etmişti. Bu gibi işlerde gayet usta olan Sovyet idarecileri roketin ay civarına varışı ile Mikoyanın Amerikan toprağına ayak basışını evvelden ayarlamışlar, böylece seyahatin sağlayacağı faydaların daha da artacağım hesaplamışlardı. Hakikaten Mikoyan, meselâ geçen hafta Amerikaya gitmiş olsaydı, ziyareti bu derece alâka uyandırmazdı, çünkü o günlerde gözyüzündeki dört tonluk sunî peyk Amerikayı Ruslardan daha üstün duruma sokmuştu. Halbuki şimdi Mikoyan, Amerikalıları teknik sahada yenmiş bir devletin muzaffer idarecisi sıfatıyla daha fazla itibar görecekti.

Sovyetlerin kurnazca yaptıkları hesaplar hep doğru çıktı, önce Mikoyanla görüşüp görüşmemek hususunda mırın kırın eden Dulles, vakit geçirmeden bu mühim ziyaretçi ile görüşmeyi faydalı buldu ve randevu tesbiti için pek aceleci davrandı. Mikoyanın Amerika Birleşik Devletlerindeki, iki haftalık "hususi" ziyareti, doğrusu pek müsait şartlar altında başlamıştır. Dışişleri Bakanıyla yapılan hayli uzun görüşmeden sonra, Rusyamn iki numaralı adamı şimdi de Amerikanın bir numaralı adamıyla, yani Başkan Eisenhowsr'le buluşacaktır.Aylardanberi dedikodusu edilen "zirve toplantısı" -biraz küçük çapta da olsa- nihayet gerçekleşmiştir.

Hem, ziyaret, hem ticaret

Tabii, koskoca başbakan yardımcısının eski dostu büyükelçiyi görmek üzere tâ Amerikalara kadar gideceğine kimsenin inandığı yoktur. Bir defa, Mikoyan'ın Amerika ile Sovyet Rusya arasındaki ticaret meseleleriyle ilgili basa' temaslar yapacağı muhakkak gibidir. Ayrıca, çeşitli vesilelerle vuku bulacak görüşmeler sırasında Berlin meselesine de dokunulmuştur. Krutçef, Almanya mevzuunda Kasım ayından beri girişmiş olduğu kampanyanın hakiki tesirlerini daha iyi ölçebilmek için, e», yakı» arkadaşını Amerikaya yolamayı zaruri görmüş olabilir.

Hususi ziyaretin roket haftasına rastlatılması akla daha başka' şeytanca hesaplar da getiriyor. Bilindiği gibi, güdümlü mermiler veya feza yolculuğu sahasında uğranılan her mağlûbiyet, Amerikan halk efkârında Eisenhower iktidarına karşı uyanan tepkinin daha da artmasına sebep olmaktadır. Böyle bir hava 4-çinde. şehir şehir bütün Amerikayı dolaşacak olan Sovyet liderinin ziyareti, teknik sahadaki geriliklerini, mütemadiven Amerikalılara hatırlatacak, memleketteki memnuniyetsizliğin genişlemesini teşvik edecektir.

Küba

Diktatörün kaçışı

Bu haftanın ortalarında âsi lider Fidel Castro'nun Kübaya tam manasıyla hâkim olduğu artık kati surette anlaşılmıştır,, İki yıldan beri dağlarda dolaşan gerilla grupları bütün. büyük şehirleri ve nihayet başşehir Havanayı işgal etmişler, cumhurbaşkanlığına kendi adamları Senyor Urritayt getirmişlerdir, Fidel Castro, büyük isyanın asıl kahramanı olmasına rağmen, cumhurbaşkanlığı makamına kurulmak istememiştir. Bir defa genç âsinin yaşı müsait değildir, Küba anayasasına göre, cumhurbaşkanı olabilmek için otuzbeş yaşını bitirmek şarttır, halbuki Castro ancak otuziki yaşın-

Sulh ve sükûna kavuşan Küba
Çavuşlar da olmasa

dadır. Sonra, halkın itimadını **kazanmak** ve yirmibeş aylık isyanın nihayet bir koltuk işi olmadığını sokaklardaki kalabalıklara anlatmak lazımdır. Fidel Castro, Orta ve Güney Amerika memleketleri için cumhurbaşkanlığından da daha mühim olan bir makama geçmekte beis görmedi: genç âsi, Havana radyosundan okuttuğu bur kararnameyle kendisini Genel Kurmay Başkanlığına tâyin ettiriverdi. Oralarda silâhlı kuvvetlere hâkim olan kimse, memlekete de kolayca hâkim oluverir. Silâhlı kuvvetler üzerindeki hâkimiyeti, anayasanın hukukî hükümlerine bırakmamak ve fiilen ordunun başında bulunmak daha ihtiyatlı bir İştir. Aksi takdirde, bütün Güney Amerika diktatörlerinin başına gelenler, ruhen demokrat bir kimse olan Castro'-nun da başına gelebilir. Ordunun bundan sonra yeni maceralara atılmasını önlemek lâzımdır.

Kübada halkın arzusuna rağmen hüküm sürmekte ısrar eden Fulgencio Batista'nın çöküşü pek âni oldu. Son aylar içinde âsilerin faaliyetleri hayli artmış ve bazı eyaletler tamamen Castro kuvvetlerinin hâkimiyetine geçmişti, fakat son günlere gelinceye kadar hükümet, memleketin büyük bir kısmında sözünü dinletebilmekte ve ordu sayesinde âsileri dağlarda tutmağa muvaffak olmaktaydı. Durum, böyleyken, hiç beklenmedik bir anda, cumhurbaşkanı Batista'nın Puerto Riko'ya kaçtığı **haber** verildi. Can kaygısına düşen diktatör, memleketteki vaziyeti hiç de parlak görmemişti. Ordu resmî tebliğlere göre memlekete hâkimdi ama. firarların ve âsi cepheye iltihâkların ardı arkası kesilmiyordu. Halk da. muharebelerin • cereyan ettiği yerlerde, hükümet kuvvetlerim değil, âsileri tutmaktaydı, Fidel Castro'nun çetecileri, gecen hafta basında. Las Villas eyaletinin başşehri Santa Clara'ya karşı taarruza geçtikleri zaman, diktatör Batista da artık firar saatinin çeldi fare karar vermişti. Memlekette daha fazla kaldığı takdirde, kızgın kalabalıkların eline düşeceğinden korkuyordu. Doğrusu. Kral Faysal veya Prens Abdülilâh gibi çırılçıplak sokaklarda sürüklenmeğe hiç niyeti yoktu.

Ortatdoğudaki benzerleri gibi

Ortadoğuda hüküm süren irili ufaklı bütün diktatörler, türlü yollardan ellerine geçirdikleri paraları memleket, dışına yatırmayı âdet edinmişslerdir. Milletlerin sırtından edinilen milyonlar, ekseriya İsviçre bankalarına yatırılır veya Riviera'-da yaptırılan köşklere ekler. Güney ve Orta Amerikadaki diktatörler de şimdiye kadar hop aynı yolu tercih etmişlerdir. Fakat onların yatırımları Âvrupaya kadar usanmaz ve ekseriya New York bankalarına, yahut da Floridadaki plaj evlerine tevcih edilir. Batista hazretleri de. millet arzusuna rağmen işba«?mda bulunduğu yıllar zarfında hiç boş durmamış, kendisine ömrünün sonuna kadar rahat rahat yetecek olan muazzam bir serveti Küba dışına kaçırmağa muvaffak olmuştu. Gerçi, Amerikada sözde tahsilde bulunan oğlu bu servetin büyük bir kısmını artist Kim Novak'a kürk ve otomobil alarak yemişti ama, yine de geriye kalan miktar bütün Hollywood'u idare edecek kadar muazzamdı. Dışardaki durumu bu derece sağlam olduktan sonra. Seriyor Batistia'ının Kübada tehlikeli saatler geçirmesi doğrusu pek manasızdı. Nitekim, o zamana kadar hep yukardan atan diktatör, gecen hafta bir gün. milletine elveda dahi demeden, ailesi efradıyla birlikte soluğu Puerto Riko'da aldı.

Gözlüklü çeteci

Batista'nın kaçışı Fidel Castro taraftarlarını büsbütün şevke ge-

miyle kaybetmişti. Fidel Castro nihayet, iki yıllık uğraşmalarının meyvalarını toplamağa başlamıştı. Kendisi, iyi bir ailenin oğluydu ve esaslı bir hukuk tahsili yapmıştı. Batista'nın her mahallede bir milyoner yaratmak için giriştiği yatırımlar ve insan hakları üzerine koyduğu sayısız tahditler, genç hukukçuyu birçok arkadaşıyla birlikte dağa çıkmağa âdeta zorlamıştı.Önceleri, sayıca pek azdılar ve ellerinde yeter derecede silâh yoktu. Fakat Fidel Castro, Avrupadan ve Amerikadan gizli gizli kitaplar getirdi, İkinci Dünya Harbi içinde Fransız ve Yugoslav partizanlarının mücadele usullerini öğrenip Batista kuvvetlerine karşı başarılı bir gerilla mücâdelesine girişti.

Şimdi, bu uzun süren meşakkatli yılların boşa gitmemesini sağlamak için hemen harekete geçmek i-

Fidel Castro kitap okuyor

Hala talebe!..

tirdi. Zaten memleketin doğusundaki Oriente eyaletine hemen hemen tamamiyle hâkim bulunuyorlardı. Kübanın öbür köşelerinde ise, münferit âsi grupları toplanmış, harekete geçmek için emir beklemekteydi. Batista kuvvetlerinin çöküşü. Santa Clara etrafında bekleyen gruplarının hücuma geçmeleri için yeter derecede teşvik edici bir işaret sayıldı ve üç dört saat içinde Havana ile memleketin güney doğusu arasındaki irtibat kesiliverdi.

Asilerin bütün Kübaya hâkim olmaları için bir ilci gün kâfi geldi. Dağlardaki gerilla grupları şehirlere indikçe halk da kendilerine katılıyor, ordu birlikleri Batista idaresine küfrederek âsilerle birleşiyorlarüi. Diktatörlük rejimi, kendisini en kuvvetli hissettiği bir anda çöküyordu, çünkü halkın itimadını tamacabetmektedir. Fidel Castro, memlekette halicin sevgisine dayanarak kurduğu idare sayesinde, önce demokratik hakları iade edecek, ondan sonra da memleketteki yabancı şirketleri devletleştirip Kübalıların, hükümet makamlarına yedirilen muazzam rüşvetler karşılığında, sömürülmelerini önleyecektir.

Dağlarda iki yıldan beri hürriyet şarkısı söyliyen Castro, şimdilik vâadlerine sadık bir adam intibaı vermektedir. Ama Güney Amerikada hürriyet şarkıları çok söylenmiş, fakat hürriyetler kısa ömürlü olmuştur. Genç Castronun Güney Amerikanın bu değişmez siyasî kanununu değiştirmesi beklenmektedir.

K A D I N

İstanbul

Miniminiler arasında

Güzel bir kış günü idi. Darülacezenin kırlara bakan geniş terasında elli kadar çocuk güle bağıra oynuyorlardı. Kimisi pek küçüktü, ayakkabısını ters giymişti, böylece koşup duruyordu, kimisi temiz, kimisi pisti ama hepsi de mesut ve neşeli gözüküyorlar, şarkı söylüyorlardı. Bir tanesi kollarına kâğıttan bilezikler yapmıştı, bir pencere camında aksini seyretmeğe çalışıyordu. Bir başkası yüksekte asılı duran bir kadın çantasına ulaşmak için zıplayıp duruyordu. Nihayet aklını kullanmaya karar verdi, uzakta duran bir küçük sandalyeyi çekti, üzerine çıktı, çantaya kavuştu ve onu kaparak koluna taktı, büyükler gibi dolaşmağa başladı. Etraftan gülüşmeler yükseldi.

Çocuklara hikâyeler anlatarak onların tırnaklarım kesen beyaz gömlekli bir hanım, biraz ötede çocukları teker teker kucağına alarak seven bir başka hanıma çantayı işaret etti. Hanım yerinden kalkt:, çocuğu çantası ile yakaladı. Uzun uzun konuştular ve anlaştılar. Çanta tekrar yerine kondu, gocuk ta hanımın kucağına... Ama çabuk inmesi lâzımdı, çünkü küçükler âdeta kuyruk olmuşlardı ve "şefkat" alma sıralarını bekliyorlardı! Hanımlar gönüllü hemşirelerdi. Ekipler kurmuş, haftada iki gün çocukları görmeği', onlara bakmaya karar vermişlerdi. Bu gönüllü hemşirelerden Nezahat Bireyselin anlattığı hikâyeleri çocuklar bazan birbirlerine anlatıyorlardı. Mamafih o gün, çocukların ziyaretçileri yalnızca "gönüllü hemşireler değildi, iki askeri tıb talebesi genç kız, hem de çok güzel iki genç kız. yavruların ellerinden tutmuşlar onlara rond yaptırtıyorlardı. Güneş parlak, hava berraktı ve çocuklar mesut görünüyorlardı. Tam o sırada aşağıda bir araba sesi duyuldu. Çocuklar terasın ucuna seğirttiler. Hepsi birden "öğretmen geldi" diye bağırmağa başladılar. Yolun ucunda duran Citroen arabadan kumral, çok zarif ince bir hanım indi. Başını kaldırdı, kısacık kesilmiş saclarını ve ellerini sallıyarak çocukları canı gönülden selâmladı, sonra paketlerini aldı kapıya doğru yürüdü..

Bayram sevinci

Hüdadet Şakir çocukların bulunduğu terasa geldiği zaman orası âdeta bir bayram yerine döndü. Çocuklar ona sarılıyor ve hep bir ağızdan birşeyler söylüyorlardı. O hepsini ayrı ayrı ve isimlerini söylüyerek seviyordu. Bu arada gönüllü" hemşirelerle selâmlaştı, talebeleri ise yanına geldiler. Tıb talebeleri onun üniversiteden talebeleri idi ve Hüdadet Şakir onlara yalnızca İngilizce lisan dersi vermekle yetinmemiş hayır cemiyetlerinde çalışmanın zevkini aşılamıştı. İşte bunun için, haftada birkaç gün genç üniversiteli kızlar Darülacezenin kapısını açarak, içeriye neşe ve hayat getiriyorlar, çocuklarla şarkı söylüyor, onların yemeklerini yedirip, ellerini yüzlerini siliyorlardı, yerlerinden kımıldanamıyan senelerce yatmaya mahkûm yaşlı ve genç birçok yatalaklara ise kitap, mecmua ve gazete okuyor dertlerini dinliyorlardı.

Hüdadet Şakir
Nereden nereye?.

Hüdadet Şakir o sabah, Darülacszenîn terasındaki ziyaretçileri görünce kendisini mesut hissetti. Sene* lerden beri. haftada iki gün çocuklara ve ihtiyarlara gidiyordu. Çocuklar için çok güzel bir oyun odası ve bahçe yapmış, vitrinlerde görünmiyen oyuncakları, otomobil ve bebekleri bulmuş, toplamış ve getirmiş, şezlonglar ısmarlamıştı. Fakat buradaki çocuklar ilk günlerde oynamasını ve hattâ gülmesini bilmiyorlardı. Sokulsanız kaçıyorlardı. Vakıa devlet onlara iyi yiyecek ve giyecek veriyordu. Başlarında hemşireler, hastabakıcılar vardı, yatakları temizdi ama çocukların hayatla ilgileri pek azdı. Hemşireden -başka insan, etraflarındakinden başka eşya bilmiyorlardı. Çocuk gibi değil büyük gibiydiler. Daha fazla şefkate, daha fazla ilgiye ihtiyaçları vardı. Boş vakti olan birçok hanımlar, bir çok genç kızlar bu boşluğu doldurabilirlerdi.. İşte Hüdadet Şakir senelerden beri bu iş için çalışmış, Darülacezenin kapışım dış dünyaya açmaya gayret etmişti. Anlayışlı ve çok çalışkan Darülaceze müdürünün, hemşire ve idarecilerin, dokte/irin yardımı ile de nihayet iş kısmen başarılmıştı.. Hürriyet tepesinden sola dönen bir otobüs, haftada birkaç kere Darülacezenin önünde duruyor ve gönüllü yardımcıları indiriyordu. Elbet daha yapılacak çok işler vardı. Henüz bu gönüllüler teşkilâtlanamamışlardı ve tam randımanla çalışmıyorlardı ama, şüphesiz birşeyler yapıyorlardı ve zayıfa, muhtaca yâjrdım sevgisi, cemiyet kaygusu; ileri memleketlerde olduğu gibi bizde de yavaş yavaş yerleşiyor, yardım bir itiyat halini alma istidadını gösteriyordu İşte bu itiyadı yapmak Hüdadet Şakirin en büyük gayesi olmuştu. Bir tıb profesörü olan babası onu, çocuk yaşından beri hastahanelere ve birgün de Darülacezeye götürmüştü. Yardım hissini ve yardım şevkini işte o zaman kazanmıştı.

Umduğunu değil, bulduğunu

Hal'buki Hüdadet Şakir ismi zihinlerde bambaşka hatıraları canlandırıyordu. Bundan 28 yıl evveldi, Menemende, son irtica harekeleri boğulurken ve Kubilâyın katilleri yakalanırken kadın inkılâplarına ilk günden beri büyük bir titizlikle hizmet eden bir gazete, Cumhuriyet, Saray Sinemasında ilk defa olarak garp musikisi bölümünde .Türkiye ses kraliçesini seçmek üzere bir müsabaka tertip etmişti. Jack Tibo'nun da hakem heyetinde bulunduğu bu müsabakayı o zaman yirmi yaşında olan, üç lisan bilen bir genç anne kazanmış ve Nişteki milletlerarası bir müsabakaya katılmış, günlerce gazetelerde kendisinden bahsettirmişti. İşte Hüdadet Şakir çarşafı atan Türkiyeyi temsilen Avrupaya giden ve orada Milletlerarası bir müsabakada altıncılığı kazanan Türkiye ses kraliçesidir. Konservatuvarda çalışmış, çok beğenilen radyo konserleri vermiştir. En büyük zevki ve meşgalesi müziktir ama bu, ikinci oğlunu doğurduktan sonra ünîversite tahsili yapmasına ve herzaman cemiyet işlerine kendisini vermesine bir mani teşkil etmemiştir.

Hüdadet Şakire göre insan, bütün enerjisini ve yaşama zevkini cemiyetten alır, ona eğilmesini bildikçe mesut olur ve basarı kazanır. Eğitimde buna büyük önem vermek ve çocukları ilk günlerden yardıma alıştırmak, onlara cemiyet kaygusunu aşılamak lâzımdır.

Beni Unutma

Şair Ümit- Yaşar Oğuzcan'ını mevcudu tükenmiş olan 7 kitabındaki şiirleri bir arada çıkmıştır.

Fiyatı 5 lira olan kitap "Ümlt Yaşar Oğuzcan . İş Bankası Genel Müdürlüğü, Krediler VI Gurup Şefi Ankara" adresinden imzalı olarak temin edilebilir.

S İ N E M A

Filmler

"Üç arkadaş"

Ayâktakımından üç arkadaş var. Biri niyetçi, biri seyyar fotoğrafçı, öbürü de kundura boyacısı. Kendi haline bırakılmış harap bir köşkün içinde yatıp kalkıyorlar. Günleri aynı monotonluk, aynı başıboşluk ve gayesizlik içinde geçiyor, ama hayattan pek öyle büyük şikâyetleri de yok. Bir gece kendileri gibi ayakta kımından, iğne iplik satan kör bir kıza rastlıyorlar. Kız kimsesiz, bakımsız ve aç. Üç kafadar, önce acıma duygusuyla, yardım maksadıyla kızı aralarına alıyorlar. Kız kısa zamanda onların mânâsız ve boş hayatlarına bir değişiklik, bir canlılık getiriyor. Üç arkadaşın yaşayışlarının bir gayesi' haline geliveriyor. Kafadarlar kör kızın hayaline bambaşka bir dünya çiziyor. Kendilerini iyiliksever milyonerler, yaşadıkları yıkık dökük yeri işe bir cennet olarak tanıtıyorlar. Üç arkadaş, hayatta bir iş görmenin, birşeye yaramanın verdiği sevinç ve gurur içinde, kıza ellerinden gelen yardımı yaparlarken, beriki devamlı olarak gözlerinin açılmasını, kendilerine yardım eden bu üç meleği görmek istiyor. Hakiki milyonerler için pek büyük sayılmayacak ameliyat masrafım bizim zoraki zenginler nasıl karşılasın? Ama niyetçi Murat abayı yakmış bir kere. Satacak birşey, borç alabilecek biri bulamayınca boyacı Mıstıkın da yardımıyla hırsızlık yapıyor. Gerekli parayı zorbalıkla sağlıyor. Böylelikle niyetçi ile boyacı hapse, kör kız ise ameliyat masasına gidiyor.

Dışarda kalan fotoğrafçı Artin, gözleri açıldıktan sonra dostlarını biçimli insanlar arasında ariyan kızın yanına -kılığından kıyafetinden utanarak- yaklaşamıyor. Niyetçi ile boyacı cezalarını doldurup çıkıyorlar. Hep beraber kızı araştırmaya devam ediyorlar. Günün bîrinde kızın artık sevilen bir şarkıcı olduğunu öğreniyorlar. Aralarında kendilerinin de açılmasına yardım ettikleri kocaman bir mesafe vardır. Kadere boyun eğmek, kös kös dönüp gitmekten başka bir çare yoktur, ama kız onları tanıyor, kürkünü bir tarafa fırlatarak bu iyi insanlara koşuyor.

Chaplin'in izinde

"Üç arkadaş' ın hikâyesi anahatlariyle Chaplin'in 1931 de yaptığı "City Lights - Şehir ışıkları" nı hatırlatıyor. Filmin senaryocuları Çikiş noktalarında -Çhaplin'den faydalanmış olabilirler. Fakat hikâyesinin geliştirilmesi, işlenişi ile "Üç arkadaş", "Şehir ışıkları" nin bir Türkiye nüshası olmaktan çıkıyor, kendi şahsiyetine bürünüyor. Ama bu şahsiyet bile, sevinilmesi gerektiği gibi, Chaplin görüşleri, duyuşları ve tesirleri ile yuğrulmuştur. Üç ayaktakmının yaşadığı mânâsız ve boş hayat belki "bir köpeğin hayatı" dür, ama gene de yaşanmağa değer. Bütün yokluklara ve sıkıntılara rağmen ümit. dostluk, sevgi, yaşama sevincinin başlıca kaynaklan; insanlar arasında karşılıklı dayanışma iyi bir dünyanın temelleridir. Niyetçi Murat tipi, Chaplin'nin ilk filmleri Keystone komedilerinden bu yana bütün eserlerinin temel direği olan "küçük kahraman" m yakın bir akrabası sayılabilir. O da iyidir, doğrudur, zayıfa yardımcı, sevdiklerine karşı feragat sahibidir. Yaşamasını, eğlenceyi sever, kadın karşısında romantiktir, icabettiği vakit uğrunda yapamıyacağı şey yoktur; döğüşür, hapse girer, kendi elinde birşey yoktur ,ama centilmenlikten geri kalmaz. Kör genç kız da, Chaplin'in zayıf, yardıma muhtaç, fakat iyiliği unutmıyan klâsik kadın tipinin bir Örneğidir. Günün birinde şöhrete kavuşunca, "Sahne ışıkları" ,nın parlaklığı gözlerini kamaştırmaz, kollarını, bu vaziyete gelmesini sağlıyan küçük insanlara açar.

Memduh Ün

Umulmayan başarı...

Sezerli, Hakan, Tozan "Üç Arkadaş'

Kör kızın üç.meleği.

Ummadık **taş**

"Ü ç arkadaş" senaryosunun ilk şekli Aydın Arakon, Metin Erk. san ve Muammer Çubukçu tarafından yazılmıştır. Aydın Arakon, kendi çevirmeyi düşündüğü senaryosunu, prodüktör bulamayınca satmak zorunda kalmış, böylelikle "Üç arkadaş" kendisini görüntü haline getirecek rejisörü yıllarca **rafta** beklemek zorunda kalmıştır. Nihayet günün bitinde bu hikâye rejisör Memduh Ünün eline geçti. Senaryonun yazarları, "Üç arkadaş" in rejisörlüğünü Memduh Ünün yapacağını duyunca prodüktör Talât Emine isimlerinin yazılmamasını şart koştular. Çünkü bu rejisör o zamana kadar Muharrem Gürses usulü ağdalı ve kasvetli melodramları meydana getirenlerden biri olarak biliniyordu. Kim bilir güzelim senaryoları onun elinde hale gelecekti? Onun için en iyisi bu çorbada ken-

di tuzlarının da bulunduğunu kimsenin bilmemesi idi. Memduh Ün, asistanı Ertem Göreç ile birlikte senaryoyu revizyondan geçirir, çekime elverişli bir hale koyarken, bir fikir unsuru ve emniyet tedbiri olarak çalışmalara, son yıllarda en iyi Türk "filmlerini yapmış olan rejisör Atıf Yılmazı da davet etti. Daha senaryo çalışmalarında başlıyan bu titizliği, oyuncu ve yer seçiminde, çekim sırasında da gösterince Memduh Ün kendinden umulmıyan bir iş başardı; oyuncusu, kameracısı, teknisyenleri elinden geleni yapan bir ekibin yardımıyla, şimdiye kadar Türkiyede yapılan en iyi filmi ortaya koydu..

Memduh Ünün sinema dili daha tam mânasiyle kendini bulmuş değil. Kendi ,'kendini yetiştirmekten doğan bazı aksamalar gözden kaçmıyor. Bugün bu dili bizde bile ondan daha iyi kullanan -Osman Seden yahut Lütfü Akad gibi- rejisörler var. Fakat Memduh Ün onlardan daha ümit verici.

"Üç arkadaş" in mizansenleri, kamera kullanışları zaman zaman konunun genel romantizmine, şiirine, yumuşaklığına uygun olmıyacak kadar köşeli hatlardan meydana geliyor. Bazan gözü yoracak derecede plân kesimleri, gösterecek hiçbir şey olmadığı halde yer değiştirmek lüzumunu duyan kamera, araya sıkıştırılmış olduğu hissini veren bazı resimler, basit olayları sert davranışlarla kesifleştirmek gayreti Memduh Ünün huzursuz, heyecanlı, sinirli bir üslûba temayüllü olduğu fikrini veriyor. Ama '*Üç arkadaş" taki bu telli muhteva ye şekil çatışmasına rağmen, büyük bir titizlikle düzenlendiği belli olan görüntüler, teferruat üzerinde dikkatle duruş, anlayışlı bir oyuncu idaresi, onun en güvenilir rejisörlerimizden biri olabileceğini düşündürüyor. Tabii, eski yaptıklarım bir kalem çizer, "Üç arkadaş" ı İlk filmi diye kabul ederse.

Göz doyuran çalışma

Üç arkadaş" tan bahsederken öbür elemanların gayretlerine işaret etmeden geçmek haksızlık olur. Niyetçi Muratı canlandıran Fikret Hakan hiç şüphesiz şimdiye kadar en başarılı rolünde. Çok elverişli fizik imkânlarına rağmen davranışlarındaki sertlik ve kasıklık ile bir kalıplaşma tehlikesi karşısında bulunan bu oyuncu oldukça yumuşamış, sevimli, cana yakın bir Murat olarak karşımıza çıkıyor.

Ufak tefek yapısı, çocuksu, masum ve temiz yüzü ile Muhterem Nur, kör kız için eldeki elemanlar arasında muhakkak ki en uygun seçimdir. Nitekim -gözleri açıldıktan sonra terkedilmiş konağa gelişinde durumu görüp, kendisine yardım p-den insanların aslında ayaktakımı arasından çıktığım anlayınca gülerken ağlamıya başlaması gibi ancak bir Maria geneli tekniği ile altından kalkılabilecek sahneler oynamak zorunda kalmadığı zaman, durumunu pekâlâ idare edebiliyor. Salih Tozan tipi, oyunu, konuşması İle yaşlanmış, yıpranmış, kurumuş, fakat neşesini, kalenderliğini, babacanlığım kaybetmemiş mükemmel bir seyyar fotoğrafçı Artin. Boyacı Mistik rolünde, Semih Sezerlinin rahât oyununu ve gayretlerini tipi engelliyor. Filmin komiği olması icabeden Sezerimin oldukça düzgün fizyonomisinde, seyirciyi gülmeye sevkedecek her hangi bir uzuv muvazenesizliği olmadığı, için bütün yük oyun üstüne yükleniyor. Mamafih genç oyuncu bu engeli büyük aksamalara yol açmaksızın aşıyor.

Hazır İyimserken...

Halit REFİĞ

Üç arkadaş" İyimser bir film. taşanları iyi, olayları iyilik üzerine. İyilik" mücerret bir mefhum olarak alınmayıp, daha sağlam temellere oturtulunca, İnsanlar arasında dayanışmanın;, daha iyi bir yaşayışın, saadetin esasları olarak gösterilince başarısı daha da göz dol-: durucu oluyor. "Üç arkadaş"ın yarattığı iyimserlik duygusuyla, Türk, sinemasının öteden beri süregelen bazı münakaşaları yeniden gözden geçirilebilir.

Neydi Türk film yapıcılarının öteden beri iddia ettikleri? 1) Eldeki imkanlarla Türkiyede doğru dürüst film yapılamaz, 2) iyi film yapılabilse de bunların seyircisi olmaz, 3) Film tenkidcileri, film yapanların can düşmanıdır. 4) Beyoğlu işletmecileri salonlarının kapılarını Türk filmlerine, açmaz...

"Üç arkadaş", bütün bu iddiaları bir bir boşa çıkardı. Bizim ölçülerimiz içinde bile oldukça mütevazı sayılabilecek bir topluluğun, iyi bir mevzu, anlayışlı ve gayretli bir çalışma ile ortaya iyi bir eser koyabileceğini; kasa hesaplarında patronun yüzünü güldürecek kadar seyirci toplıyacağını; tenkidcilerin Böyle bir filmi elbirliğiyle alkışlıyacaklarını; programını doldurup bir Beyoğlu salonundan çıkarken, başka bir Beyoğlu salonunun kapılarını ardına kadar açacağını ispat etti. Böylelikle bir çıkmaza girmiş olan bu çatışmaya da bir iyimserlik getirdi.

Memduh Ünün filmi, ihtimal ki birçok prodüktörün aklım çekiliştir. Gelecek mevsim, bu başarının arkasında nal toplamıya çalışan birtakım taklidlerin ortaya çıkacağını şimdiden söylemek bir kehanet sayılmaz. İyilik masalları anlatan, avarelik romantizmi yapan birkaç şaşkın filmin ortaya çıkması, "Üç arkadaş"ın ancak yanlış tesirlerinin neticesi olabilir. Ama bu filmden alınacak çok daha iyi dersler de vardır. Sağlam bir mevzudan, dikkatli ve itinalı bir çalışmayla her zaman düzgün bir eser meydana getirilebileceği, böyle bir eseri seyircisinden, işletmecisinden tenkidcisine kadar ilgili herkesin himaye edeceği artık kafalara yerleşmelidir. Birden, çok umumi mevzulara atlayıveren; günlük meselelerimizi, olaylarımızı, kendimize has yaşayışı teğet geçen, iyilik kavramını mücerretleştirilmiş bir dünya çerçevesinde anlatan "Üç arkadaş" her halde gerçekçi Türk sinemasının fikri önderleri arasında sayılmıyacaktır. Ama bir prodüksiyon zihniyetinin değişmesine tesir ederse, o zaman rolü büyük olacaktır.

Sinemamızda bundan önce de bazı kıpırdanışlar, silkinme gayretleri olmamış değildi. Bunlar her seferinde, çölün ortasında kuruyup kalan bir akarsu olmaktan öteye gidememişlerdi. Ama "Üç arkadaş", belli bazı aksaklıklarına ve kusurlarına rağmen bunların hepsinden da - ha sağlam bir çıkış. İyimserliği de öyle samimi ve candan ki, şimdiden karamsarlığa kapılmak elden gelmiyor.

R A D Y O

Programlar

Yılbaşı eğlencesi

İstanbul Radyosunun yılbaşı gecesi yayınlanan "Yılda Bir" programının halk önünde- hazırlanmasının, yayına yılbaşı gecesine yakışır bir canlılık katacağım, fakat radyo stüdyolarına dışardan seyirci kabul etmeyi yasak eden bir de emir bulunduğunu hesaba katan radyo idaresi, birbiriyle çatışan 'bu iki durumu, stüdyoyu "zararsız" seyircilerle -yani radyo personeliyle- doldurmak suretiyle telif etmişti.

Böylece, figüran seyirciler önünde hazırlanan "Yılda Bir" programının şeritleri montaj masasına geldi. Orada programa, yayına çıkartmadan önce son şekli vermek için gerekli kesip biçmeler, gerekli eklemeler, çıkartmalar yapılacaktı. Bu eklemelerin arasında, program takdimcisi Erdem Burinin tam geceyarısı, 1958'in 1959'a kavuştuğu sırada, kutlama ve iyi dilek sözleri de vardı. Buri, söyliyeceği sözlerin metnini önceden hazırlamıştı. Bu metindeki bir iki cümlenin hoşa gitmiyebileceğini aklına getirmeden sözlerini, şeride , kaydedilmek üzere, mikrofona okudu. Gelgeldim program prodüktörü, bu kutlama ve iyi dilek sözlerini dinlerken -bir ara buruluverdi. Arada üç cümle vardı ki bunların yayına çıkarılması doğru olmazdı. Cümleler şunlardı: "1959'un hepimiz için uğurlu ve iyi olacağına adeta bir sezgimiz var. Bir umut, bir inanç diyelim isterseniz. Evet, değerli dinleyiciler, bu inancımızın gerçekleşmesini içten istiyoruz, candan istiyoruz."

Program prodüktörü bu sözlerin bazı hassas ruhlar tarafından najıl tefsir edilebileceği hususundaki endişelerini açıklamadı. Fakat zihninden geçenleri kestirebilmek için tecrtibeli bir psikolog olmıya 'lüzum yoktu. Buriye sadece; bu cümlelerin "lüzumsuz" olduğu için kesilmesi gerektiğini söyledi. Buri itiraz i etti. Bunlar eninde sonunda, yılbaşında herkesin söyliyebileceği beylik sözlerden ibaretti. Böyle ince hesaplara aklı ermiyor olmalıydı. İtiraz fayda vermedi. Konuşmanın o bölümüne derhal makas atıldı.

Sadakayı beğenmiyenler

Yılbaşı programının yayınında en ilgi çekici, en eğlendirici taraf, programın "teknik arıza" yüzünden defalarca durdurulmasıydı. "Teknik arıza" nın bu defaki tezahürü, şerit kopması oldu. Bir değil, üç değil, programın ilk kırkbeş dakikasında tam sekiz defa şerit koptu ve herbirinde aşağı yukarı yarım dakika yayın durdu.

İstanbul radyosunda pek rastlanmıyan şerit kopma hâdisesinin ana sebebi, bugünkü gidişle Türkiye radyolarını çalışmaz hale getirmesi her an beklenen malzeme sıkıntısıdır. Radyolar, plak, şerit, pikap iğnesi, lâmba, yedek parça gibi en iptidâi ihtiyaçları temin etmek için döviz sağlıyamamaktadırlar. Bu yüzden artık iane kabul etmiye başlamışlardır. Bu ara İstanbul radyosu, Amerikan Haberler Merkezinden yardım görmüş, birkaç makara manyetik şerit elde etmiştir. İşte yılbaşı yayınında bu şeritler kullanıldı. Ne var ki şeritler yeni değildi. Daha önce tepe tepe kullanılmış, defalarca kopmuş veya kesilmiş, sonra da dikkatsizce yapıştırılmıştı. Yılbaşı programındaki yayın kesilmeleri, şeridin ek yerlerinden ayrılması yüzünden oldu.

Hâdiseye en çok, programın başında ve sonunda teknik prodüksiyondan mesul olduğu ilân edilen Sabit Karaman! üzüldü. Sabit Karamanînin, radyo yayıncılığının teknik cephesindeki ihtisası ve hele işindeki titizliği, radyoyla ilgili herkes tarafından bilinirdi. Ama işte, Amerikan Haberler Merkezinin verdiği şeritlerin kalitesine güvenmiş, bunları kontrol etme lüzumunu hissetmemişti. Hem, başta Sabit Karamani, radyo idarecilerinden hangisi gönül rahatlığıyla Amerikalılara çata bilirdi? Öyle ya! Muhataplarına! patavatsızlığı tutabilir ve "dilenciye hıyar vermişler, eğri diye beğenmemiş" darbımeselini hatırlatıverirdi.

Sabit Karaman!

Karamanın koyunu...

Bilen kazanmıyor

İstanbul radyosu geçen hafta yeni bir sual - cevap programına başladı. Tamek konservelerinin reklâmını yapmak için hazırlanan "7 Sual, Bilen Kazanıyor" programı, en az, Ipana dişmacununun reklâmını yapan "21 Puan Bilgi Yarışı" kadar İlgi çekici olma istidadındadır. "21 Puan" gibi "Bilen Kazanıyor" da, Amerikan televizyonlarındaki bilmece programlarının verdiği örneği takip etmektedir. Yeni programın örneği, CBS televizyonunun "64.000 dolarlık sual" yayımdır.

Mamafih "Bilen Kazanıyor", İstanbul radyosu için, pek de yeni bir program değildir. Çünkü Tamek, iki yıl kadar önce bir müddet aynı programı yapmış, nihayet bir programda, iki yarışmacının bütün suallere .sevap verip .2560'ar lira kazanmaları üzerine, sermayeyi kediye yükletme korkusu yüzünden, yayınları durdurmuştu. Firmanın iki yıl sonra aynı programa yeniden başlaması herhalde, bu korkunun .yersizliğini anlamış olması sebebiyledir.

7 Sual ile 21 Puan arasındaki fark şuradadır. 21 Puanda yarışmacı, genel kültür alanında, yani her bahiste kendisine sorulacak suallere cevap verme durumunda olduğu halde, öbüründe kendi seçtiği bir konuda yedi suali cevaplandırma durumundadır.Birinci suali bilirse 40 liraya hak kazanmakta ve bundan sonra bildiği her sual için bu meblâğ bir misli olarak -yani 80, 160, 320, 1280 ve 2560 lira- yükselmektedir.

Ancak oyuna katılan, para alabilmek için dördüncü suale kadar her suali bilmek zorundadır; dörtten sonra oyuna devam etmiyebilir ve 820 lirasını alır gider; edip de beşinci, altıncı ve yedinci suallerden birinde takılırsa, bütün kazandıklayım kaybeder.

Nitekim, ilk programa katılanlardan Futbol konusunu seçen, ikinci sualde takılmış ve biç para alamamış, Osmanlı tarihi konusunu seçen dördüncü sualde devamdan vazgeçmiş ve 320 lira almıştır. Klâsik Batı Musikisi konusunu seçen Bilsay Kurç adlı yarışmacının başına gelense, sual ve cevapların çok daha büyük bir dikkatle ve titizlikle hazırlanması gerektiği lüzumuna ortaya koymuştur. Yedinciye kadar bütün suallere başarıyla cevap veren Bilsay Kurç, "Musiki tarihinin kaydettiği İlk org denilen musiki âleti nerede yapılmış ve bu enstrüman o zamanlar kimin tarafından kime hediye edilmiştir?" sualine tereddüt içinde "Mısır galiba, yahut Asurlular veya Babilliler" cevaplarım verince, programı takdim eden Tarık Gürcan, elindeki cevaba göre, Bilsay Kurç'un bilemediğini ilân etmiş ve böylece Bilsay Kurç verdiği cevap doğru olduğu halde 2560 lirayı alamamıştır. Kâğıttaki cevap, ilk orgun sekizinci asırda Bizansta yapıldığını, İmparator Konstantin Kopronim tarafından Fransız Kralı Peyin le Bref'e hediye edildiğim bildiriyordu. Cevap yanlıştı. Herhangi bir musiki ansiklopedisi, İlk orgun yapıldığı tarihin -değil sekizinci asır- milâttan Önce ikinci asra kadar çıktığını, o asırda İskenderiyeli Ktesibios'un bir org yapmış olduğunu, o zamandan sekizine! asra kadar org yapımının iyice gelişmiş olduğunu gösterirdi. Herhalde Bilsay Kurç, hakkını arıyacaktı.

TİYATRO

Ankara

Hafiften ağır

Üçüncü Tiyatroda "Hırsız" adlı ne olduğu pek belli olmıyan bir komediden sonra "Rehin Sandığı" adlı bir başka komedi sahneye kondu, "Hırsız" ın baştan sona hafifliklerle dolu olması, üstelik son derece gelişigüzel sahneye getirilmesi yanında, "Rehin Sandığı" daha ciddi çalışılmış, birseyler demek istiyen bir oyun olarak görünmektedir.

Rehin Sandığının yazarı Abraham Shiffrin takma adiyle yazan Robin Christopher 1902 yılında doğmuştur. "Alacakaranlıkta Bir Gezinti" adli üç perdelik bir oyunu daha vardır. Shiffrin, "Rehin Sandığı" ile öteki Amerikalı oyun yazarlarından farklı bir tiyatro anlayışına sahip olduğunu göstermektedir.

Hillary oldukça yaşlanmış bir rehincidir. Bir gün dükkânına Danny O'Keffe adlı bir gangster gelir, bir kızı aradığım söyler. Biraz sonra da Lizzie adlı kız gelir. Bu on yıl önce dükkânın üstündeki dairede oturmuş olan ailenin kızıdır. Lizzie, Hillary'nın yanında kalmak ister, rehinci genç kızın bu dileğini kabul eder.

Bu arada dükkâna çeşitli eşyalarını rehin eden insanlar gelir. Bunlardan Timoty daktilosunu rehine bırakmış genç bir yazardır. Daktilosunu alacaktır ama, rehinciye verecek parası yoktur. Üstelik para kazanması için de yazması gerekmektedir. Lizzie'nin isteği ile Timoty dükkânda yazılarım yazmıya başlar.

Öte yandan gangster O'Keffe'nin, karısı Lizzie'yi almak için her an dükkâna gelmesi beklenmektedir. Timoty ile Lizzie arasında kesin hatlarla çizilmemiş bir aşk başlar. Bu arada yine birtakım kişiler eşyalarını rehin vermekte ya da rehinden almaktadır. Sonunda gangster gelir ve öldürülür. Timoty ile Lizzie ise kiliseye yolcu edilirler.

Bir hayat dilimi

Oyunun ana temini gangster kocası tarafından aranan Lizzie'nin genç yazar Timoty ile evlenmesi teşkil etmektedir. Bununla birlikte yazar, yer olarak seçtiği rehin sandığını realist bir gözle kullanarak bu ana temle ilgisi olmıyan kişileri oyununa sokmuştur. Böylece polis, zenci klarnetçi, genç tıbbiyeli, bir sarhoş, sanat simsarı gibi kişiler de oyuna karışmaktadır. Yazarın bu yolla bir çeşit çevre piyesine yönelmek istemesi, oyunu klasik tiyatro anlayışından uzaklaştırmaktadır. Bu da teferruatı teşkil eden şahıslarının; alâka çekici taraflarının olmadığı, kötü oynandığı ölçüde seyircinin sıkılmasına yol açmaktadır.

Yazar bir ana hâdise çevresinde bir rehin sandığında girip çıkanların düşüncelerini, duygularını vermiye çalışınca oyun merkez kuvvetini kaybetmektedir. Bu bakımdan oyunda Hillary'nin mi, Lizzie'nin mi, Timoty'nin mi, yoksa öteki teferruat kişilerin mi ön plâna alındığım diden uzaklaşmak pahasına da olsa, oyuna realist bir hava vermek istemesi, yazarın maksadım lyi kavradığım göstermektedir. Özellikle klarnetin, kontrbasın eşliği ile topluca dans edilen, Timoty ile Lizzie'nin Oyuncaklarla oynadığı sahneler büyük bir ustalıkla düzenlenmiştir.

Bununla birlikte oyun sıkıcı olmaktan kurtulamamıştır. Bunun sebeplerini de teferruat olarak oyuna sokulan kişileri oynıyanların başarısızlığında aramak, yerinde olur.

Sarhoşta Gürbüz Bora, rolünün verdiği mübalâğalandırma imkânlarından hiçbirini kullanamamış. Bir genci Oytun Şanal, kiraladığı frakı giymek için sadece soyunan, giyinen kişi olarak düşünmüştür. Muammer Esi, Devlet Tiyatrosunun bu usta oyuncusu, Düke Jones'u sırf beşeri yönünden yakalamak isteyince, gözü yaşlı İhtiyar bir zenci ola-

"Rehin Sandığı" ndan bir sahne

Antika bir eser

kestirmek güçtür. Böylece seyircinin ilgisi bir kahramandan bir kahramana dağılmakta ve araya sokuşturulan birtakım felsefi, ahlâki düşünceler oyunu sıkıcı kılmaktadır.

Yazar, sahnedeki kişilerin insan yönlerini ortaya çıkarmak İstemekte, seyircisini de bu yolla yakalamıya çalışmaktadır. Oysa kişilerin alelade hayattan, alelade yönleriyle çekilip çıkarılmış olmaları, üstelik seyircinin ilgisini ayakta tutacak hiçbir özellik taşımamaları yazarın isteğini daha başlangıçta köstekle-mektedir.

Sahnedeki Oyun

Oyunun sahneye konulusu Salih Canar için bir başatı olmuştur. Salih Canar bu sefer, öteden beri bir hususiyet gibi bellediği hafif, hattâ zaman zaman sululaşan sahne düzenlerinden kaçınmıştır. Kome-rak ortaya çıkıvermiştir. Aynı sakilde Poliste Atillâ Bidem, Gene Tıbbiyelide Raik Alnıaçık, Gangsterde Haldun Marlalı ilgi çekicilikten uzak, renksiz bir oyun tutturmuşlardır.

Oyunun en iyi oyuncuları Lizzie'de Gökçen Hıdır ile Timoty'de Kerim Afşar olmuşlardır. 18. yüzyılın romantik havasından kurtulamıyan Lizzie, Gökçe Hıdırın yumuşak, ölçülü hareketleri ve kalıplaşmış hissini uyandıran sesine uyan serbest düşünüşlü bir genç kız olarak oyun süresince seyircinin dikkatini çekmiştir. Kerim Afşar ise özellikle Lizzie ile ilk karşılaştığı sahnede son derece canlı bir oyun çıkarmıştır. Hilary'de ise Salih Canar'ın bir sahneye koyucu olarak gösterdiği başarıyı bir oyunsa olarak gösterdiği pek söylenemea.

M U S İ K İ

Kültür

Plâk geldi

Geçen hafta, Galatasarayın yanından Beyoğluna çıkan sokaktaki bir musiki mağazasının vitrininde uzunçalan plâklar görenler önce göz. lerine İnanamadılar. Yıllardır İstanbulda -ve Türkiyenin diğer şehirlerinde- bir dükkâna gidip de plak. almak usulü -yerli baskı 78 devir alaturka ve dans plâkları dışında- kalkmıştı. Uzunçalan plâğa ihtiyacı olanlar bunu ancak, daha önemli bası ihtiyaç maddeleri gibi, karaborsadan temin edebiliyorlardı.

Vitrine bakanlar sonra, gördüklerinin sadece, içi boş plâk zarflarından ibaret olabileceğini "düşündüler. Biliyorlardı ki bazı plâkçılar vitrinlerini, uzunçalan plâkların renkli, cazip resimli boş zarflarıyla süslüyorlar, aldanıp da dükkâna giren ve teşhir edilen mallardan satın almak istiyenleri "Nerede o günler?" demek, ister gibi, acı bir tebessümle karşılıyorlardı.

Fakat, Beyoğluna çıkan sokaktaki dükkânın vitrininde yer alan plâk zarflarının içi boş değildi. Dükkâna girenler mevcut plâklardan -30 sm. likler için 70 liraya yakın, 25 sm. likler içinse 55 lira gibi, bir tek plâk için "astronomik" sayılabilecek rakamlarda para ödemek suretiyle- istediklerini satın alabiliyorlardı. Alabiliyorlardı ama, plâk ithaline müsaade edilmedikçe» bir ay sonra aynı dükkâna uğradıklarında tek bir plâk bile bulamıyacaklarında şüphe yoktu. Satılanlar, Çekoslovakyada yapılan Supraphon marka plâklardı. Amerikan, İngiliz, Fransız, Alman plâklarına kıyasla, kaliteleri çok düşüktü,, İzmir Fuarında teşhir edilmek üzere getirilmîş, gimdi de fuar artığı olarak piyasaya çıkarılmıştı. Yüksek fiyatlarına ve yüksek olmıyan kalitelerine rağmen bu plâklar birkaç gün içinde kapış kapış satılmış, elde ancak, birkaç çeşit kalmıştı. Yurdumuzda batı musikisi dinliyenlerin sayısı. öteki musikiye kıyasla, çok daha az olabilirdi. Fakat bu azınlığın plâğa -ve musiki dinleme malzemesine- olan ihtiyacı o kadar büyüktü ki, oldukça yüklü bir miktarda piyasaya çıkarılan Supraphon plâkları kısa zamanda tükenmiye yüz tuttu.

Beş misli artış

Supraphon plâkları bundan iki sene kadar önce de İstanbul piyasasına gelmiş ve 10 lira ile 20 -lira arasında fiyatlarla satılmıştı. Aynı plâkların bu defa 50 ile 70 lira arasında satılması, ceplerdeki paranın bu iki yıl içinde ne kadar zayıf düşmüş Olduğunun sayısız belirtilerinden sadece Ur tanesidir.

Plâğın ilerde ithal kotalarına dahil edilebileceğini düşünen tüccarlar maliyet ve satış hesaplarını şimdiden yaptıklarında, tek bir plâğın 100 liradan aşağı satılmasının pek de kolay olmıyacagını görmektedirler. Bu sebeple Supraphon plâkları, ucuz bile sayılır. Türk parasının değerinin üç misli düşürülmüş olması, buna mukabil gümrük ve diğer vergilerin yükselmesi, başta ithal mallarını olduğu gibi, plâk fiyatlarım da dehşet verici rakamlara yükseltmektedir. Kendi teşebbüsleriyle, kendi ihtiyaçları için dışardan plâk getirtenler bir yıl önce plâk başına 5 ile 7 civarında gümrük' ödedikleri halde bugün 25 . 30 lira gümrük ödemektedirler. Bu durumda, musiki dinleme gibi masum bir ihtiyacı tatmin etmek istiyen musikisever, yahut çocuğuna plâk yoluyla musiki kültürü vermek istiyen bir baba, çok zengin olmadıkça bu ihtiyacı karşılama imkânını bulamamaktadır.

Son aylarda yurda gelen kitapların fiyatları da üç misli fırlamıştır. Gene de kitap fiyatları, plâklarınkine -şimdi mevcut olmıyan, ilerde ithaline müsaade edilmesi tahmin edilen plâkların fiyatına, kıyasla çok daha makuldür. Çünkü kitapla plâk arasında -ikisi de basılmış madde olduğu halde- izahı imkânsız bir fark gözetilmekte, plâk kültür eşyası sayılmamakta ve ağır gümrük vergisine tabi tutulmaktadır. Maliye ve Gümrük, maddeyi kültür eşyası sayıp, içindekini saymama gibi büyük tor mantıksızlığa sapmış duruma düşmüştür, öyle ya! Bir Beethoven sonatının notası, sırf kâğıt üzerine basılmış olduğu için, kültür eşyası sayılmakta, ithaline müsaade olunmakta ve gümrük vergisinden muaf tutulmaktadır. Aynı sonat tor piyanist tarafından çalınıp plâk haline gelince bir çeşit lüks maddesi muamelesi görmektedir. Bu garip ayırma, Millî Kütüphanenin UNESCO kuponları dağıtımına da istikamet vermiş, görünmektedir. Millî Kütüphane, UNESCO kuponlarının maksadına ve dağıtım kurallarına aykırı olarak, nota getirtmek istiyenlere bu kuponlardan veriyordu da, plâk getirtmek istiyenlere vermiyordu. Milli Kütüphaneye başvurup "nota yahut kitap getireceğim" diye kupon istiyenler ve aldıkları kuponlarla sonradan plâk getirtenler şüphesiz ki yerden göğe kadar haklıydılar. Hem de UNESCO'nun gayelerine asla aykırı hareket etmemiş oldukları için, ancak muteber bir hileye başvurmuş sayılabilirler.

Yok olan yalnız plâk mı?

Musiki meraklılarının -yalnız meraklıların değil, musiki öğrencilerinin, bestecilerin, amatör ve profesyonel çalgıcıların, musiki bilginleri ve tenkidçilerinin- tatmin edemedikleri ihtiyaçları, plâktan ibaret değildir. Musikiyle uğraşanlar, zevkleri bir yana, öğrenimlerini ve meslek hayatlarım devam ettirebilmek için gerekli, en "iptidaî" maddeleri temin edemez hale gelmişlerdir. .

Yüksek fiyatlarla satılan elden düşme çalgılar dışında, piyasada herhangi bir musiki âleti bulmak imkânsızdır. Musiki âletleri yanında bunların yedek parçaları -keman teli, obua kamışı, klârinet güderisi v.s.- keza yoktur. Pek az sayıda tor lîaç çeşit dışında, musiki eserlerinin notaları artık bulunamamaktadır. Bulunanlarsa orta halli bütçelerin kaldıramıyacağı fiyatlarla satılmaktadır.

AT ve YARIŞ

Rüzgâr Gibi Geçti

Evet 1958 yılı yarış mevsimi tam mânasiyle "Rüzgâr gibi" geçerek her bakımdan bir "Rekor yılı" oldu...

Yarış ve yetiştiricilik mevzuunda Ziraat Vekâleti ile teşriki mesai ederek bu İşleri tedvir eden Türkiye Jokey Kulübü, bu yılı da muvaffakiyetle kapamış bulunuyor...

önümüzdeki yılın programı ise her senekinden daha olgun ve dol-

<u>YARIŞLAR;</u>

1958 yarış yılı geçmiş senelere nazaran daha kısa olmakla beraber yarış adedi geçmiş yıllara nazaran, meselâ 1955 ten 308, 1956 dan 124 ve 1957 den 116 yarış fazladır.

<u>İKRAMİYELER :</u>

Bu artışın yanı sura ikramiyelerde de artış kaydedilmiş ve yıl boyunca dağıtılan ikramiye miktarı 6 milyonu aşmıştır.

<u>ATLAR!</u>

Artış devam ediyor ve 1958 de yarışlara iştirak eden at adedi 456 yi buluyor ki, bu rakam 1955 den 137, 1956 dan 79 ve 1957 den 20 fazladır.

<u>ŞAMPİYON JOKEY;</u>

"Ekrem Kurt" ismi artık Hipodromların kulağa en hoş gelen "Ses"lerinden biri...

At-Jokey-Hipodrom-Yarış lâfı olsun da bu şampiyon Jokey'in ismi anılmasın, kabil mi biç?...

İşte Ekrem, bu yılın da şampiyonu... 165 birincilik, 103 ikincilik, 88 üçüncülük... Hayli dolgun ve o nisbette kazançlı olsa gerek...

<u>ATLAR NE KAZANDI?</u>

1958 yılı içinde İngiliz ve Arap atlarının en çok kazanç sağlıyanları şöyle sıralandılar.

İNGİLİZ	TÜRK LİRASI
1 — Toison Dor	227.000
2 — Emel	192.000
3 — Yadigâr	148.000
4 — Beau Manoir	141.000
5 — Cantatrice	132.000
6 — Sil ver Star	87.000
7 — Lorna Doone	83.000
8 — Icaros	74.500
9 — Mistinguet	66.100

ARAP	TÜRK LİRASI
Bey	118.600
Sezgin	145.500
Alpaslan	88.850
Mahmur	76.800
Alnasip	76.900
Kaptan	74.750
Hide	73.300
Murat	71.950
Barbaros	50.700
Hanzade	42.950
Aga	41.750
Can 6	35.150
KARAAĞA	34.700

NETİCE :

Önümüzdeki yıl daha erken başlayıp, bir çok yenilikleri de ihtiva edecek yarışlarda, bahislerden kesilen yüzde nisbetinin azaltılmasiyle, oynıyanlara daha fazla nispette kazandırmak da kabil olacak demektir.., O halde 1959'un yarışlarını tam bir huzur iğinde bekleyebiliriz...

"Muammer Aksoydan savcılık eliyle aldığımız tekzibin devamıdır",

ettiğiniz bir şahsa karşı suç işlemek yetkisini sizle kim verdi?

7. Başyazarınız ve Mutlak, âmiriniz olan şahsa karşı kindar tecavüzlerde bulunduğum yolundaki iddia da hakikate tamamen aykırıdır:

Kendisine karsı -hele o zamana kadar- kin duymam için hiçbir sebep mevcut değildir. Bugüne değin ona, karşılıksız olarak sadece İyilik yapmış bir kimseyim. Verdiğim cevabın sertçe olmasının sebebi, kendisinin bana karşı -bile bilehâkikate aykırı isnatlarla dolu haksız tecavüzde bulunmasından ibarettir. İki senedir uğrunda bir hayli emek sarf ettiğim güçbirliğinin bütün meyvaları bugün dahi henüz tamamiyle toplanmadığı içindir kjy. bazı yanlış anlayışlara ve münakaşalara sebebiyet vermemek maksadıyla. Akis Dergisinin hakkımda yayınladığı isnatların ve bana yakıştırmaya çalıştığı rolün, hakika-' to re derece zıt ve tam manasıyla suiniyete dayandığını belirtecek açıklamaları, .ileriye bırakmak mecburiyetindeyim. Günü gelip te bazı hakikatleri rahatça ortaya koyduğum, zaman, gerek ğüçbirliği davasındaki gerçek rol ve hizmetimin, gerekse hakkımdaki bu hususla ilgili olarak yayınladığınız yazının mahiyeti, çok daha açık bir surette meydana çıkacak; ve iste o zaman, verdiğim cevabın sert olmak söyle dursun, hak edilenden Çok daha hafif olduğu, insaf sabibi kimselerce teslim edilecektir.

Muammer aksoy

VATAN
Herkes
Aynı fikirde:
VATAN
okumak bir ihtiyaçtır

taş

karikatür

TÜRK MİZAHINDA GÜÇ BİRLİĞİ!..

Karikatür ve Taş Dergileri 14 üncü sayılarını birlikte çıkarıyorlar

YAZARLAR:

Adnan Veli, Aziz Nesin, Bülent Oran, Çetin Altan, Haldun Taner, Handan Göz, Hasan Deniz, Hüseyin Korkmazgil, İlhan Selçuk, İlhan Engin, Mehdi Zit, Oğuz Alpläçin, Orhan Kemal, Osman Çamurdan, Rifat Ilgaz, Selâmi İzzet Sedes, Suavi Sualp, Tahir Alangu, Yalçın Kaya.

KARİKATÜRİSTLER:

Altan Erbulak, Ali Ulvi, Bedri Koraman, Cafer Zorlu, Ferit Öngören, Ferruh Doğan, Metin Gökçe, Mim Uykusuz, Mıstık, Nehar Tüblek, Niyazi Yoltaş, Orhan Enez, Ratip Tahir, Salim Tuncer, Semih Balcıoğlu, Semiramis Aydınlık, Suat Talaz, Turhan Selçuk, Uğur Köseahmetoğlu, Yalçın Tüzecan, Yurdagün, Zeki Beyner

14 OCAKTA

Bir Taş - Karikatür alınız

taş

karikatür

